

Bulletin

Komory daňových poradců ČR

1/2025

- TÉMA VYDÁNÍ: Daně v 21. století – digitalizace
- ROZHOVOR: MVDr. Milan Vodička
- Digitální regulace v EU
- Zdanění kryptoměn
- Digitalizace a umělá inteligence ve správě daní v ČR: příležitosti, výzvy a přínosy

Vážené čtenářky, vážení čtenáři,

v době, kdy 21. století vstupuje do své druhé čtvrtiny, se vám do rukou dostává vydání Bulletinu Komory daňových poradců ČR s příznačným podtitulem Daně v 21. století – digitalizace. Naší snahou je podívat se, co, nejen daňovým poradcům, rychlý technologický pokrok, digitalizace a umělá inteligence tohoto století přináší.

Náš obor, stejně jako řada dalších, prochází neustálými změnami. Není to tak dávno, kdy se velká část daňové agendy, ať už z pohledu daňového poradce, správce daně nebo daňového subjektu, odehrávala na papíře a bez šanonu se člověk neobešel. Každý dokument měl své místo v pečlivě uspořádaných složkách a fyzická přítomnost v kanceláři byla nezbytná. To už dávno neplatí – daňové poradenství jde poskytovat téměř „bezpapírově“ a kancelář využívat jen pro osobní schůzky. Digitalizace a vzdálený přístup si pomalu hledají cestu i do Finanční správy. Digitalizace šetří náklady, eliminuje potřebu na spoustu fyzického úložného prostoru pro archivy, umožňuje práci na dálku a v neposlední řadě snad i šetří naši planetu. Jak už to bývá, legislativa za překotným technologickým vývojem poněkud pokulhává. To platí nejen pro legislativu regulatorní a daňovou, ale i pro tu stavovskou. Třeba Etický kodex daňových poradců je fakticky už z roku 2006. Za tu dobu se podnikatelské prostředí a podmínky daňového poradenství zásadním způsobem změnilo, už jen ve způsobu výkonu profese a využití moderních technologií či umělé inteligence.

Právě umělé inteligenci se bude věnovat hned několik článků tohoto čísla. Než se do nich pustíte, doporučuji na úvod přečíst zajímavý rozhovor s Milanem Vodičkou, kolegou z Redakční rady a členem Prezidia Komory, který stojí za vznikem tohoto čísla. V rozhovoru kromě digitalizace, eGovernmentu a chatbotů na stránkách Komory daňových poradců došlo i na to, jak se z veterináře stát daňovým poradcem. Jestli umělá inteligence zvládla odmaturovat z účetnictví a co to může znamenat pro profese ve finančním sektoru, nám prozradí Lukáš Neumann z Oxford University. Konkrétní příklady využití umělé inteligence v daňovém poradenství pak představí autorská dvojice Tomáš Vlk a Petr Janečka.

Následuje série článků věnujících se legislativě reagující na technologický pokrok. Nejprve článek od Michala Hanycha komplexně vysvětlí zdanění kryptoaktiv. Michal se věnuje nejen novému a otázkami opředenému osvobození příjmů fyzických osob z prodeje kryptoaktiv, ale i otázkám účetním či z oblasti DPH a daně z příjmů právnických osob. Poté Milan Vodička představí novou regulaci Evropské unie a její dopad na digitální ekonomiku a Jaroslava Kračunová podrobněji rozebere směrnici NIS2. Jak název jejího článku napovídá, NIS2 se dotkne přímo či nepřímo nás všech. Ještě než Ivana Krylová vykreslí digitální budoucnost DPH v podobě směrnice ViDA (DPH v digitálním věku), tak Hana Zídková představí výsledky výzkumu, který se zabýval vlivem digitalizace veřejné správy na výběr DPH. V oblasti DPH ještě chvilku (tak trochu) zůstaneme s článkem Petry Pospíšilové o evidenci o přeshraničních platbách a jejich příjemcích (tzv. CESOP).

Digitalizuje se nejen výkon daňového poradenství, ale i výkon správy daní. Pod pokličku digitalizace ve Finanční správě nás nechá nahlédnout autorská trojice z Generálního finančního ředitelství, Hana Baráková, Jiří Žezulka a László Hajnal. Moderní technologie zasahují i do způsobů komunikace. Vyměňovat si e-maily se správcem daně již není nejen nemožné, ale možná ani neobvyklé. Jak se na to dívá legislativa a na co by si obě strany měly dát pozor, se dočtete v článku od Aleny Wagner Dugové. Digitalizace finanční správy není jen českou doménou, inspiraci, jak to vypadá za našimi hranicemi, nabízí rozhovor se Zuzanou Svinčákovou, která dříve působila na Úradu pre vybrané hospodárske subjekty, „slovenském SFÚ“. Na závěr shrnutí zprávy Národního úřadu pro kybernetickou a informační bezpečnost (NÚKIB) připomeneme, že kyberhrozby se týkají nás všech.

Můžete se přirozeně ptát, do jaké míry se na čísle, které právě držíte v rukou, podílela AI. Nemohu mluvit za autory, ale mohu vás ujistit, že v Redakční radě prošel každý jednotlivý článek minimálně dvěma páry lidských očí. A tenhle úvodník? U něj mi AI pomohla odbourat autorský blok kurzoru blikajícího ho na prázdné stránce a za to jí díky!

Přeji vám příjemné čtení! ■

*JUDr. Jana Fuksová, LL.M.,
daňový poradce č. 5029, KPMG Legal s. r. o., advokátní kancelář,
vedoucí redakční rady Bulletinu KDP ČR*

Obsah

■ Úvodník

JUDr. Jana Fuksová, LL.M. 1

■ Rozhovor

Rozhovor s MVDr. Milanem Vodičkou 3

■ Daně v 21. století – digitalizace

Jak AI zvládla maturitu z účetnictví...
a nesložila přijímačky na daňovou akademii
(Ing. Lukáš Neumann, Ph.D.) 7

Harvey AI: Umělá inteligence v daňovém poradenství PwC
(Ing. Tomáš Vlk, Ing. Petr Janečka) 9

Zdanění kryptoměn (Mgr. Ing. Michal Hanych) 13

Digitální regulace v EU (MVDr. Milan Vodička) 23

Kybernetická bezpečnost do každého domu a firmy –
směrnice NIS2 a její implementace
(Mgr. Jaroslava Kračúnová) 26

Digitalizace a mezera DPH
(doc. Ing. Hana Zídková, Ph.D.) 29

Digitální budoucnost DPH: Jak ViDA mění pravidla hry
(Ing. Ivana Krylová) 33

Co je CESOP a první zkušenosti s podáváním hlášení do něj
(Ing. Petra Pospíšilová) 37

Digitalizace a umělá inteligence ve správě daní v České republice: příležitosti, výzvy a přínosy
(Mgr. Hana Baráková, Ing. Jiří Žežulka, Mgr. László Hajnal) 41

Neformální komunikace správce daně
s daňovým subjektem (Mgr. Ing. Alena Wágner Dugová) 45

Rozhovor s Ing. Zuzanou Svinčákovou 50

Kyberhrozby v České republice (MVDr. Milan Vodička) 52

■ Ze života KDP ČR

15. ročník odborného semináře Národní účetní rady 54

Odborný seminář Tři věžičky 56

Online semináře AML 57

Tradiční seminář v Nymburku 57

Přípravné kurzy 58

Seminář „Novinky v mezinárodním zdanění
se zaměřením na soudní výklad daňových smluv
a globální minimální daň“ 59

Tištěný čtvrtletník

Komora daňových poradců České republiky

Kozí 4, 602 00 Brno, tel.: +420 542 422 311

IČO: 44995059

moje.kdpcr.cz

www.kdpcr.cz

e-mail: kdp@kdpcr.cz

Vydávání povoleno Ministerstvem kultury ČR

pod číslem E 22060 ISSN 1211-9946

Toto číslo vyšlo **25. 3. 2025**,

Datum předání do tisku: **19. 3. 2025**.

Tisk: **IMPAX**, spol. s r. o.

Ilustrační fotografie:

Shutterstock.com

Čtvrtletník řídí Redakční rada ve složení:

Ing. Michal Dvořák, JUDr. Jana Fuksová, LL.M. – vedoucí Redakční rady,
doc. JUDr. Bohumil Havel, Ph.D., Ing. Jiří Kostohryz, LL.M., Mgr. Lenka Krupičková,
Ing. Mgr. Vít Křivánek, Ing. et Ing. Jáchym Lukeš, Ph.D.,
Ing. Josef Nešleha, JUDr. Mgr. Petra Nováková, Ph.D., Ing. Jiří Pospíšil, Ph.D.,
doc. Ing. Jana Skálová, Ph.D., doc. Ing. Jana Tepperová, Ph.D., Ing. Marie Velflová,
MVDr. Milan Vodička, Ing. Hana Zídková, Ph.D.
Články procházejí recenzním řízením. Články obsahují názory autorů,
které se nemusejí shodovat se stanovisky KDP ČR.

Udělení souhlasu: Autor poskytnutím rukopisu dává redakci souhlas
s rozmnožováním, rozšiřováním a sdělováním příspěvku na webových
stránkách KDP ČR, v právních informačních systémech a na internetových
portálech spolupracujících s KDP ČR.

Objednávky inzerce na inzerce@impax.cz, tel. +420 606 404 953,
mediakit a další informace na www.impax.cz.

Rozhovor s Milanem Vodičkou

Otázky kladli členové Redakční rady Bulletinu KDP ČR

Milane, jak je možné, že se z veterináře stane daňový poradce?

Docela rychle a poměrně těžce..., jsem ale zářný příklad toho, že v raných devadesátkách bylo možné skoro všechno a každý si mohl vybrat úplně nový směr kariérního vývoje. Já jsem měl přitom práci se zvířaty hrozně rád, byl to můj splněný klukovský sen, ale chtěl jsem hned po revoluci začít podnikat. Navíc jsem, díky návštěvám příbuzných v „kapitalistické cizině“, věděl, že na západ od nás veterinární praxe znamená sedět v ordinaci a léčit malá zvířata a já chtěl být českým Herriotem, objíždět chovatele a farmy. Takže když jsem dostal z Německa nabídku prodávat počítače, o které jsem se zajímal už od gymnázia, kývl jsem na ni. Dneska to zní neuvěřitelně, ale já několik měsíců dělал oboje – objel jsem venkovské pacienty, vytáhl z igelitového obalu oblek a šel na jednání o dodávce PC pro velký podnik. Sám nad tím ještě někdy kroutím hlavou, jakou jsem v sobě tenkrát našel drzost. No a počítače bez softwaru prodávat nejdu, takže jsme přeložili a upravili německé podnikové programy, uměly třeba i DPH, která se u nás teprve chystala do praxe. To jsem se ale musel doučit hodně z ekonomiky, daní a účetnictví a od toho už byl jen kousek ke zkouškám na daňového poradce. Složil jsem je na začátku roku 1995, ale ještě dalších 15 let jsem kombinoval daně a účetnictví s vývojem a implementací softwaru. Se změnou vlastnické struktury se pak z naší velké IT firmy stala obrovská nadnárodní korporace a já jsem zjistil, že mi takové prostředí nevyhovuje, odešel jsem a zůstaly mi daně, účetnictví a zájem o svět digitálních technologií.

Můžeš nám stručně popsat svoji roli v Komoře daňových poradců v oblasti digitalizace a IT? Co Tě poslední měsíce nejvíce zaměstnává?

Jsem vedoucím Sekce pro informační technologie odborného kolegia Komory a druhé volební období zasedám v prezidiu, kde mám na starosti především IT a související oblasti. Pořád mám k technologiím blízko a intenzivně se o ně zajímám, i když teď už spíš z pozice mírně poučeného laika než odborníka na IT.

V poslední době mi nejvíc času zabralo finišování s IT projekty, ať už se jednalo o redesign webových stránek, nabídku portfolia digitálních služeb pro členy KDP, anebo implementaci přihlašování prostřednictvím identity občana a testování nového portálu KDP ČR. Jsem moc rád, že jsem na poslední valné hromadě mohl představit šest dokončených větších IT projektů, z nichž každý má nějakou přidanou hodnotu pro členy nebo veřejnost. V té souvislosti musím zmínit, že drtivou většinu exekutivní

práce odvádějí lidé z kanceláře Komory, v čele s Katkou Foretovou a tajemníkem, takže zásluhy za úspěšnou realizaci patří především jim.

Co se týče budoucnosti, tak platí Murphyho zákon, že implementované softwarové řešení zastarává v podstatě v okamžiku samotné implementace a následuje nikdy nekončící proces optimalizací, odstraňování chyb a dalších aktualizací a updatů, kterými se zanášejí nové chyby. Ale ve strategii prezidia pro další tři roky jsou definovány ambicióznější úkoly, jako např. migrace dat do cloudu, implementace bankovní identity (BankID) nebo audit obsahu webových stránek. Nudit se nebudeme.

Komora v loňském roce domluvila spolupráci se zakonpro-lidi.cz, kdy daňoví poradci mohou využívat placené funkce tohoto portálu. Můžeš nám představit, co vše mají daňoví poradci k dispozici a jak se celý projekt zrodil?

Jedná se o verzi webové sbírky předpisů Zákony pro lidi PLUS (ZPL+), kde jsou členům KDP k dispozici úplně všechny dostupné funkce, jak stávající, tak i budoucí, které se připravují. Rozhodující pro tuto volbu byly reference kolegů, kteří používali placenou verzi a měli s ní ty nejlepší zkušenosti. Tím mám na mysli jak funkcionalitu, tak i rychlost integrace nejnovějších předpisů. Po ročním používání oceňuji možnost vysoké individualizace, tvorbu vlastní „sbírky“ nejpoužívanějších předpisů včetně svých komentářů, poznámek a záložek, propojení na důvodové zprávy, informace GFŘ, komentáře expertů, naučil jsem se používat srovnávač verzí zákonů v časových řezech, monitoring vybraných předpisů a citačního asistenta, mám nastaveny e-mailové notifikace na změny některých zákonů, včetně souvisejících předpisů ad. A to jsem určitě ještě nevyjmenoval všechno a zběhlejší uživatelé by mě doplnili.

Dodavatelem ZPL+ je agilní firma AiON, která je na trhu už 30 let, navíc nám není neznámá, byla totiž tvůrcem a správcem prvních webových stránek KDP ČR. Jednání byla proto oboustranně otevřená a korektní, výsledné podmínky jsou nadstandardně dobré. Zákony pro lidi PLUS jsou přitom vlajkovou lodí AiONU, takže nemám pochyb, že nás čeká další vylepšování a nové funkce. Zatím jsem z řad kolegů a kolegů zaznamenal jen pozitivní reakce, proto doufám, že tím byl položen základ dlouhodobé spolupráce.

Na webu Komory aktuálně běží dva AI chatboty. Můžeš nám je krátce představit a nastínit, k čemu a komu by měly sloužit?

Nechali jsme si od dvou různých firem vyvinout a integrovat dva chatboty založené na umělé inteligenci. Ten na veřejných stránkách se jmenuje Taxie a má za úkol odpovídat zájemcům z řad veřejnosti na základní dotazy týkající se úlohy daňového poradce a toho, jestli je dobré si jeho pomoc sjednat. Umí v hrubých obrysech posoudit i konkrétní případy, ale v žádném případě to není a nebude poskytovatel právních rad nebo stanovisek, naopak většinou končí větou, kdy doporučuje tazateli, aby si našel v seznamu daňových poradců někoho, kdo jeho případ bude odborně řešit s veškerými garancemi.

Pro interní webové stránky přístupné pouze členům KDP je kontinuálně vyvíjen a vylepšován pomocník (zatím pro něj hledáme jméno), který je o hodně „chytřejší“, což ale znamená, že se nemá práce musít odvést už nad zdrojovými dokumenty a soubory, aby je mohl správně vytěžit. Nasazujeme ho postupně, v téhle chvíli pokrývá celou oblast Průvodce profesí a všechny komorové předpisy, takže umí např. fundovaně poradit, jak se zachovat v případě podezření na rizikový obchod nebo co dělat při problémech s evidencí skutečných majitelů, ale taky třeba ohledně působnosti orgánů Komory nebo jak udělit plnou moc na val-

nou hromadu a řadu dalších. Jedna kolegyně si pochvalovala, že s pomocí chatbota zvládla za chvilku vyhotovit kompletní směrnici pro zaměstnance obsahující postupy a procesy podle AML předpisů.

Postupné rozšiřování by mělo v dohledné době pokrýt oblast pojištění, koordinačních výborů a judikatury, ale pokud chceme udržet vysokou kvalitu odpovědí, je s tím hodně práce při přípravě zdrojových souborů, ze kterých chatbot vytěžuje informace. Taky jsme už narazili na to, že se pořád jedná o „černou skříňku“, kde se někdy postupuje metodou pokus-omyl, takže třeba řešíme, proč se u Taxie někdy zhorší kvalita pravopisu apod.

Jaké jsou další plány Komory v této oblasti? Plánuje se nějaký další chatbot?

Ne, dalšího nového chatbota teď neplánujeme. Jak jsem uvedl, budeme intenzivně pracovat na zdokonalování a rozšiřování těch stávajících. Hlavně na interních webových stránkách máme spoustu cenných dat, která by se dala vytěžovat, třeba e-mailová konference nebo archiv bulletinů, ale už jsem zmínil, že pokud má umělá inteligence poskytovat vysoce věrohodné a spolehlivé odpovědi, musí se jí dát k dispozici kvalitní a ověřené zdroje. Jejich příprava zabere nemálo času a úsilí.

Ve kterých konkrétních oblastech podle Tebe digitalizace a AI přináší nejvíce benefitů pro daňové poradce a jejich klienty?

Především tam, kde se opakují rutinní činnosti, které je možné algoritmovat, a pak při potřebě zpracování obrovského množství dat. V tomhle jsou prostředky IT o pár světelných let lepší a rychlejší než my. Hodně se v poslední době diskutuje o limitech automatizace, třeba při strojovém zpracování dokladů na vstupu do účetnictví, uvádí se hranice 85%, za kterou se už nacházejí výjimky z pravidel a specifické situace, které musí řešit člověk. Ale když si představíš, že Ti odpadnou čtyři pětiny rutinní mechanické práce, je to skvělé. Jeden kolega působící v Německu nedávno popisoval, že pro tamější podmínky je to naprosto nezbytný přístup, protože když odchází zkušenější účetní, na pracovním trhu dostupná náhrada prostě není a musí se část jeho práce svěřit technologiím. Tohle u nás také brzy nastane. Docházet tak bude k té skutečné digitalizaci, kdy doklady a písemnosti jsou po celý životní cyklus v elektronické, strojově zpracovatelné formě a nebude se stávat, že jsou v nějaké fázi překloupeny nejčastěji do PDF formátu, ze kterého se více či méně klopotně převádějí zase do strojového kódu. Hodně bude záležet na úspěšném prosazování unifikace formátů a struktur, protože ta je k tomu nezbytná. Kromě elektronických faktur se už v ČR otevřelo i téma povinné digitálních dokladů za drobné nákupy – účtenek ukládaných do cloudu, takže směr je zřejmý. Ale když třeba v EU směrnici VIDA vidím, jak vzdálené jsou termíny pro implementaci jednotné evropské elektronické faktury, bude to myslím přece jen otázka delší doby.

Jak je na tom vůbec Česká republika s digitalizací státu, tedy tzv. eGovernmentem?

Koncem první dekády tohoto století jsme na tom byli s digitalizací opravdu dobře a dodnes jsou páteřním základem eGovernmentu systémy, které vznikly v té době – základní registry, datové schránky, některé portály a Czech POINTy. Dnes se bohužel pohybujeme pouze v průměrných nebo podprůměrných hodnotách, třeba v mezinárodním hodnocení DESI.¹ Dostihnout premianty, vesměs severské země, by znamenalo nemalé úsilí a investice, ale podle mě tam figuruje ještě jeden významný faktor, a tím je důvěra ve stát, jeho instituce a potažmo i informační soustavu. Uvedu typický příklad. Určitě jste už někdy slyšeli o službě, kdy Finanční správa připraví a na webu zpřístupní přiznání k dani z příjmů fyzické osobě, ta po distanční identifikaci přiznání pouze odsouhlasí a je podáno a vyměřeno. Zní to skvěle, jenže to by v našich podmínkách znamenalo, že správce daně má automaticky údaje nejen o všech příjmech, ale taky o všech hypotečních smlouvách a souvisejících platbách, o penzijních i životních pojistkách a řadu dalších informací. Technicky to možné je, ale je to „politicky“ průchozí? První krůček k něčemu podobnému se teď připravuje v souvislosti s jednotným měsíčním hlášením zaměstnavatele, což není nic jiného než obrovská jmenovitá databáze veškerých mezd vyplácených v ČR, aktualizovaná každý měsíc. A už teď se objevují hlasy, že je to velké riziko a jestli je to opravdu potřeba. A co pak teprve takový projekt kompletní centrální zdravotnické dokumentace, který je na stole už hezkých pár let a nelze pochybovat o jeho přínosnosti a praktičnosti, ale nakolik je reálné, že se ho vůbec dočkáme? Tohle dilema mezi technologickými možnostmi a společenskou neakceptovatelností „vševědoucího“ státu je nutné nejdřív překonat.

Které konkrétní technologie nebo softwarové nástroje považuješ za největší přínos pro efektivitu daňových procesů? Jak se mění role daňového poradce s rostoucí digitalizací a automatizací?

Tohle je docela těžká otázka pro daňového „dinosaur“, jako jsem já, protože ještě pamatuju dobu, kdy jsem měl počítač s celkovou pamětí 20 megabajtů,² nebyl internet a neexistovaly mobilní telefony. To když dneska řekneš čerstvému absolventovi zkoušek, naběhne mu nejspíš představa, jak husím brkem vyplňujeme přiznání na pergamenu, ale my jsme tak začínali. Kdybych měl vypíchnout nějaký opravdu zásadní rozdíl za tu dobu, co jsem daňovým poradcem, tak je to bezkontaktní praxe. Bez problémů může být v současnosti naše profese prováděna distančně, včetně veškerých úkonů, jednání s úřady, klienty i kolegy, předávání dokladů a informací, spolupráce v týmu. Umím si představit dobře fungujícího daňového poradce, který osobně nikdy nepotkal pracovníky správce daně ani jiného úřadu, klienta vidí jednou za několik let a kolegy zná jen z webových strán-

Digitalizace a AI přináší nejvíce benefitů pro daňové poradce a jejich klienty především tam, kde se opakují rutinní činnosti, které je možné algoritmizovat, a dále při potřebě zpracování obrovského množství dat.

nek a MS Teamsů, v lepším případě z teambuildingu. Tím si šetří spoustu času, navíc má online k dispozici nepřehledné množství informací, školení, nástrojů a prostředků, ovšem taky mu přibývají povinnosti, které s výkonem povolání přímo nesouvisí a musí je plnit. Nejsem si jistý, jestli jsou to jenom pozitiva, ale tahle proměna prostě nastala a bude se i díky umělé inteligenci prohlubovat. Daňový poradce už není ten, kdo obíhá úřady a řeší „papíry“, ale ten, kdo umí do informačních systémů v požadovaném termínu dostat ta správná data a pak je dokáže obhájit ve spletné džungli předpisů. S tím souvisí i postupující specializace na konkrétní daně, jednotlivé obory nebo velikost klientů.

Na jaké legislativní nebo etické otázky by si měli daňoví poradci dávat pozor při používání digitálních technologií a AI? Myslíš, že se legislativě daří držet krok s vývojem technologií?

Na první místo bych dal ochranu clientských dat a zákonnou mlčenlivost daňově-poradenské profese. Od toho se odvíjí celá řada požadavků na bezpečný provoz a řádné používání informačních technologií. Zajistit potřebnou úroveň digitální bezpečnosti je dnes obtížná úloha i pro kované profesionály, velké firmy na to mají své odborníky, ale pro malé a střední společnosti nebo OSVČ

1 Digital Economy and Social Index dostupný na <https://digital-strategy.ec.europa.eu/cs/policies/desi>.

2 To dnes odpovídá velikosti 2 až 3 obrázků lepší kvality, paměť běžného počítače je nyní o 5 mil. % větší.

to může být problém. Proto jsme vyjednali a na web MojeKDP umístili nabídky tří specializovaných firem, které za zvýhodněných podmínek zajistí vše potřebné. Budeme ale muset členy Komory opakovaně motivovat, aby se o tu nabídku zajímali, jak známo, prevence bývá vždycky podceňována a bezpečnostními incidenty se žádný subjekt nechlubí. Vím přitom o kolezích, kteří už na vlastní kůži zažili, jaké to je, když nefunguje naprosto nic, počítače, síť, úložiště, zálohy, všechno zablokované a výkupné v řádu milionů Kč. A pokud si představíš, že se někde na internetu objeví údaje z účetnictví nebo přiznání Tvého klienta, byl by to kolosální ... průšvih, jaký se může hodně prodražit.

Další skutečnost, na kterou je třeba upozorňovat, je ta, že umělá inteligence nemůže být autorem a nemůže jí být přičítána vina za chyby nebo nepřesnosti. Jsou k tomu už první judikáty a daňový poradce si musí být vědom, že vůči klientovi se odpovědnosti prostě zbavit nemůže, ať používá jakékoli IT prostředky nebo nástroje.

Co se týče vývoje legislativy, tak snaha a dobré úmysly tu jsou, v poslední době zažíváme vlnu evropských nařízení a směrnic i tvorbu a doplňování národních předpisů, třeba zákon o kyberbezpečnosti. Ale mám své pochybnosti o praktických dopadech a vymahatelnosti. A taky se vkrádá otázka, jestli opravdu převažují pozitiva intenzivní regulace digitálního světa. To mne napadá, třeba když si zadám do prohlížeče klíčová slova Meta AI³ a dozvím se, že umělá inteligence od jednoho z největších světových poskytovatelů u nás není k dispozici. Vytane mi na mysl, jestli je lepší mít umělou inteligenci bez regulace anebo silnou regulaci, ovšem bez umělé inteligence.

V jakých ohledech či situacích Ty osobně využíváš umělou inteligenci?

Nepatřím úplně k rutinním uživatelům umělé inteligence. Beru ji hlavně jako excelentního poradce pro práci s textem a inteligentního partnera při vyhledávání informací a zdrojů. Nechám si třeba navrhnout osnovu článku nebo strukturu prezentace, vyhledat zdroje, judikaturu, citace apod. Vždycky si ale ověřuji čísla paragrafů a odstavců i aktuální znění legislativních předpisů nebo navržené judikáty, v tom se na AI nespolehám. U delších dokumentů a textů mi AI připraví zkrácený abstrakt anebo si vyžádám rešerši ke klíčovému problému. A taky si nechávám vyrobit PFka a přání k narozeninám jako tematické obrázky. Znáám ale kolegy nebo právníky, kteří jsou v tomhle o hodně dál a nástroje umělé inteligence už zabudovali do své každodenní rutiny.

Říká se, že lidé mají obecně tendenci přeceňovat dopad novinek v krátkodobém horizontu, a naopak podceňovat v dlouhodobém horizontu. Jak si myslíš, že AI ovlivní daňově poradenskou profesi? Bude za 20/50 let ještě existovat profese daňového poradce?

Jeden z lídrů poradenských služeb v oblasti IT, společnost Gartner Inc., definovala tzv. hype cyklus⁴ pro vývoj, adopci a společenské uplatnění technologických novinek. Po prvotní fázi nadměrného očekávání přichází hluboká deziluze a až potom díky osvětlení nastupuje produktivní využití. Umělá inteligence se do našeho světa rozšířila velmi dynamicky a vyvíjí se hodně rychle, ale teprve časem se odkryjí všechny skutečně praktické možnosti používání. Nemyslím si, že to povede k zániku profese daňových poradců, ale nelze vyloučit zásadní proměnu způsobu, jakým bude tato profese vykonávána. V současné době jsou AI nástroje teprve na prvním z pěti definovaných stupňů vývoje, takže nás čekají ještě hluboké změny a odhadovat, co se stane během nejbližších pár let, natož desítek let, by byla hodně velká ambice s nejistým výsledkem. Koneckonců, může nám odpovědět ChatGPT od OpenAI:

„AI není přímým ohrožením pro profesi daňového poradce, ale spíše nástrojem, který může práci usnadnit. Automatizuje rutinní úkoly, jako je zpracování dat či identifikace chyb, avšak komplexní poradenství, interpretace legislativy a strategické otázky stále vyžadují lidský úsudek a odborné znalosti. I když AI dosáhne časem vyšší úrovně porozumění a schopnosti řešit složitější problémy, stále zůstane závislá na lidském uživateli a bude partnerem, nikoli náhradou. Profese daňového poradce se pravděpodobně přizpůsobí a zaměří na činnosti, které AI tak zcela nedokáže.“

Na nejvyšší páté úrovni, kdy by AI měla dosáhnout plné autonomie a schopnosti řešit složité úkoly s minimálním lidským zásahem, by se profese daňového poradce výrazně transformovala. AI by mohla převzít technickou a analytickou stránku práce, role poradců by se zaměřila na lidské aspekty, jako je budování důvěry, řešení etických dilemat a poskytování individuálního přístupu, který AI nemůže plně nahradit. Navíc by bylo klíčové dohlížet na rozhodování AI, aby odpovídalo právním a morálním normám. Lidský faktor zůstane nepostradatelný.“

Dobrá odpověď, pod tuhle bych se klidně podepsal. ■

MVDr. Milan Vodička

Daňový poradce č. 1366. Daňovým poradcem je od roku 1995, praxi provozuje jako OSVČ v rozsahu základních služeb zpracování účetnictví (DE), daňových přiznání i zastupování před správcem daně a jinými orgány veřejné moci. Působil v manažerských pozicích nadnárodních IT firem, specializuje se navíc na problematiku využívání informačních technologií a elektronickou komunikaci. Kromě daňově poradenské činnosti také často přednáší a publikuje.

3 META je softwarový gigant stojící za službami jako Facebook, Instagram, WhatsApp nebo Threads.

4 Viz <https://www.gartner.com/en/research/methodologies/gartner-hype-cycle>.

Jak AI zvládla maturitu z účetnictví... a nesložila přijímačky na daňovou akademii

Diskuse o dopadech umělé inteligence (AI) na trh práce i společnost obecně jsou ve veřejném prostoru i médiích stále častějším tématem. Obavy z toho, že umělá inteligence a automatizace povedou k výraznému snižování počtu pracovních míst, se objevují v novinových článcích, televizních debatách i na sociálních sítích. Kritici argumentují, že pokročilé algoritmy a robotické systémy mohou nahradit lidi v řadě sektorů od výroby po službu, což by mohlo vést k masovému propouštění a zvýšení nezaměstnanosti. Na druhou stranu, zastánci technologického pokroku tvrdí, že stejně jako tomu bylo mnohokrát v minulosti, každý pokrok vždy přinesl nové typy pracovních míst, což vždy ekonomiku posunulo vpřed. K takovému posunu v historii již došlo např. vlivem industrializace zemědělství, elektrifikací, nebo např. nástupem internetu – a vždy v rámci toho určitá povolání zanikla, avšak vznikla nová povolání či celá odvětví ekonomiky.

Ing. Lukáš Neumann, Ph.D.,

výzkumník, spoluzakladatel
Redque s. r. o.

Dopady umělé inteligence se však zcela jistě budou lišit odvětví od odvětví, a čtenáře tak jistě bude zajímat, jak umělá inteligence ovlivní, nebo již dokonce ovlivňuje finanční sektor. Jako první se nabízí otázka, zda by umělá inteligence již dnes dokázala nahradit člověka v těch činnostech, které jsou vesměs rutinní, jako je např. účetnictví. A raději než spekulovat či se řídit subjektivními dojmy, pojďme umělou inteligenci vyzkoušet formou nějakého standardizovaného testu z dané problematiky, jako bychom to dělali u člověka, jako když např. vybíráme nového zaměstnance. A není v současné době u nás asi lepší standard testů, než je maturita.

Pojďme tedy pro účely tohoto článku vyzkoušet, zda by umělá inteligence na současné úrovni zvládla maturitu z účetnictví. Otestujeme chatbota ChatGPT-4o, což je jeden z aktuálně

Účetní test: Odmaturuj: pokladna

TIP: Pokud neznáte z hlavy číslo účtu, které patří do odpovědi, začněte psát jeho název slovy (například "cestovní") a poté ho vyberte ze seznamu.

Přepravní firma TRANS-TRUCK s.r.o. (plátce DPH) prováděla tyto následující nákupy v hotovosti:

- VPD za nákup pracovního oblečení pro řidiče v hodnotě 4 850 Kč, nákup svadleny (neplátce DPH). Zaúčtujte částku na vhodné účty.

Číslo účtu	MD	D
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
- FAP za nákup čisticích prostředků na údržbu kamionů v hodnotě 15 000 Kč (cena bez DPH) od firmy NÁS UKLID v.o.s. (plátce DPH). Vypočítejte a zaúčtujte cenu bez DPH.

Číslo účtu	MD	D
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
- Vypočítejte a zaúčtujte DPH 21 %.

Číslo účtu	MD	D
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
- VPD uhradila FAP za čisticí prostředky. Doplněte správné číslo účtu a zaúčtujte.

Číslo účtu	MD	D
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>

Obrázek 1:
Cvičný test k maturitě ze stránky www.uctovani.net

běžně komerčně dostupných modelů (programů) umělé inteligence, a jako zkušební úlohy použijeme cvičné maturitní testy z účetnictví určené pro studenty, dostupné z veřejných zdrojů.

Umělá inteligence je dnes na takové úrovni, že si sama umí přečíst zadání a rovnou odpovědět, takže stačí pouze chatbota odkázat na danou stránku s testem spolu s instrukcí (promptem), aby daný test vypracoval. A jak je vidět (viz Obrázek 2), umělé inteligenci nečiní žádný problém na otázky z účetnictví odpovědět, nemá ani žádný problém s otázkami, kde je třeba něco nejprve vypočítat. Není tedy asi překvapením, že v tomto testu ze 36 otázek odpověděla umělá inteligence správně v 36 případech, a dosáhla tedy v tomto maturitním testu stoprocentní úspěšnosti. Znamená to ale, že umělá inteligence může rovnou nahradit lidi?

Maturitní otázky z účetnictví jsou totiž převážně založeny na jednoduchých výpočtech a na memorování (což je bohužel obecně velká bolest nejen českého školství). Memorování je ale naopak oblast, ve které umělá inteligence díky obrovské výpočetní kapacitě exceluje, a nemělo by tedy být zase takové překvapení, že dokázala na maturitní otázky z účetnictví bez problémů odpovědět.

Pokud ale přistoupíme ke zkouškám na daňovou akademii a začneme se umělé inteligence ptát na otázky, které vyžadují např. složitější logickou úvahu nebo interpretaci daňové legislativy, situace již tak jednoznačná není. Na takovéto komplexnější dotazy dávají současné verze chatbotů mnohdy chybné odpovědi, a co je ještě horší, tyto odpovědi jsou kolikrát velmi sebevědomé (ale pořád stejně špatné). Na stejnou otázku také může chatbot při opakovaném dotazu dávat rozdílnou odpověď (a dělat jiné chyby nebo třeba náhodou odpovědět správně) a tyto chyby neumí chatbot sám nijak detekovat. A i když takovou chybu uživatel zaregistruje, neexistuje žádný jednoduchý způsob, jak zajistit, aby tuto chybu daný chatbot znovu neudělal – proces učení je plně v rukou velké zahraniční společnosti, trvá řádově několik měsíců a neexistuje žádná záruka, že případný vstup od uživatele je při dalším trénování vůbec zohledněn.

Znamená to tedy, že umělá inteligence je pro složitější úlohy vyžadující vysokou spolehlivost odpovědí zatím nepoužitelná? Ne tak docela. Doposud jsme totiž mluvili pouze o tzv. chatbotech, což je sice aktuálně velmi populární, ale ve skutečnosti pouze malá oblast umělé inteligence. Chatboty jsou primárně optimalizovány na to, aby budily dojem přirozené komunikace jako s člověkem, což je ovšem na úkor přesnosti. Existují však jiné – specializované modely (systémy umělé inteligence), které sice nedávají odpovědi v textovém formátu jako chatboty, neumí být ani tak vtipné ve svých odpovědích, ale zato v oblasti, pro kterou byly natrénovány, dávají mnohem přesnější výstupy.

Tyto specializované modely jsou pak nejen přesnější, ale zároveň i interpretovatelné a auditovatelné, a lze tedy nejen říci, proč umělá inteligence dala danou odpověď, ale lze i objektivně měřit jejich úspěšnost. V neposlední řadě jsou tyto modely plně pod kontrolou jejich dodavatele, a lze je tak neustále kontinuálně vylepšovat. Takovéto systémy umělé inteligence se pak aktuálně uplatňují i v oborech, jako je třeba zdravot-

Ⓜ Jistě! Zde jsou správné účetní zápisy v souladu s českými účetními standardy:

- VPD na nákup pracovního oblečení pro řidiče v hodnotě 4 850 Kč (neplátce DPH).**
 - MD (501 - Spotřeba materiálu): 4 850 Kč
 - D (211 - Pokladna): 4 850 Kč
- FAP za nákup čistících prostředků na údržbu kamionů v hodnotě 15 000 Kč (cena bez DPH) od firmy NAŠ ÚKLID v.o.s. (plátce DPH).**
 - MD (501 - Spotřeba materiálu): 15 000 Kč
 - D (321 - Dodavatelé): 15 000 Kč
- Vypočítej a zaúčtuj DPH 21 %.**
 - Výpočet DPH: 15 000 × 0,21 = 3 150 Kč.
 - MD (343 - DPH): 3 150 Kč
 - D (321 - Dodavatelé): 3 150 Kč
- VPD úhrada FAP za čistící prostředky.**
 - MD (321 - Dodavatelé): 18 150 Kč (15 000 Kč + 3 150 Kč)
 - D (211 - Pokladna): 18 150 Kč
- VPD nákup ročních dálničních známek na rok 2023 v hodnotě 5 000 Kč. Známky jdou rovnou do spotřeby.**
 - MD (538 - Ostatní daně a poplatky): 5 000 Kč
 - D (211 - Pokladna): 5 000 Kč
- VPD zaplacení pokuty za překročení rychlosti PČR (neplátce DPH) v hodnotě 2 000 Kč.**
 - MD (545 - Ostatní pokuty a penále): 2 000 Kč
 - D (211 - Pokladna): 2 000 Kč
- VPD za nákup potahů na sedačky do kamionů od firmy POTAHY CLASIC s.r.o. (plátce DPH) v hodnotě 7 500 Kč (cena bez DPH).**
 - MD (501 - Spotřeba materiálu): 7 500 Kč

Obrázek 2: Odpověď umělé inteligence ve cvičném testu z účetnictví

nictví nebo řízení autonomních automobilů, kde cena jakékoliv chyby je obrovská, či dokonce nevyčíslitelná.

Při řízení autonomních automobilů se specializované modely osvědčují zejména díky schopnosti velmi přesné detekce okolního prostředí, rychlé adaptace na nečekané situace a možnosti detailního auditu jejich rozhodovacích procesů. Následně pak vyhodnocují potenciální nebezpečí, určují optimální trasu či rychlost a volí konkrétní manévry. Díky interpretovatelnosti lze navíc přesně vysledovat, jak ke svým rozhodnutím dospěly, což je zásadní pro získání důvěry jak samotných řidičů, tak regulačních orgánů. Neustálé testování a vylepšování modelů v reálném provozu pak zajišťuje jejich vyšší spolehlivost a snižuje riziko chyb, které by mohly mít fatální následky. Stejnými principy – tedy používáním specializovaných modelů, které neustále monitorujeme a konstantně vylepšujeme – se řídíme i u aplikací, které dodáváme našim zákazníkům.

Jak tedy nejlépe shrnout budoucí vývoj umělé inteligence ve finanční sféře? Lze myslím bezpečně říci, že umělá inteligence bude čím dál tím více pronikat i sem, a to nejen do oblastí účetní nebo daňové, ale spíše než člověka jako jedinice nahradí jednotlivé rutinní úkony a člověk se bude primárně zaměřovat na netypické či sporné případy. Ve výsledku se tak lidé přeorientují, jako se to stalo v historii již vícekrát, na složitější činnosti s vyšší přidanou hodnotou a s nutností komplexnějšího uvažování. ■

Harvey AI: Umělá inteligence v daňovém poradenství PwC

Ing. Tomáš Vlk,

daňový poradce č. 5020, ředitel a tax technology leader v daňovém a právním oddělení PricewaterhouseCoopers Česká republika

Ing. Petr Janečka,

senior konzultant v daňovém a právním oddělení PricewaterhouseCoopers Česká republika

Ve světě, kde umělá inteligence (AI) získává stále větší význam, je pro daňové poradce nezbytné přizpůsobit se technologickému pokroku, využít jeho potenciálu a poskytovat klientům odborné a efektivní služby. PwC využívá od roku 2023 v široké míře potenciál AI mj. prostřednictvím partnerství se společností Harvey,¹ jedním z AI produktů na trhu, který se specializuje na právní a daňovou problematiku.

Aliance PwC s Harvey

Harvey je AI produkt, který analyzuje daňové zákony, předpisy, soudní rozhodnutí, administrativní výklady a další relevantní zdroje. Tento program je speciálně vytrénovaný na celosvětových právních a daňových textech, díky kterým dokáže poskytnout vysoce kvalitní rešerši na vybrané téma, samozřejmě za předpokladu, že se s ním správně pracuje. Nic to ovšem nemění na obecně fungujících pravidlech, kdy každý výstup reviduje „živý“ člověk. V PwC ČR probíhá testování tohoto programu od podzimu 2023 vybranou skupinou zkušených uživatelů, kteří ověřují jeho funkčnost, spolehlivost a přesnost v rámci českého daňového prostředí.

Co tento program umí

Jednou z nejpoužívanějších funkcí je **Assistant**, který přináší dva editační režimy: **Assist** a **Draft**. Režim Assist umožňuje uživatelům stále pokládat dodatečné dotazy, přičemž program

na základě obsahu první odpovědi tyto otázky uživateli i sám navrhne. Přesvědčte se sami na obrázku výše, kdy umělá inteligence uživateli navrhla dodatečné otázky po analýze rozsudku Soudního dvora Evropské unie.

Assistent /
Souhrn Rozsudku Soudního Dvora EU
 Assis - 1 source - Created Feb 7, 2025

- Zásada Neutralitý DPH:** Zásada neutralitý DPH je základní zásadou společného systému DPH, která zajišťuje, že hospodářské činnosti jsou zdaněny neutrálním způsobem. ¹²
- Nárok na Vrácení DPH:** Pokud je vrácení DPH od subdodavatelů nemožné nebo nadměrně obtížné, musí mít příjemce plnění možnost obrátit se přímo na daňové orgány. ¹³
- Úroky z Prodlení:** Pokud členský stát vybral daň v rozporu s unijním právem, musí být škoda vzniklá v důsledku nemožnosti disponovat částkou odpovídající neoprávněně vybrané DPH nahrazena zaplacením úroků z prodlení. ¹⁴

Důsledky Rozsudku: Tento rozsudek potvrzuje, že v případech, kdy je vrácení DPH od subdodavatelů nemožné z důvodu promlčení, musí mít příjemce plnění nárok na vrácení této DPH přímo od finančního orgánu, aby byla zachována zásada efektivitý a neutralitý DPH. ¹⁵

Follow-ups

Vyžaduje směrnice o DPH, aby měl žalobce nárok na vrácení přeplatku DPH přímo od finančního orgánu za všech okolností?

Jaké jsou podmínky, za kterých může žalobce získat vrácení DPH přímo od finančního orgánu?

Zahrnuje rozhodnutí Soudního dvora i úroky z prodlení, pokud členský stát vybral daň v rozporu s unijním právem?

Jaký význam má zásada neutralitý DPH v kontextu tohoto rozsudku?

Ask a follow-up question

Upload Ask Harvey

¹ <https://www.harvey.ai/>; [https://en.wikipedia.org/wiki/Harvey_\(software\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Harvey_(software)).

Uživatel může v rámci svého dotazu do tohoto programu nahrát desítky dokumentů, které program umí sám analyzovat a na základě nich zpracovat požadovaný výstup. Následně uživateli dodá do nahraných dokumentů také reference a ten je schopen ověřit, zda jsou poskytnuté informace validní. To dělá výstup poskytnutý tímto programem transparentnějším a uživatel může lépe hlídat tzv. halucinace, tedy situace, kdy si AI vymýšlí. Způsob odkazování do nahraného dokumentu můžeme opět vidět na obrázku níže.

The screenshot displays the software's interface. On the left, a 'Query' section contains the text: 'Připrav mi souhrn tohoto rozsudku soudního dvora evropské unie.' Below it, a 'Souhrn Rozsudku Soudního Dvora EU (Michael Schütte)' is shown, including the date '7. září 2023' and a list of parties and the subject of the dispute. On the right, a PDF preview of a court judgment is visible, titled 'Sbírka soudních rozhodnutí' and 'ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (osmého senátu)'. The judgment text includes references to EU law and a ruling on VAT rates.

Režim **Draft** umožňuje uživateli připravovat prvotní verze výstupů, které může poté speciálně upravovat přímo v programu díky do-datečným dotazům. Program poté sleduje veškeré změny, které v textu vyznačí. Uživatel má tedy stále přehled, co vše bylo změněno od začátku provedeného výstupu. Příklad můžete opět vidět na obrázku níže, který obsahuje i určité nepřesnosti vytvořené tímto AI programem. Uvádí se tam, že správce daně považoval předmětné plnění za podléhající základní sazbě, a proto doměřil daň. V judikátu však šlo o snížení nároku na odpočet u odběratele, protože plnění správně podléhalo snížené sazbě, ale dodavatel omylem uplatnil základní sazbu a odběratel celou částku DPH nárokoval. Správce daně to odmítl, doměřil daň a úroky z prodlení z rozdílu. Tento příklad také ukazuje, jak je důležité, aby každý daňový výstup generovaný AI zkontroloval daňový expert.

U funkce **Assistant** je poté možné využít export použitých dotazů a vygenerovaných výstupů do Microsoft Word dokumentů, což urychluje práci uživatelů, a co je důležité, umožní to seniornějším kolegům přesnou revizi.

Další užitečnou funkcí je historie, která umožňuje uživatelům uchovávat minulé dotazy a výstupy po dobu 90 dní. Najdete zde také knihovnu, kde si uživatelé mohou ukládat své dota-

The screenshot shows a draft email titled 'Email s Vysvětlením Rozsudku SDEU'. The email body contains a detailed summary of the court judgment, including the facts of the case, the legal issues, and the court's reasoning. The text is highlighted in red and includes numbered references to specific parts of the judgment. The email concludes with a note that the judgment is favorable for the user and provides information on how to appeal or seek further legal assistance.

zy a vytvářet osobní knihovnu, kterou vidí pouze oni a mohou ji sdílet s ostatními uživateli. Dále je tu také funkce **Vault**, která umožňuje do tohoto AI programu nahrát a analyzovat v něm velké množství dokumentů. Výstup je následně proveden v jakékoli požadované formě nebo v přehledné tabulce, která obsahuje sloupce s jednotlivými dotazy uživatele, program poté odpoví na tyto otázky v rámci každého nahraného dokumentu. Tato funkce tedy může např. analyzovat a zpracovat velké množství faktur a poskytnout nám detaily těchto faktur v přehledné tabulce.

Globální využití

Největší kanceláře v síti PwC, s podporou PwC globálního technologického týmu a vývojářů společnosti Harvey, vyvíjejí specializované AI daňové modely. Tyto modely jsou vytrénovány na daňové legislativě specifické pro jednotlivé země a poskytují uživateli přesnější a aktuálnější daňové informace. U ostatních AI programů často čelíme riziku, že neznáme zdroj informací, se kterými program pracoval, což může být nebezpečné, pokud nemáme dostatečnou odbornou znalost. To však neplatí pro specializované modely v tomto programu, které po vytvoření textu poskytují odkazy na dokumenty, na kterých byly

vytrénovány, uživatel už tedy nemusí nahrávat své zdroje, aby tyto odkazy získal, jak bylo ukázáno výše. Díky tomu si může ověřit správnost informací poskytnutých AI a snížit riziko nepřesností.

Tyto specializované daňové modely jsou určeny k internímu použití v rámci globální sítě PwC i k externímu prodeji klientům. Pro ně AI přispívá ke zvýšení informovanosti a efektivnějšímu přenosu znalostí, ale konečná revize musí být vždy provedena daňovým poradcem s odpovídající odborností.

Zdroje, na základě kterých jsou daňové modely v programu Harvey vytrénovány, jsou často veřejně dostupné. Konkrétní příklad ze Španělska, kde kolegové spolupracují se společností Lefebvre Sarrut, která poskytuje právní a daňové zdroje. Společnost Lefebvre poskytla veškerou daňovou legislativu pro vývoj španělského daňového modelu. Díky dostupnosti veškerých zdrojů a podrobnému vytrénování modelu by měl být tento model schopen vyřešit většinu daňových otázek s využitím veškerých potřebných informací. Tento daňový model by mohl mít významný vliv na španělský daňový trh. ■

Petr Janečka, senior konzultant v PwC:

Vliv AI na práci začínajících daňových poradců

Během 2,5 let mé práce v PwC jsem měl příležitost sledovat, jak AI transformuje práci daňových konzultantů. AI zjednodušuje časově náročné úkoly a při její správném využití daňový konzultant nevytváří své výstupy zcela od nuly, ale může si vytvořit prvotní verzi odborného e-mailu či daňového stanoviska.

Hlavním úkolem konzultanta je tedy následně přezkoumat a upravit tyto generované výstupy AI, aby byly přesné, komplexní a v souladu s aktuálními předpisy a osvědčenými postupy. Tento přístup nejen šetří čas, ale také minimalizuje chyby a podporuje nové nápady a inovativní řešení.

Tato technologická změna poskytla konzultantům více času a zdrojů k prohloubení jejich porozumění daňovému právu a jeho dopadům na klienty. Revizní proces výstupů umělé inteligence vyžaduje, aby konzultanti byli dobře obeznámeni s relevantními legislativními ustanoveními, nedávnou judikaturou a interpretacemi. Tento proces nepřetržitého učení významně posílil jejich profesní rozvoj. AI tak funguje jako efektivní asistent, který pracuje po jejich boku, pomáhá jejich rychlejšímu profesnímu růstu a dosahování lepších výsledků.

Pro daňové konzultanty tedy není AI pouze nástrojem – je katalyzátorem osobního a profesního rozvoje. Posiluje jejich důvěru a odbornost, připravuje je na budoucí vedoucí role v oblasti daní a práva a zároveň neustále zlepšuje kvalitu jejich práce. AI tedy nikdy nemění revizní proces naší práce.

Jaké příležitosti mi kombinace daní a AI v PwC přinesla

Když došlo k alianci PwC s Harvey, zapojil jsem se do využívání tohoto AI programu a byl jsem ohromen jeho schopnostmi a výstupy. Testoval jsem jeho schopnost připravovat daňová stanoviska, tvořit odborné e-maily a rozvíjel s kolegy nápady na využití tohoto programu na bázi AI.

Od září 2024 jsem se navíc stal součástí PwC globálního daňového týmu, který se zabývá rozvojem tohoto AI programu v daňových odděleních celé globální sítě PwC. ■

Petr Kincl, partner PwC Legal Business Solutions:

Pohled právníka – glosa

Možná jste slyšeli o tom, že jazykové modely pro generování textu pomocí AI se velmi blíží okamžiku, kdy budou mít nastudovaný všechny text na internetu. Tzn., že se budou těžko dál zlepšovat, protože nebudou mít z čeho čerpat nové informace a znalosti.

Navíc, obecné jazykové modely informace příliš netřídí, berou vše, co na internetu najdou, bez ohledu na to, zda je to pravdivé, relevantní, odborné nebo kvalitní. Jejich výstupy jsou tedy spíše průměrné, neodborné, podobně, jako jsou texty na internetu.

Pokud chcete používat AI na odbornou práci, potřebujete více specializované modely, které pracují s utříděnými informacemi, jež pocházejí z ověřených a autoritativních zdrojů. To je případ i Harveyho, jehož modely jsou připraveny a trénovány s předními světovými advokátními kancelářemi nebo daňovými poradci (včetně PwC). Rozumí tedy právní a daňové terminologii, logice, argumentaci a formátům. Výstupy z toho

to programu méně halucinují, jsou přesnější, přizpůsobeny pro práci odborníků.

Klasické obecné modely se pro právníčinu hodí jako googlování o nemocech před návštěvou lékaře; odborníka prostě nenahradí. Harvey také odborníka nenahradí, ale odborníkovi velmi významně pomůže v jeho práci. Tento program mi např. vygeneruje návrh smlouvy, dopisu nebo prezentace, které pak mohu upravit a doplnit podle potřeby. Také mi dokáže pomoci srovnat různé varianty řešení nebo s kontrolou kvality a konzistence mého textu.

Zatím od něj neočekávám 100% správný výstup, vždy jej musím důkladně zkontrolovat. Je pro mě v podstatě dalším vývojovým krokem v psaní právních textů. Nejdřív psací stroj, potom jednoduché textové editory, následně sofistikovanější editory a spolupráce s internetem. A teď už píšeme s genAI a v právníčině s Harveyem. ■

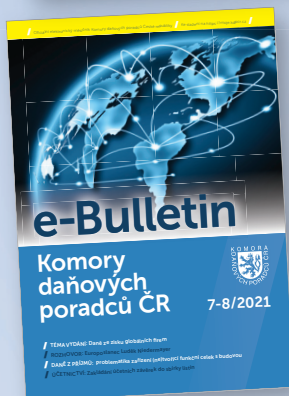
Média Komory daňových poradců ČR

Bulletin: DO HLOUBKY TÉMATU

- / Tematické zaměření každého čísla
- / Vysoce odborné články
- / Recenzovaný obsah
- / Odborný garant každého čísla
- / Stavovská společenská rubrika

čtvrtletně
tištěná
a elektronická
verze

e-Bulletin: CO BYSTE NEMĚLI PŘEHLÉDNOUT

- / Zpravodajství ze světa daní a účetnictví
- / Aktuální daňová legislativa a praxe
- / Informace z dění v Komoře
- / Lifestylová témata a zajímavosti
- / Osobní rozvoj

@
každý měsíc
elektronicky

Zdanění kryptoměn

Vzhledem k opětovnému růstu cen kryptoměn v roce 2024 a jejich stále vysoké úrovni počátkem tohoto roku je jim opět věnována pozornost. Tentokrát už regulace kryptoměn dosáhla téměř jejich zrovnoprávnění s cennými papíry. Obchodování s nimi už dávno není pokoutnou aktivitou, ale velmi srovnatelné s obchodováním s tradičními instrumenty. Zároveň začátek tohoto roku přinesl významné změny ve zdanění příjmů z kryptoměn, vedoucí k jejich osvobození.

Mgr. Ing. Michal Hanych,

daňový poradce č. 5150,
smp_l_tax s.r.o.

K definici kryptoměn

Zákon o digitalizaci finančního trhu¹ adaptoval evropské nařízení MiCA² a velmi široce upravil veřejnoprávní aspekty vydávání kryptoměn a obchodování s nimi. V definicích nařízení MiCA uvádí kryptoaktiva jako digitální zachycení hodnoty nebo práva, které může být převáděno a ukládáno elektronicky pomocí technologie distribuovaného registru nebo pomocí podobné technologie. V evropské úpravě tak převládá pojem „kryptoaktivum“, i když v běžné řeči se nepoužívá a zcela dominuje slovo „kryptoměny“. V tomto článku budu oba pojmy zaměňovat.

Definice v AML zákoně, a to v § 4 odst. 8, který kryptoměny označuje jako „virtuální aktiva“ a definuje jako kryptoaktivum podle přímo použitelného předpisu EU upravujícího trhy kryptoaktiv (MiCA) s výjimkou:

- a) kryptoaktiva podle čl. 2 odst. 4 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2023/1114 a (*finanční nástroje a jiné, pozn. autora*)
- b) kryptoaktiva, které je jedinečné, není zastupitelné jiným kryptoaktivem a nelze jej využít pro platbu nebo investici.

ZDP používá pojem kryptoaktiva bez dalších vlastních definic, takže přejímá v rámci jednoty právního řádu definici z nařízení MiCA, která je širší než pojem virtuální aktiva podle AML předpisů.

Jak tomu tak bývá, ZDPH používá pojem virtuální aktiva a naopak odkazuje na definici podle AML předpisů.

K povaze virtuálních měn byla vydána zpráva OECD,³ podle které lze virtuální měny řadit do několika kategorií podle základních atributů, které jednotlivé měny vykazují. V rámci mezinárodních účetních standardů bylo vydáno rozhodnutí k výkladu a zařazení kryptoměn.⁴ Odlišnosti jednotlivých virtuálních měn, ale dokonce i rozdíly v účelu, za kterým je jejich držitel pořídil, mohou být rozhodnými skutečnostmi, podle kterých by měly být zařazeny. Pro správné zařazení virtuální měny je sice klíčové analyzovat její vlastnosti, avšak z hlediska českých daňových předpisů spadne za současné právní úpravy jakákoli kvalifikace do stejné daňové kategorie. Právně jsou totiž veškerá kryptoaktiva věcí nehmotnou, movitou a druhově určenou (zastupitelnou). Pro věci tohoto druhu sice české daňové právo zná speciální podkategorie (např. cenné papíry v jiné než listinné podobě), kryptoaktiva však do žádné z nich nespádají. Z účetního hlediska je tedy nutné je považovat za obecnou nehmotnou movitou věc.

Právnícké osoby všechny své ekonomické události zachycují v účetnictví. K možnostem, jak účetně zachycovat pohyby v kryptoměnách, se podrobně věnují články v Bulletinu KCU č. 2/2018.⁵ Jak již je odkazováno výše, Ministerstvo financí ve svém stanovisku z května 2018 uvádí, že ačkoli záměr nákupu či držení digitálních měn se může napříč uživateli lišit, doporučuje jednotné účtování a vykazování u všech těchto uživatelů stejně. A to konkrétně jako zásobu „svého druhu“ ve smyslu § 9 VÚ. Na toto sdělení navazuje Informace GFŘ k daňovému posouzení transakcí s kryptoměnami.

1 Zákon č. 31/2025 Sb., o implementaci předpisů Evropské unie v oblasti digitalizace finančního trhu (zákon o digitalizaci finančního trhu).

2 Nařízení (EU) 2023/1114.

3 OECD (2020), Taxing Virtual Currencies: An Overview Of Tax Treatments And Emerging Tax Policy Issues, OECD, Paris. www.oecd.org/tax/tax-policy/taxing-virtual-currencies-an-overview-of-tax-treatments-and-emerging-tax-policy-issues.htm.

4 Dostupné z: <https://www.ifrs.org/content/dam/ifrs/supporting-implementation/agenda-decisions/2019/holdings-of-cryptocurrencies-june-2019.pdf>.

5 Dostupné z: https://www.komora-ucetnich.cz/files/useruploads/bulletin/Bulletin_KCU_02_2018_FINAL_MENSI.pdf.

Ze stanoviska MF vyplývá, že pro ocenění digitálních měn pro účely účetnictví by se měl použít § 25 odst. 1 písm. c), d) a l) a odst. 4 a 5 ZoÚ, dále § 49 VÚ pro ocenění v okamžiku jejich nabytí a § 55 VÚ pro tvorbu a použití opravných položek. Na kryptoměny evidované jako majetek se vztahuje povinnost provést inventarizaci k okamžiku sestavení účetní závěrky (§ 29 ZoÚ) a tuto inventarizaci mít doloženou dokumentací, např. stavem virtuální peněženky. V rozvaze doporučují vykazovat digitální měny v souladu se zvoleným způsobem účtování, na samostatném řádku v rámci položky „C.I.2. Nedokončená výroba“, „C.I.3.1. Výrobky“ nebo „C.I.3.2. Zboží“. Lze využít § 4 odst. 1 VÚ a vykázat digitální měnu odděleně od ostatních položek zásob.

Jde však toliko o doporučení, a není tedy vyloučena možnost účtovat o kryptoměnách jiným způsobem, podle skutečného záměru účetní jednotky, jak naznačují ostatní zdroje.

Problematikou účtování kryptoměn se zabývá i Národní účetní rada (www.nur.cz). Tato nezávislá instituce slouží k podpoře odborné způsobilosti a profesní etiky při rozvoji účetních profesí a v oblasti metodiky účetnictví a financování. Bohužel ale interpretace označená zkratkou PNI-68 a názvem „Vykazování kryptoměn v účetnictví“ je stále ve fázi pracovního návrhu.

Nosné zdroje v DPH jsou limitované, nicméně v oblasti DPH je stále nepřekonané rozhodnutí SDEU ze dne 22. 10. 2015, *Skatteverket v. David Hedqvist*, C-264/14 („*Hedqvist*“).⁶ Dle tohoto rozhodnutí platí, že bitcoin plní stejný účel jako fiat měny, tj. platební prostředek, prostředek směny, platidlo a z důvodu zachování fiskální neutrality by měl být takto považován pro účely DPH. V důsledku toho dle rozhodnutí *Hedqvist* transakce zahrnující převod bitcoinu za fiat měnu nepodléhají DPH. Marže směnárníka je pak předmětem DPH, osvobozená jako finanční služba.

Zdanění fyzických osob

Předmět daně

Předmětem zdanění u fyzických osob jsou příjmy jak peněžní, tak i nepeněžní, včetně příjmů dosažených směnou.⁷ Do sběrné katego-

rie ostatních příjmů zařadíme všechny příjmy, které nespádají pod žádný jiný dílčí základ daně, při kterém dochází ke zvýšení majetku.⁸

Daní se směna kryptoměny na běžnou měnu, směna kryptoměny za jinou kryptoměnu nebo pořízení zboží či služeb. Finanční správa nepovažuje kryptoměny za měny, ale za nehmotnou movitou věc.⁹ Bitcoin ve smyslu tuzemských daní nelze považovat ani za peníze, ani za cizí měnu.¹⁰

Klíčovým hlediskem je následující vymezení zdanitelného příjmu, jak jej dovozuje NSS v konstantní judikatuře: „*příjem podléhající dani z příjmů fyzických osob [...] je navýšení majetku daňového poplatníka. Musí se přitom jednat o příjem skutečný a nikoli toliko zdánlivý. To znamená, že se toto navýšení majetku musí v právní sféře daňového poplatníka reálně projevit, a to tak, že může být poplatníkem skutečně využité.*“

Příjmy z transakcí s kryptoměnami jsou pak předmětem daně z příjmů, pokud ZDP nestanoví, že by byly od daně osvobozeny. Může se v zásadě jednat o příjem ze samostatné činnosti podle § 7, příjem z nájmu movitých či nemovitých věcí hrazený kryptoměnou podle § 9, nebo ostatní příjem podle § 10 ZDP.¹¹

Pokud hovoříme o kryptoměnách, je to bitcoin „a ty ostatní“.¹² V současnosti se bavíme o stovkách tisíc různých kryptoměn a tokenů. Zdaleka ne každý token, který získáme, je opravdu využitelný a realizovatelný za nominální cenu.

Osvobození příjmů z kryptoměn

V okamžik psaní tohoto článku nabyla ke dni 15. 2. 2025 novela¹³ zavádějící mj. osvobození při prodeji kryptoměn fyzickými osobami, a to časový a hodnotový test.

Hodnotový test¹⁴ osvobozuje příjmy z úplatného převodu kryptoaktiva s výjimkou stablecoinů (elektronického peněžního tokenu) do 100 000 Kč za zdaňovací období. Hodnotový test se nevztahuje na příjmy podle § 8 ZDP a na příjmy z kryptoměn, které byly zahrnuty v obchodním majetku, a to do tří let od ukončení činnosti, ze které plyne příjem ze samostatné činnosti. Hodnotový test v praxi zřejmě nebude přinášet příliš problémů; zároveň limit je samostatný pro kryptoměny a nesčítá se s příjmy z cenných papírů.

6 Rozsudek SDEU, *Hedqvist*, C-264/14, dostupný z <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:62014CJ0264&from=CS>.

7 § 3 odst. 2 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů (dále také jen „ZDP“).

8 § 10 odst. 1 ZDP.

9 GFŘ. *Zdanění kryptoměn* [online]. Dostupné z: http://www.simpletax.cz/files/vyjadreni_gfr_kryptomeny.pdf.

10 Body 26 a 27 rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 17. 2. 2022, čj. 30 Af 29/2020-48.

11 Informace GFŘ k daňovému posouzení transakcí s kryptoměnami (např. bitcoin), s. 14, dostupné z: <https://www.financnisprava.cz/cs/dane/dane/dan-z-prijmu/informace-stanoviska-a-sdeleni/2022/informace-gfr-k-danovemu-posouzeni>.

12 Větší kryptoměny listuje <https://coinmarketcap.com/>, jednotlivé tokeny se pak nepřehledně rozpadají podle protokolů, které využívají (ETH, Binance Chain, Uniswap, etc.).

13 Sněmovní tisk 694, vládní návrh zákona, kterým se mění některé zákony v souvislosti s implementací předpisů EU, dostupné z <https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?T=694&O=9>.

14 § 4 odst. 1 písm. zj) ZDP.

Časový test¹⁵ osvobozuje příjem z úplatného převodu kryptoaktiva, přesáhne-li doba mezi nabytím a úplatným převodem tohoto kryptoaktiva při jeho úplatném převodu dobu tří let. Doba se nepřerušuje při sloučení nebo splynutí kryptoaktiv a při výměně kryptoaktiva jeho vydavatelem za jiné kryptoaktivum. Toto dopadá především na forky kryptoměn a splynutí v rámci nabytí kryptoměn stejného druhu.

V aplikační praxi bude potřeba prokázání nepřerušené držby v každém jednotlivém případě. Jednoduchým případem je držení kryptoměny na stále stejné veřejné adrese po dobu nutnou k osvobození. Složitějším případem bude např. zaslání kryptoměny na burzu, kdy kryptoměna samotná prodána nebude, ale bude sloužit jako zajištění (kolaterál) pro obchodování na burze. Dle mého názoru ani v takovém případě nedojde k přerušení držby, jelikož nedošlo k úplatnému převodu. Podobný smysl dává i zacházení s osvobozením pro případ „wrapnutí“ kryptoměny v rámci jiného blockchainu, příp. použití kryptoměny jako zástavy v rámci zápůjček zajištěných kryptoměnou.

Pro cenné papíry a kryptoměny platí společný limit ročního osvobození ve výši 40 mil. Kč, který se v případě překročení proporcionálně dělí mezi tyto příjmy.¹⁶

Zdanění v rámci příjmů z podnikání

Rozhodující pro zařazení příjmů pod § 7 nebo 10 ZDP je skutečnost, zda poplatník svou činnost provozuje se záměrem činit tak soustavně, za účelem dosažení zisku, na vlastní účet a odpovědnost, a naplní tak znaky podnikatele.¹⁷ Pokud poplatník zákonné znaky naplní, jeho příjem se bude zdaňovat podle § 7. Pokud tyto znaky nenaplní, jedná se o ostatní příjem, který je zdaňován dle § 10.

Je důležité zdůraznit, že správa vlastního majetku není činností, a v naprosté většině případů se tak příjmy z kryptoměn budou danit v režimu § 10 ZDP. Zdanění příjmů dle § 7 se uplatní prakticky pouze u těžby kryptoměn, nebo pokud je kryptoměna zařazena do obchodního majetku.

Pokud poplatník vlastní příslušné živnostenské oprávnění, jsou jeho příjmy zdaňovány podle § 7 odst. 1 písm. b) ZDP. Daňovým výdajem u příjmů z podnikání jsou dle § 7 odst. 3 ZDP výdaje na dosažení, zajištění a udržení příjmů. Pokud poplatník neuplatní výdaje v jejich skutečné výši, může uplatnit výdajový paušál ve výši 60 %, maximálně však do výše 1 200 000 Kč.¹⁸

Pokud poplatník příslušným živnostenským oprávněním nedisponuje, ačkoli tuto povinnost ze zákona má, jsou jeho příjmy zdaňovány podle § 7 odst. 1 písm. c) ZDP. Pokud neuplatní výdaje ve skutečné výši, může uplatnit výdajový paušál ve výši 40 %, maximálně však do výše 800 tis. Kč.¹⁹

V případě těžby kryptoměn se jedná o soustavnou činnost, která vyžaduje živnostenské oprávnění. U těžby bitcoinů je pro účely zdanění třeba postupovat jako při získávání věci vlastní činností, proto zvýšení majetku v podobě nabytí věci vytvořené vlastní činností není příjmem. Vytěžená kryptoměna se ocení ve výši vlastních nákladů.²⁰ Příjmu poplatník dosahuje až při případném prodeji natěžených kryptoměn nebo v případě další směny.

V případě nákupu a prodeje zboží nebo služeb za kryptoměny se transakce považuje za směnu nepeněžitých plnění mezi kupujícím a prodávajícím. Zdanitelného příjmu tak dosahují obě smluvní strany, kdy se příjem na obou stranách ocení dle zákona o oceňování majetku.

V případě nakládání s kryptoměny v rámci obchodního majetku se příjmy daní stejně jako u prodeje nebo směny jakékoli jiné věci. K pozornosti doporučuji KOOV 602/30.11.22 Přijetí virtuálních aktiv v daňové evidenci. Finanční správa zde přijala závěr, že nákup kryptoměny v daňové evidenci je za splnění obecných podmínek zdanitelným výdajem.

Zdanění v rámci ostatních příjmů

Pokud daňový poplatník žádnou kryptoměnu netěží nebo ji nevloží do obchodního majetku, pak se daní v rámci ostatních příjmů.

Obecně lze vůči příjmům v rámci ostatních příjmů odečíst výdaje prokazatelně vynaložené na jejich dosažení. Ke ztrátě vzniklé v rámci ostatních příjmů se nepřihlíží.²¹ Lze však kompenzovat ztrátu z jedné kryptoměny ziskem z druhé. Pro zohlednění ztráty v dalších letech nebo uplatnění ztráty vůči ostatním dílčím základům daně je tak vhodné uvažovat o zařazení do obchodního majetku a dobrovolném podřazení příjmů pod § 7 a daňovou evidenci.

Výdaje v rámci § 10 může poplatník přiřazovat libovolně, tedy i metodou FIFO, i konkrétní nákup kryptoměny vůči konkrétnímu příjmu. S otázkou je použití metody váženého průměru. Jde o statistickou metodu, nikoli o skutečný výdaj, který zákon umož-

15 § 4 odst. 1 písm. zk) ZDP. Cit. ustanovení v detailech modifikuje osvobození při dědění, budoucím převodu apod.

16 § 4 odst. 3 ZDP.

17 § 420 odst. 1 OZ.

18 § 7 odst. 7 písm. b) ZDP.

19 § 7 odst. 7 písm. d) ZDP.

20 § 25 odst. 1 písm. d), l) a odst. 5 ZoÚ a § 49 vyhlášky o účetnictví.

21 § 10 odst. 5 ZDP.

ňuje proti příjmu uplatnit. Jelikož je postupné použití jednotlivých nákupních cen v součtu shodné jako použití průměru, považují tuto metodu za akceptovatelnou.

V případě směny kryptoměn nastává problém, jaký kurz použijeme, protože žádná centrální banka jej nevypisuje. Příjem ze směny mezi kryptoměnami bude ve výši ceny obvyklé, což je samo o sobě problematické. Obvyklá cena je ta, která by byla dosažena při prodeji stejného majetku v obvyklém obchodním styku v tuzemsku ke dni ocenění.²² V praxi musí daňový poplatník racionálně převzít ocenění z burz. Preferuji burzy, které skutečně používá v rámci obchodování, jelikož lépe odrážejí skutečný ekonomický stav. Pro úplnost dodávám, že za určitých okolností lze příjem ze směny ocenit i cenou explicitně sjednanou ve směnné smlouvě.

V případě darování kryptoměn nevzniká příjem na straně dárce. Limitem je ovšem zneužití práva, pokud by se darované prostředky dostaly zpět do dispozice dárce, a hlavním účelem transakce by tak bylo využití osvobození příjmů na straně obdarovaného, které by ale materiálně nebyly jeho. Na okraj připomínám, že když poplatník nabude kryptoměnu bezúplatně, je v případě jejího prodeje daňovým výdajem cena obvyklá v okamžiku nabytí.

Zdanění v rámci příjmů z nájmu

U příjmů z nájmu se může jednat o příjem z nájmu majetku zařazeného v obchodním majetku dle § 7 odst. 2 písm. b) ZDP, nebo o příjem z nájmu dle § 9 odst. 1 ZDP, v závislosti na tom, zda je majetek zařazen do obchodního majetku či nikoli. Proti příjmům lze uplatnit prokazatelně vynaložené výdaje na dosažení, zajištění a udržení příjmů, nebo 30% výdajový paušál, s výjimkou *příležitostného* nájmu věcí movitých, kde je základem daně příjem snížený o výdaje prokazatelně vynaložené na jeho dosažení.²³

Právnícké osoby

Výnosy

České právní předpisy nestanovují přesnou definici okamžiku vzniku výnosu. České účetní standardy²⁴ odkazují pouze na oka-

mžik uskutečnění účetního případu. Judikatura zohledňuje ekonomický pohled,²⁵ ačkoli právní pojetí okamžiku vzniku a splnění závazku pokládá také za významné. O výnosech se účtuje bez ohledu na okamžik jejich zaplacení nebo přijetí.²⁶

V případě prodeje a nákupu kryptoměn nenalezneme typicky daňové doklady k transakci ani formální smlouvy. Vzhledem k povaze blockchainu je ale transakce nezměnitelně zaznamenána.

V případě prodeje kryptoměn uvažujeme dva okamžiky, kdy může vzniknout výnos. Za první okamžik, kdy prodávající fakticky umožní s kryptoměnou nakládat kupujícímu, nebo za druhé, ke kterému vznikne prodávajícímu právní nárok na odměnu z transakce. V případě prodeje kryptoměny vzniká právo na zaplacení kupní ceny současně s umožněním faktického nakládání, tedy k okamžiku potvrzení transakce v blockchainu, pokud nebylo ujednáno jinak.²⁷ K tomuto okamžiku bychom měli účtovat o výnosu. V případě směny kryptoměny za jinou kryptoměnu nebo zboží se také vzájemný převod práva odehrává podmíněně na druhém, čili o výnosu budeme účtovat až v okamžiku, kdy dojde k oběma převodům.

Zařazení majetku

K možností, jak účetně zachycovat pohyby v kryptoměnách, se podrobně věnují články v Bulletinu KCU č. 2/2018.²⁸ Jak již je odkazováno výše, Ministerstvo financí ve svém stanovisku z května 2018 uvádí, že ačkoli záměr nákupu či držení digitálních měn se může napříč uživateli lišit, doporučuje jednotné účtování a vykazování u všech těchto uživatelů stejně. A to konkrétně jako zásobu „svého druhu“ ve smyslu § 9 VÚ.

Dlouhodobý nehmotný majetek obsahuje zejména ocenitelná práva s dobou použitelnosti delší než jeden rok.²⁹ Bitcoin neobsahuje práva, tedy ani není pohledávkou.³⁰ Zařazení do této položky je tak problematické. Nicméně vzhledem k tomu, že se jedná o demonstrativní výčet a kryptoměny jsou nehmotnou věcí, jde o zařazení možné.

Zboží obsahuje movité věci, nabyté za účelem prodeje, pokud účetní jednotka s těmito věcmi obchoduje.³¹ Vzhledem k vyjádře-

22 § 2 odst. 1 zákona č. 151/1997 Sb., o oceňování majetku, ve znění pozdějších předpisů.

23 Op. cit. sub 11, s. 13.

24 Český účetní standard pro podnikatele č. 001. Účty a zásady účtování na účtech.

25 Rozsudek NSS čj. 1 Afs 111/2009-97. V tomto případě převážilo ekonomické pojetí vlastnictví nad vlastnictvím právním.

26 § 3 odst. 1 ZoÚ *in fine*.

27 Analogicky k § 2118 OZ. Nedojde-li k dohodě mezi prodávajícím a kupujícím, případně nevyplývá-li něco jiného ze zvyklostí, jsou prodávající a kupující zavázáni tyto své základní povinnosti splnit současně. KASÍK, P., BEDNÁŘ, V. § 2118 [Základní povinnosti kupujícího]. In: HULMÁK, M. a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014)*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 83.

28 https://www.komora-ucetnich.cz/files/useruploads/bulletin/Bulletin_KCU_02_2018_FINAL_MENSI.pdf.

29 § 6 vyhlášky č. 500/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o účetnictví pro účetní jednotky, které jsou podnikateli účtujícími v soustavě podvojného účetnictví (dále také jen „vyhláška pro podnikatele“).

30 TRÁVNÍK, P. *Bitcoin v českém právu* [online]. Dostupné z: <https://medium.com/@pavol.travnik/bitcoin-v-ceskem-pravu-308a82c78ebf>.

31 § 9 odst. 5 vyhlášky pro podnikatele.

ní GFŘ ohledně povahy kryptoměn, které považuje kryptoměny za věc v právním smyslu, přičemž se jedná o nehmotnou movitou věc, je možné zařazení do této položky. Kryptoměny jsou nehmotnou, movitou a zastupitelnou věcí. O kryptoměnách vzniklých těžbou se bude účtovat jako o výrobcích.³²

Setkal jsem se i s názorem, že kryptoměny jsou dlouhodobým finančním majetkem.³³ Pro bitcoin to není příléhavé. Nicméně některé vztahy z kryptoměn mohou představovat např. povahu úvěru, v podobě různých tokenů. Lze tak uvažovat o kryptoměnách i jako o finančním majetku.

Kurzové rozdíly

Kryptoměny nenaplnují definici pro účtování o kurzových rozdílech podle ZoÚ³⁴ ve spojení s příslušným ustanovením vyhlášky pro podnikatele.³⁵ Proto se o kurzových rozdílech v případě kryptoměn neúčtuje.

Ocenění kryptoměn

Zřejmou otázkou je, zda se kryptoměny přeceňují na konci účetního období reálnou hodnotou. ZoÚ přesně vyjmenovává majetek a závazky, které se reálnou hodnotou oceňují. Z výčtu mají relativně nejbližší ke kryptoměnám cenné papíry a deriváty.³⁶ Ovšem jak uvádí shodně MF, GFŘ i ČNB v již citovaných vyjádřeních, kryptoměny nejsou ani cennými papíry, ani deriváty. Žádný zvláštní předpis účetní jednotce neukládá přecenění reálnou hodnotou u kryptoměn.

Kryptoměny se tak ocení pořizovacími cenami, resp. vlastními náklady v případě jejich těžby.³⁷

To potvrdilo i GFŘ ve své Informaci z roku 2022. Opravné položky dle § 55 vyhlášky o účetnictví pak budou vytvářeny na přechodné snížení ocenění kryptoměn. Tvorba opravných položek nebude daňově uznatelným nákladem dle § 25 odst. 1 písm. v) ZDP a rozpuštění opravných položek bude snižovat základ daně.³⁸ Deriváty se přeceňují.

Těžba kryptoměn

Při těžbě kryptoměn se u daně z příjmu právnických osob uplatní stejný daňový režim jako u vlastní výroby. Při vytěžení kryptoměny tedy nedochází ke vzniku zdanitelného výnosu. Vytěžená kryptoměna se ocení ve výši vlastních nákladů³⁹ a ke vzniku zdanitelného příjmu dochází až v okamžiku prodeje nebo směny kryptoměny za zboží nebo služby nebo za jinou kryptoměnu.⁴⁰

Nákup a prodej zboží a služeb za kryptoměnu

Z daňového hlediska se na tyto transakce hledí jako na standardní nákup a prodej věci. Pokud kryptoměnu poplatník smění za zboží, službu nebo jinou kryptoměnu, příjem se zdaňuje jako příjem dosažený vzájemnou směnou v tom zdaňovacím období, ve kterém směna proběhla.⁴¹

DPH

Směna kryptoměn

V judikatuře je vyřešena otázka provozování směnárny kryptoměn za běžnou měnu, přičemž je účtován poplatek nebo jiná odměna za směnu. Jedná se o poskytování služby za úplatu, které spadají do předmětu DPH. Zároveň se jedná o finanční službu, typicky osvobozenou od DPH.⁴²

Objevují se otázky, zda směna kryptoměny za peníze spadá do předmětu DPH. Podle mého názoru nikoli. V bodě 13 stanoviska generální advokátka Kokott v případě *Hedqvist* uzavřela, že samotná směna kryptoměny za peníze nezakládá plnění, které je předmětem DPH. Stejně tak uzavírá výbor pro DPH v rámci Evropské komise,⁴³ jakož i odborná literatura.⁴⁴

Slabé místo dalšího následování rozhodnutí vidím v závěru SDEU, že „Činnosti týkající se netradičních měn, pokud tyto měny byly účastníky transakce akceptovány jako alternativní platidlo k zákonným platidlům a nemají jiný účel než účel platidla, představují finan-

32 § 9 odst. 3 vyhlášky pro podnikatele.

33 Blíže k pojmu dlouhodobý finanční majetek Český účetní standard pro podnikatele č. 014. Dlouhodobý finanční majetek.

34 § 4 odst. 12 ZoÚ.

35 § 60 vyhlášky pro podnikatele.

36 § 27 odst. 1 písm. a) a b) ZoÚ.

37 § 25 odst. 1 písm. c), d), h), i) ZoÚ.

38 § 23 odst. 3 písm. c) bod 3 ZDP.

39 § 25 odst. 1 písm. d), l) a odst. 5 ZoÚ a § 49 vyhlášky o účetnictví.

40 Op. cit. sub 11, s. 10.

41 Tamtéž, s. 11.

42 Rozsudek SDEU *Hedqvist*.

43 VAT Committee. *Working Paper No. 892*. 2016, s. 8. Dostupné z: <https://circabc.europa.eu/sd/a/add54a49-9991-45ae-aac5-1e260b136c9e/892%20-%20CJEU%20Case%20C-264-14%20Hedqvist%20-%20Bitcoin.pdf>.

44 KOLLMANN, J. *Taxable supplies and their consideration in European VAT: with selected examples of the digital economy*. Amsterdam: IBFD, s. 157.

ční operace“.⁴⁵ Dnes je v oběhu okolo 23 000 kryptoměn.⁴⁶ To je násobně více, než je národních měn. Jen mizivé procento transakcí využívá kryptoměny jako platidlo a s nástupem obecnějšího používání kryptoměn s nimi paradoxně lidé zacházejí spíše jako s komoditou než měnou. Zmíněný jediný zamýšlený účel, totiž použití jako platidla, se v objemu prováděných transakcí vytrácí. A tím pádem se vytrácí i důvod pro osvobození operace, což může být důvodem pro překonání rozhodnutí v citovaném případě *Hedqvist*.

Obchodování s kryptoměnami

Stanovisko GFR z roku 2022 tyto závěry značně relativizuje. Dle GFR směna z pozice osoby, která kryptoměnu vytěžila nebo nakoupila a chce ji směnít za jinou kryptoměnu nebo fiat měnu, není předmětem DPH, pouze pokud tato činnost nemá povahu ekonomické činnosti uskutečňované za účelem získání pravidelného příjmu.⁴⁷ Pokud osoba povinná k dani s kryptoměnami obchoduje za účelem dosažení pravidelného příjmu (tedy nikoli pouze v rámci správy vlastního majetku), uskutečňuje ekonomickou činnost. Tuzemská Finanční správa na tuto činnost nahlíží obdobně jako na operaci týkající se peněz, která je finanční činností osvobozenou od daně bez nároku na odpočet DPH. Důsledkem je, že obchodování s kryptoměnou pak za podmínek § 4a ZDPH vstupuje do obratu, a po dosažení stanoveného obratu tedy zakládá plátcovství DPH.⁴⁸

Tento názor Finanční správy je v rozporu s již zmíněným stanoviskem generální advokátky Kokott v případě *Hedqvist*, jakož i s názorem výboru pro DPH v rámci Evropské komise⁴⁹ a odbornou literaturou.⁵⁰ Obchodování s kryptoměnami z pohledu subjektu, který kryptoměny obchoduje, nepředstavuje dodání zboží ani poskytnutí služeb, a jako takové nemůže být předmětem DPH. Pokud GFR uvádí, že po překročení neurčité hranice se obchodování stává činností směřující k získání pravidelného příjmu, která do předmětu DPH spadá, tak uvedené zcela opomíjí. Pokud by bylo obchodování možné za ekonomickou činnost považovat,

dle rozsudku SDEU ve věci C-172/96, *First National Bank of Chicago*, by předmětem daně mohl být toliko celkový výsledek transakcí za dané období, tj. marže, nikoli prodejní cena jako taková.⁵¹ I v takovém případě platí, že při obchodování s kryptoměnami lze této marže dosáhnout pouze v rámci svých vlastních nákupů a prodejů, a proti osobě, která s kryptoměnami obchoduje, tak nestojí žádná další konkrétní osoba, vůči které by ekonomickou činnost mohla vyvíjet. V praxi je důsledek stanoviska GFR např. takový, že při prodeji 1 BTC by do obratu měla vstoupit celková dosažená prodejní cena, což je zcela absurdní závěr, který je v rozporu s podstatou právní úpravy DPH, vedoucí ke vzniku širokého okruhu nových plátců DPH jen z toho důvodu.

Aspekt platidla

Samotná směna kryptoměny za běžnou měnu není zdanitelným plněním a je mimo předmět DPH.⁵² Ve věci *Hedqvist*⁵³ šlo především o posouzení povahy činnosti spočívající ve směně kryptoměny na běžnou měnu a naopak, přičemž předmětem DPH je pouze marže, která při směně poskytovateli služby náleží.⁵⁴ Tato činnost spadá pod osvobození ve smyslu čl. 135 odst. 1 písm. e) Směrnice.⁵⁵ Osvobozeny jsou činnosti zahrnující i sjednávání týkající se oběživa, bankovek a mincí používaných jako zákonné platidlo kromě sběratelských předmětů, jako jsou zlaté, stříbrné nebo jiné kovové mince anebo bankovky, které se obvykle nepoužívají jako zákonné platidlo nebo které jsou předmětem numismatického zájmu.⁵⁶ Jedná se o činnost osvobozenou bez nároku na odpočet. Soud vycházel ze závěru, že „virtuální měna *bitcoin* nemá jiný účel než účel platidla a že je za tímto účelem akceptována určitými hospodářskými subjekty“.⁵⁷

Typickým příkladem nové kryptoměny může být *ethereum*.⁵⁸ V roce 2014 byl projekt *ethereum* spuštěn a bylo vybráno 31,5 tis. *bitcoinů* (tehdejší ekvivalent 18 mil. dolarů, v dnešní hodnotě zhruba 1,89 mld. dolarů) za 60 mil. distribuovaných tokenů *ethereum*. Jedná se o druhou největší kryptoměnu z pohledu tržní kapitalizace.⁵⁹ *Ethereum* ale není jen kryptoměnou v užším slova

45 Bod 49 rozhodnutí *Hedqvist*.

46 *Cryptocurrency Market Capitalizations* [online]. Dostupné z: <https://coinmarketcap.com/all/views/all/>.

47 Op. cit. sub 11, s. 9.

48 § 51 odst. 1 písm. c) ve spojení s § 54 odst. 1 písm. j) ZDPH.

49 Op. cit. sub 43.

50 KOLLMANN, J., op. cit. sub 44.

51 Dostupné z: <https://curia.europa.eu/juris/showPdf.jsf?text=&docid=44003&pageIndex=0&doclang=EN&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=1788553>.

52 Blíže k tomu body 17 a 18 stanoviska generální advokátky J. Kokott ve věci *Hedqvist*, projednávané před SDEU. Se stanoviskem generální advokátky se soud v tomto ohledu ztotožnil.

53 Rozsudek SDEU *Hedqvist*.

54 Blíže k tomu WOLF, R. *Bitcoin and Mobile Payments: Virtual Currencies, M-Payments and VAT: Ready for the Future?* 2016, s. 243.

55 Směrnice Rady 2006/112/ES ze dne 28. 11. 2006 o společném systému daně z přidané hodnoty (dále jen „Směrnice“).

56 Tomu odpovídá § 54 odst. 1 písm. e) ZDPH.

57 Bod 52 rozhodnutí *Hedqvist*.

58 *Ethereum*. *Investopedia* [online]. Dostupné z: <https://www.investopedia.com/terms/e/ethereum.asp>.

59 Op. cit. sub 46.

smyslu. Jedná se o platformu, která slouží pro provoz *smart contracts*, tedy smluv v podobě programového kódu.⁶⁰ Z daňového pohledu je tak podstatná otázka, jestli je naplněna podmínka, že ethereum nemá jiný účel než účel platidla a že je za tímto účelem akceptován určitými hospodářskými subjekty. Odpověď je zjevná. Ethereum má i jiný účel než jen účel platidla.⁶¹ Navíc ethereum není jediná nová kryptoměna.

Navzdory tomu tuzemská i zahraniční praxe v rámci EU je jasná. Transakce spočívající ve směně kryptoměny za jinou kryptoměnu nebo běžnou měnu nejsou zatěžovány DPH. Fakticky se tak praxí rozšiřuje výklad čl. 135 odst. 1 písm. e) Směrnice. I samotný bitcoin lze použít za jiným účelem než jako platidlo. Např. lze programový kód vložit i do jeho blockchainu.⁶² Východiska soudu v případě *Hedqvist* tak byla od počátku mylná. Očekávám proto novou judikaturu řešící tyto rozpory. Ale jako praktické se jeví spíše posuzovat, zda kryptoměna má nebo nemá **převážně** účel platidla.

Aspekt služby

Jestliže účel kryptoměny nespočívá v jejím používání jako platidla, ale v oprávnění k čerpání určité služby, jen těžko můžeme uvažovat o naplnění podmínek podle případů *First National Bank of Chicago* a *Hedqvist*. Úplata náležející za prodej takového tokenu bude předmětem DPH, přičemž nespátřují žádný důvod pro osvobození. Zjevně se ale nejedná o prodej zboží, nýbrž poskytnutí služby.

K prodeji tokenů dochází typicky už před samotným poskytnutím služby, jelikož poskytovatelé služby z prostředků financují budoucí vlastní vývoj a provoz. „Povinnost přiznat daň při dodání zboží nebo poskytnutí služby vzniká ke dni uskutečnění zdanitelného plnění. Je-li před uskutečněním zdanitelného plnění přijata úplata, vzniká povinnost přiznat daň z přijaté částky ke dni přijetí úplaty.

*To neplatí, není-li zdanitelné plnění ke dni přijetí úplaty známo dostatečně určitě.*⁶³ Přitom musí být kumulativně splněno, že jsou známy údaje o zboží, které má být dodáno, nebo o službě, která má být poskytnuta, sazba daně a místo plnění. V případě tokenů nebude typicky předem dostatečně známa ani samotná služba, ani místo plnění.⁶⁴ Jelikož služby jsou poskytovány celosvětově a není předem jasné, který konkrétní držitel tokenu jej využije, přichází v úvahu několik míst plnění, ať už v režimu standardní služby, nebo elektronicky poskytovaných služeb. Povinnost přiznat a zaplatit daň tak typicky vznikne až poskytnutím služby nebo dnem vystavení daňového dokladu.⁶⁵

Aspekt účasti na obchodní korporaci

Tokeny mohou obsahovat určitá hlasovací práva a i práva obdoba právu na podíl na zisku obchodní korporace.⁶⁶ Nicméně v ČR nepředstavují tokeny ani podíl na společnosti, ani akcie, kmenové listy nebo jiné cenné papíry.

Jak postupovat v případě prodeje tokenu, který obsahuje práva obdobná právům společníka obchodní korporace? Samotné zvýšení základního kapitálu, ať už úpisem nových akcií, nebo novým vkladem společníka, nespádá do předmětu DPH.⁶⁷ Stejně tak nezakládá ekonomickou činnost ani příjem ve formě dividend.⁶⁸ „*Osvobozeny jsou činnosti včetně sjednávání, avšak vyjma řízení a správy, týkající se akcií, podílů na společnostech nebo sdruženích, dluhopisů a jiných cenných papírů, kromě dokladů zakládajících právní nárok na zboží a práv nebo cenných papírů uvedených v čl. 15 odst. 2.*⁶⁹

Bohužel, tokeny nelze podřadit pod pojmy podíl na společnostech ani cenný papír. Typicky nedojde k formálnímu úpisu akcií. Otevírá se tak prostor, že prodej tokenu bude zdanitelný, a to jako poskytnutí standardní služby. Jistou nadějí skýtá rozhodnutí *Granton Advertising*.⁷⁰ Jednalo se o karty, u kterých se nabýva-

60 SAVELYEV, A. Contract law 2.0: 'Smart' contracts as the beginning of the end of classic contract law. *Information & Communications Technology Law*, 2017, 26 (2), s. 117.

61 K tomu srov. rozsudek SDEU, *First National Bank of Chicago*, C-172/96. Šlo o směnu deviz, při níž banka stanoví odlišné kurzy pro jejich nákup a prodej, kde soud uzavřel, že se jedná o službu za úplatu. Zdaněná operace banky přitom spočívala pouze v činnosti směny, nikoli však v samotném převodu deviz. Soudní dvůr totiž v tomto převodu nespátřoval ani dodání zboží, ani službu, jelikož se v případě deviz jednalo o zákonné platidlo. Jakožto úplatu za zdanitelnou službu směny Soudní dvůr v zásadě považoval rozdíl mezi částkou nákupní a prodejní ceny těchto deviz. To také odpovídá zásadě zdanění spotřeby v rámci DPH, jelikož devizy nelze spotřebovávat, tím pádem není možné ani zatěžovat jejich spotřebu DPH.

62 Hidden surprises in the Bitcoin blockchain and how they are stored: Nelson Mandela, Wikileaks, photos, and Python software. *Ken Shirriff's blog* [online]. Dostupné z: <http://www.righto.com/2014/02/ascii-bernanke-wikileaks-photographs.html>.

63 § 20a odst. 1 a 2 ZDPH. Blíže k tomu *Informace GFR k aplikaci ustanovení § 20a zákona o DPH* [online]. Dostupné z: http://www.financnisprava.cz/assets/cs/obrazky/d/Informace_GFR_k_20a.pdf.

64 Blíže k tomu např. TERRA, B. J. M., KAJUS, J., HENKOV, O. *A Guide to the Recast VAT Directive Chapter 7.3.1.4 Promotion schemes; tokens stamps and vouchers. Commentaries on European VAT Directives*. IBFD, 2017, s. 1368.

65 § 21 odst. 3 ZDPH.

66 SAVELYEV, A., op. cit. sub 60.

67 Rozsudek ESD *Kretztechnik*, C-465/03, bod 27.

68 Rozsudek ESD *KapHag*, C-442/01, bod 38.

69 Čl. 135 odst. 1 písm. f) Směrnice.

70 Rozsudek SDEU *Granton Advertising*, C-461/12.

la sleva na nákup zboží a služeb. Kartami se nenabývalo ani vlastnické právo ve společnosti Granton Advertising, ani pohledávka, ani jakékoli jiné právo, které má spojitost s těmito právy. Soud plnění neosvobodil. V případě tokenů je situace opačná. Pokud jde „o osvobození od daně stanovená v čl. 135 odst. 1 písm. f) směrnice o DPH, toto ustanovení se vztahuje na činnosti týkající se „akcií, podílů na společnostech nebo sdruženích [a] dluhopisů“, to znamená cenných papírů, které přiznávají vlastnické právo v právnických osobách, jakož i „jiných cenných papírů“, které je třeba pokládat z hlediska jejich povahy za srovnatelné s cennými papíry konkrétně uvedenými v uvedeném ustanovení“.⁷¹ Povahou se tokeny opravdu podílům blížit budou, jestliže budou obsahovat práva obdobná právům společníků obchodní korporace. Proto bych se přikláněl k výkladu ve prospěch osvobození, a to v souladu s případem *Granton Advertising*.

Těžba kryptoměn

Předmět DPH u těžby

Samotná těžba kryptoměn podle převažujícího názoru nespadá do předmětu DPH. Považuji proto za vhodné se zabývat blíže jak předmětem DPH u těžby, tak případným osvobozením, jelikož se jedná o výjimku s poměrně významnými důsledky.

Anglická finanční správa (HM Revenue & Customs) jako první zaujala veřejně názor, že „úplata obdržená z těžby bitcoinu je obecně mimo předmět DPH, jelikož těžba není ekonomickou činností ve smyslu DPH pro nedostatek spojení mezi poskytnutými službami a obdrženou úplatou“.⁷² Jedná se názor před Brexitem, následovaný dalšími členskými státy. Německé ministerstvo financí uvádí, že transakční poplatek je placen na dobrovolné bázi a není přímo spjat s poskytovanou službou.⁷³ To odpovídá judikaturním závěrům v případech, kdy není žádný konkrétní odběratel služby, výše poplatku je dobrovolná a chybí právní vztah mezi dodavatelem a odběratelem – stejně jako ve věci *Tolsma*.⁷⁴ Co do doktrinárních závěrů, totéž uvádí Wolf už v článku z roku 2014,⁷⁵ opětovně pak v publikaci z roku 2016.⁷⁶ U následného prodeje vytěžené kryptoměny vycházím ze závěrů ve věcech *National Bank of Chicago* a *Hedqvist* a jsem toho názoru, že se taktéž jedná o plnění mimo předmět DPH,⁷⁷ byť s výhradami, které jsem uvedl výše u toke-

nů, jelikož ne každá kryptoměna naplňuje účel platidla. Při hlubším zkoumání narazíme také na problémy identifikace odběratele a dodavatele. Nicméně judikatura SDEU nevyžaduje existenci právního vztahu mezi dodavatelem a odběratelem pro vznik povinnosti k DPH.

Jak bylo potvrzeno Informací GŘ z roku 2022,⁷⁸ běžná těžba do předmětu DPH nespadá. Těžko ale říci, co slovo běžná znamená. Pokud osoba povinná k dani uskutečňuje pouze těžbu kryptoměny, a to i v případě, že ji následně smění, nestává se plátcem DPH podle § 6 ZDPH. Dále také platí, že pokud plátcem použije vytěženou kryptoměnu ke směně, nemá nárok na odpočet daně na vstupu u přijatého zdanitelného plnění (pořízení těžebního zařízení, spotřeba el. energie apod.).

Tato situace se nutně změní v okamžiku, kdy transakce budou založeny pouze na platbě poplatků a nebudou těženy nové mince. Nyní je výše poplatků v porovnání s odměnou v podobě nově vytěžených bitcoinů relativně malá.

Naše Finanční správa tak v praxi dosud nepovažuje těžbu za činnost spadající do předmětu DPH, pokud je tato uskutečňována „pro své účely“.⁷⁹ S trochou fantazie si lze domyslet, že Finanční správa tímto pojmem odlišuje běžnou těžbu od těžby v poolu nebo prostřednictvím služeb třetí osoby.

Osvobození těžby

Podstatné je rozhodnutí ve věci *Sparekassernes Datacenter*.⁸⁰ kde Evropský soudní dvůr uzavřel, že podmínkou pro osvobození finanční služby spočívající v ověřování transakcí není přímý právní vztah mezi poskytovatelem služby a koncovým zákazníkem. Jednalo se o služby datacentra zabezpečujícího transakce pro banky. Těžba kryptoměn přitom není nic jiného než poskytování služeb spočívajících v ověřování transakcí pro třetí osoby.

Ohledně osvobození těžby kryptoměn zaujala anglická finanční správa stanovisko, že „úplata obdržená těžaři za ostatní činnosti, jako je poskytnutí služeb jako ověřování konkrétních transakcí za konkrétní úplatu, bude osvobozena podle čl. 135 odst. 1 písm. d) Směrnice v rámci činnosti včetně sjednávání týkajícího se vkladov-

71 Bod 54 rozsudku *Hedqvist*.

72 VAT Treatment of Bitcoin and Similar Cryptocurrencies. GOV.UK [online]. Dostupné z: <https://www.gov.uk/government/publications/revenue-and-customs-brief-9-2014-bitcoin-and-other-cryptocurrencies/revenue-and-customs-brief-9-2014-bitcoin-and-other-cryptocurrencies#vat-treatment-of-bitcoin-and-similar-cryptocurrencies>.

73 *Umsatzsteuerliche Behandlung von Bitcoin und anderen sog. virtuellen Währungen*; EuGH-Urteil vom 22. Oktober 2015, C-264/14, *Hedqvist* [online]. Dostupné z: <http://bit.ly/vatgemin>.

74 Rozsudek ESD *Tolsma*, C-16/93.

75 WOLF, R. Bitcoin and EU VAT. *International VAT Monitor*. Zářij/říjen 2014.

76 WOLF, R. *Bitcoin and Mobile Payments: Virtual Currencies, M-Payments and VAT: Ready for the Future?* 2016, s. 247.

77 Tamtéž.

78 Op. cit. sub 11, s. 6.

79 Tamtéž.

80 Rozsudek ESD *Sparekassernes Datacenter*, C-2/95.

vých a běžných účtů, plateb, převodů, pohledávek, šeků a dalších převoditelných cenných papírů, s výjimkou vymáhání pohledávek“.⁸¹ Míří na situace, kdy je jasný právní vztah mezi dodavatelem a odběratelem i jasně definovaná konkrétní transakce, která se ověřuje. Nicméně takový vztah neodpovídá realitě v případě těžby kryptoměn, jelikož těžaři nemají žádnou vědomost o tom, pro kterou konkrétní osobu ověřují danou transakci. Podle mého názoru je současnou překážkou nahodilost odměny. Jak jsem uvedl výše, v okamžiku, kdy motivací k ověřování transakcí budou poplatky za jejich provedení, by těžba spadala do předmětu DPH. Zjevně by se ale uplatnilo osvobození bez nároku na odpočet.

Těžba v poolu

Svá specifika má těžba v tzv. poolu.⁸² Zjednodušeně řečeno, účastníci poolu poskytují svůj výpočetní výkon za úplatu entitě, která pool provozuje. Ta inkasuje odměnu v případě vytěžení bloku kryptoměny a následně ji přerozdělí mezi účastníky podle jejich výpočetního výkonu. Jako osoba poskytující výpočetní výkon nemá žádný právní vztah s osobami, pro které jsou transakce ověřovány. Odměna za těžbu v poolu je určena podle výpočetního výkonu, který účastník poolu poskytuje.

Těžba v poolu tak značně zvyšuje pravděpodobnost obdržení odměny, byť rozdělené podle výpočetního výkonu mezi jednotlivé účastníky. Mám za to, že v tomto případě jsou naplněny předpoklady pro ekonomickou činnost ve smyslu DPH a zařazení činnosti do předmětu DPH.

Nutně pak vzniká nová otázka, zda by bylo možné službu osvobodit jako ověřování transakcí v rámci finanční činnosti, nebo zda se jedná o standardní službu. Entita provozující pool fakticky nakládá s vytěženou kryptoměnou⁸³ a až následně ji na žádost účastníků rozděluje. Odměna je předvídatelná podle výpočetního výkonu.

Pro výklad, že se jedná o poskytování služeb osobě povinné k dani (protože pool poskytuje svoje služby konkrétním osobám za konkrétní úplatu) spočívající v poskytnutí výpočetního výkonu, svědčí, že není podstatné, jakým způsobem entita provozující pool výpočetní výkon využije. V tom případě by se jednalo o službu v rámci předmětu DPH a bylo by možné uplatnit odpočet na vstupu. Také by došlo k poskytování neosvobozených služeb s místem plnění určeným podle základního pravidla.⁸⁴ Na druhou stranu není dobře možné, aby pool

využíval výpočetní výkon libovolně a k jinému účelu, než je těžba kryptoměny. Tím pádem i kdyby se mělo jednat o službu spadající do předmětu DPH, byla by osvobozena, jak jsem uvedl výše. Dříve jsem zastával názor, že entita provozující pool bude mít s ohledem na fakt, že s poskytnutým výpočetním výkonem může nakládat libovolně, povinnost přiznat a zaplatit DPH z přijatých dodávek výkonu. Vzhledem k tomu, že poskytnutý výkon je specifický právě pro ověřování transakcí v rámci kryptoměn, kloním se k tomu, že úplata přijatá za poskytované služby spadá do režimu služby osvobozené od DPH bez nároku na odpočet.

Z Informace GFŘ z roku 2022 vyplývá, že pokud osoba povinná k dani najme/pronajme těžební zařízení, resp. jeho výpočetní výkon, jedná se v takovém případě o poskytnutí služby ve smyslu ZDHP, a plátce nebo identifikovaná osoba uvádí takové poskytnutí služby ve svém daňovém přiznání k DPH. Místem plnění služby ve smyslu § 9 odst. 1 ZDHP je v tomto případě místo, kde má příjemce služby své sídlo nebo provozovnu, je-li plnění poskytnuto provozovně osoby povinné k dani. Pokud je příjemcem služby nepodnikatel, místem plnění bude místo, kde má poskytovatel služby sídlo nebo provozovnu, je-li služba poskytnuta provozovnou. S tím se pojí rovněž vznik plátcovství DPH, naplní-li osoba povinná k dani zákonná kritéria (zejména překročení obrátu 2 mil. Kč), a povinnost podat přihlášku k registraci.⁸⁵

Pokud osoba povinná k dani pronajímá těžební zařízení nebo jeho výkon osobě povinné k dani v jiném členském státě, vzniká jí registrační povinnost podle ZDHP a za podmínek § 6i ZDHP se stává identifikovanou osobou.

Ručení u plateb kryptoměnami

V případě platby kryptoměnou je potřeba mít na paměti ručení příjemce plnění, který platí kryptoměnou za zboží nebo služby. Příjemce zdanitelného plnění ručí také za nezaplacenou daň z tohoto plnění, pokud je úplata za něj poskytnuta zcela nebo zčásti virtuální měnou podle právního předpisu upravujícího některá opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu.⁸⁶ Shodně se k ručení staví i tuzemská Finanční správa, která ve své nejnovější Informaci z roku 2022 potvrdila ručení příjemce plnění v případě, že je naplněn vědomostní test dle § 109 ZDHP. Toto ručení považuji za rozporné s evropským právem.

81 VAT Treatment of Bitcoin and Similar Cryptocurrencies. GOV.UK [online]. Dostupné z: <https://www.gov.uk/government/collections/cryptoassets#vat-treatment-of-bitcoin-and-similar-cryptocurrencies>.

82 Např. český slushpool.com.

83 Jen provozovatel poolu je plnohodnotným node a obdrží odměnu za vytěžený blok ve smyslu textu NAKAMOTO, S. *Bitcoin: A Peer-to-Peer Electronic Cash System* [online]. Dostupné z: <https://bitcoin.org/bitcoin.pdf>.

84 § 9 ZDHP.

85 Op. cit. sub 11, s. 7.

86 § 109 odst. 2 písm. c) ZDHP.

SDEU se v rozsudku C-384/04 *Federation of Technological Industries* zabýval otázkou, jestli mohou členské státy požadovat zaplacení DPH jiným subjektem, jestliže nebyla odvedena dodavatelem, a to bez ohledu na zavinění. Členské státy mohou stanovit osobu odpovědnou za odvod DPH, pokud v okamžiku uskutečnění transakce věděla nebo musela rozumně předpokládat, že DPH nebude uhrazena v dodavatelském řetězci. V tomto ohledu se vnitrostátní orgány mohou opírat o domněnky takové znalosti. Tyto domněnky nicméně nesmějí *de facto* zavádět systém odpovědnosti bez zavinění.

Stejnou argumentaci aplikoval NSS ve věci týkající se ručení při platbě na zahraniční bankovní účet. Ustanovení § 109 odst. 2 písm. b) ZDPH bylo Nejvyšším správním soudem shledáno neslučitelným s evropským právem. Z obdobných důvodů považují znění § 109 odst. 2 písm. d) ZDPH taktéž za neslučitelné s evropským právem. Placení kryptoměnou ani zdaleka nemusí znamenat zapojení do nelegálních aktivit, nebo dokonce podvodů na DPH.

Základ daně u platby kryptoměnou

Základem daně je v případě, že se jedná o dodání zboží nebo poskytnutí služby v situaci, kdy byla úplata poskytnuta zcela nebo zčásti virtuální měnou podle právního předpisu upravujícího některá opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, obvyklá cena bez daně tohoto dodání nebo poskytnutí.⁸⁷ Cit. ustanovení českého zákona o DPH je podle mého názoru v rozporu s evropským právem.

Pokud je cena sjednána v penězích, má přednost pro určení základu daně právě sjednaná cena. Až v případě, že by cena sjednána nebyla, můžeme uvažovat o volbě mezi určením základu daně podle objektivní hodnoty dodaného plnění nebo objektivní hodnoty kryptoměny poskytnuté jako protiplnění. K otázce doporučení určení základu daně v obchodech zahrnujících virtuální měny se vyjádřil Výbor pro DPH v rámci Evropské komise.⁸⁸ Preferované řešení spočívá ve stanovení základu daně na základě ceny obvyklé virtuální měny, nikoli na základě ceny obvyklé dodaného plnění. V praxi nečiní z pohledu DPH obchody zahrnující virtuální měny obtíže, jelikož jejich hodnota je typicky určena v běžných penězích.

Společný systém DPH uplatňuje určení ceny na základě principu tržního odstupu jen výjimečně. Znění čl. 80 Směrnice umožňuje členským státům pouze za účelem zabránění daňovým únikům nebo vyhýbání se daňovým povinnostem přijmout opatření, aby při dodání zboží nebo poskytnutí služby osobě, s níž má osoba povinná k dani rodinné nebo jiné úzké osobní vazby, organizační vazby a vlastnické, členské, finanční nebo právní vazby, byla základem daně obvyklá cena. Písm. a), b) a c) čl. 80 odst. 1 Směrnice stanovují další kumulativní podmínky pro využití tohoto postupu. Primární podmínkou je, že v transakci není nárok na odpočet daně. Jestliže má být základ daně stanoven na úroveň obvyklé ceny, musí se tak činit jen v transakcích, které nejsou na straně dodavatele nebo odběratele s nárokem na odpočet.

SDEU v rozsudku ze dne 19. 12. 2012, *Orfey Bulgaria*, C-549/11, uzavřel, že „*jestliže plnění není uskutečněno mezi stranami, mezi kterými existují vazby ve smyslu čl. 80 Směrnice, je nutné čl. 73 a 80 Směrnice vykládat v tom smyslu, že brání takovému vnitrostátnímu ustanovení, podle kterého je u plnění základem daně obvyklá cena dodaného zboží či poskytnutých služeb, jestliže je protiplnění za dané plnění zcela tvořeno zbožím či službami*“. K tomu v bodě 47 SDEU výslovně uvádí, že podmínky obsažené v čl. 80 Směrnice jsou přitom taxativní, takže vnitrostátní právní úprava nemůže na základě tohoto ustanovení stanovit, že základem daně je obvyklá cena plnění i v jiných případech, než jsou případy vyjmenované v tomto ustanovení.

Konstantní judikatura SDEU dále upřednostňuje mezi stranami, které nemají vazby ve smyslu čl. 80 Směrnice, subjektivní hodnotu, nikoli objektivní. Subjektivní hodnota směnného obchodu může být taktéž vyjádřena v penězích v rámci kontraktace. K tomu srov. body 44 a 45 a tam uvedenou judikaturu v rozhodnutí *Orfey Bulgaria*.

Pro určení subjektivní hodnoty plnění slouží § 36 odst. 1 ZDPH. I v případě směny je to subjektivní hodnota vyjádřená smluvními stranami. Čl. 73 Směrnice, z něhož tuzemský § 36 ZDPH vychází, má přímý účinek.⁸⁹ I v případě, že by byl obchod zahrnující virtuální měny proveden zkracujícím způsobem, dopadá na něj již § 36a ZDPH. ■

⁸⁷ § 36 odst. 6 písm. e) ZDPH.

⁸⁸ Op. cit. sub 43.

⁸⁹ Výrok 3 ve věci *Orfey Bulgaria*.

Sledujte Komoru daňových poradců ČR na sociální síti **LinkedIn**

Digitální regulace v EU

MVDr. Milan Vodička,
daňový poradce č. 1366,
vedoucí Sekce IT KDP ČR,
člen TTC Europe

Motto: „Jediným způsobem, jak zjistit meze možného, je odvážit se alespoň malý kousek za hranice nemožného.“
Arthur C. Clarke

Postupující digitalizace dopadající na všechny společenské oblasti a procesy se odráží také v normotvorné aktivitě orgánů Evropské unie, které produkují nařízení a směrnice. Několik z nich bylo přijato v poslední době anebo právě nabývají účinnosti. Krátce je v tomto článku připomenou.

Nařízení eIDAS 2.0

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 910/2014 eIDAS bylo klíčovým evropským předpisem, který naplnil jako základní ambici definitivní a neoddiskutovatelné zrovnoprávnění elektronické podoby dokumentů, podpisů a doručování s materiálním, listinným, které jsme znali dlouhá léta předtím. Jak číslo předpisu naznačuje, uběhlo od jeho schválení již 10 let, a proto musel být novelizován. Došlo k tomu v dubnu 2024, kdy bylo schváleno a v úředním věstníku EU zveřejněno nařízení (EU) **2024/1183**, tzv. eIDAS 2.0. Jeho hlavní přínos dobře shrnuje jeden z článků preambule:

(5) Občané Unie a rezidenti v Unii by měli mít právo na digitální identitu, která je pod jejich výhradní kontrolou a která jim umožňuje vykonávat jejich práva v digitálním prostředí a podílet se na digitální ekonomice.

Otázky identifikace v digitálním prostředí byly součástí již původního nařízení eIDAS z roku 2014. Je ale nutno říci, že praxe značně pokulhávala, a to včetně centrálního identifikačního portálu České republiky,¹ kde sice najdeme volbu IIG (International ID Gateway) sloužící jako rozcestník k identifikačním portálům členských zemí EU, ale jeho použití je velmi omezeno z důvodu, že úspěšná identifikace pro vstup do většiny systémů státní správy je spoje-

na s ověřením údajů v základních registrech, kde záznamy cizinců absentují, pokud nemají v ČR trvalé bydliště nebo dlouhodobý pobyt. Přeshraniční využívání online služeb bylo tedy velmi omezené, a proto přichází novelizace, která směřuje prostředky pro nadnárodní digitální identifikaci na platformu mobilních aplikací, do „evropské peněženky digitální identity“.²

Nařízení eIDAS 2.0 tak ukládá členským státům jako povinnost, aby občanům i podnikům nabízely digitální peněženky v podobě aplikace pro mobilní telefony, kterými mohou osvědčit nejen svou identitu, ale i další tzv. potvrzené osobnostní atributy, jako je řidičské oprávnění, dosažené vzdělání, prodělaná očkování, zaplacené mýto ad. Používání digitální peněženky bude dobrovolné, nicméně bude nabízet možnost prokazování řady údajů v celoevropském prostoru. Důraz je kladen i na ochranu osobních dat, kybernetickou bezpečnost a vysokou úroveň záruky identifikace konkrétní fyzické osoby. Evropská digitální peněženka se nezaměřuje pouze na veřejný sektor, její použití by měli povinně akceptovat i poskytovatelé soukromých online služeb, především tzv. velmi velkých online platforem.³

Digitální peněženka ale bude mít i další funkcionalitu, konkrétně se jedná o možnost vytvářet s její pomocí nejvyšší úroveň elektronických podpisů, tzv. kvalifikované, a to dokonce zdarma, pokud to bude pro neprofesionální účely.

(20) Používání kvalifikovaného elektronického podpisu pro neprofesionální účely by mělo být pro všechny fyzické osoby bezplatné. Členské státy by měly mít možnost stanovit opatření, která zabrání bezplatnému používání kvalifikovaných elektronických podpisů fyzickými osobami k profesionálním účelům, a zároveň zajistit, aby veškerá taková opatření byla přiměřená zjištěným rizikům a byla odůvodněná.

Členské státy EU mají za úkol umožnit do konce listopadu 2026 poskytování digitálních peněženek pro své občany. Bohužel se ukazuje, že v rozporu s původními záměry nebude evropská digitální peněženka kompatibilní s českým systémem eDoklady, který od ledna 2024 umožňuje identifikaci pomocí digitálního stejnopisu občanského průkazu v mobilním telefonu.

Nařízení eIDAS 2.0 přináší také portfolio dalších kvalifikovaných elektronických služeb, jako je dlouhodobá archivace dat a dokumentů, vzdálené vytváření elektronických podpisů a pečeti a také elektronické knihy záznamů, které budou nabízet chronologické ukládání záznamů za současné garance jejich integrity

1 Portál Identita občana neboli NIA, Národní bod pro identifikaci a autentizaci.

2 EUDIW – EU Digital Identity Wallet.

3 Podle čl. 33 odst. 1 nařízení EU 2022/2065 o digitálních službách se jedná o online platformy a internetové vyhledávače s průměrným měsíčním počtem aktivních příjemců v Unii nejméně 45 mil.

(neměnnosti),⁴ takže je lze využít např. pro elektronické volby, evidenci nemovitostí nebo přeshraniční celní záznamy. K detailům tohoto klíčového evropského nařízení se určitě vrátíme v některém z budoucích čísel našeho Bulletinu.

Nařízení AI Act

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) **2024/1689** ze dne 13. 6. 2024, kterým se stanoví harmonizovaná pravidla pro umělou inteligenci, bylo prvním svého druhu a jeho cílem je regulovat využívání nástrojů umělé inteligence (AI – *Artificial Intelligence*). Nařízení klade především důraz na ochranu základních lidských práv a dodržování etického přístupu, má zajistit rovnováhu mezi dodržováním těchto zásad a dalším vývojem nových technologií na bázi umělé inteligence. Cestou k naplnění tohoto cíle je definice pravidel pro vývoj, uvádění na trh a používání systémů umělé inteligence v EU.

Za tímto účelem nařízení kategorizuje čtyři úrovně rizika a pro ně definuje požadavky na kontrolu a regulaci.

Zakázané postupy: spadají sem např. manipulativní podprahové techniky, sociální bodování dle chování či vlastností (*social scoring*), zneužívání zranitelnosti některých skupin, jako jsou osoby fyzicky či mentálně postižené, děti, lidé v nepříznivé ekonomické či sociální situaci ad. Nepřípustné je preventivní profilování osob ohledně případného rizika spáchání trestného činu, stejně jako tvorba databází z necíleného rozpoznávání obličejů pomocí internetu nebo kamerových systémů. Zakázána je kategorizace osob podle biometrických údajů s cílem dovození rasy, politických názorů, filozofického přesvědčení, sexuální orientace apod. Na pracovišti ani ve vzdělávacích institucích nesmí být využívány systémy dovozující emoce osob.

Vysoce rizikové systémy jsou definovány v příloze č. III nařízení AI Act a týkají se především kritických oblastí, jako jsou např. zdravotnictví, doprava nebo dodávky plynu a elektřiny. Spadá sem ale i využití umělé inteligence pro hodnocení uchazečů o zaměstnání, studentů, žadatelů o úvěr, podporu nebo dávky, posuzování žadatelů o azyl, detektory lži, výklad práva nebo hodnocení důkazů apod. Vysoce rizikové systémy a jejich poskytovatelé podléhají přísné kontrole a musí plnit celou řadu požadavků, počínaje registrací do speciální databáze EU, přes prohlášení o shodě a nepřetržité sledování a řízení rizik i kvality až po uchovávání dokumentace a automaticky generovaných protokolů. Velký důraz je kladen na transparentnost a informovanost dotčených osob, že se jedná o vysoce rizikový systém AI. Kromě poskytovatelů dopadá nařízení AI Act i na dovozce, distributory a subjekty zavádějící vysoce rizikové systémy. Splnění všech požadavků se dokládá certifikáty s platností po dobu maximálně čtyř let.

Systémy s omezeným rizikem, mezi které se řadí např. dnes již velmi rozšířené chatboty, musí plnit povinnost informovat uživatele, že komunikuje s nástroji umělé inteligence. Požadováno je také vyhotovení dokumentace a uchování potřebných informací.

Minimální riziko: jedná se o systémy k volnému použití, které jsou vyňaty z působnosti nařízení AI Act, např. počítačové hry.

Nařízení rovněž zřizuje Úřad pro umělou inteligenci v rámci Komise a Evropskou radu pro umělou inteligenci. Pro účinné vymáhání pravidel a povinností jsou definovány sankce v podobě pokut až do výše 30 mil. eur nebo 6 % celosvětového obratu. Nařízení AI Act o umělé inteligenci bude nabývat účinnosti postupně, ustanovení ohledně zakázaných postupů jsou účinná již od 2. 2. 2025, ohledně oznamování vysoce rizikových modelů od 2. 8. 2025, většina pravidel pak nabude účinnosti 2. 8. 2026.

Nařízení MiCA

Nařízení EU **2023/1114** o regulaci kryptoaktiv je uváděno pod zkratkou MiCA (Markets in Crypto-Assets Regulation). Jedná se o evropský legislativní rámec, jehož cílem je ochrana investorů, podpora inovací a stabilita finančních trhů.⁵

Nařízení se vztahuje na vydávání, veřejné nabízení a přijímání kryptoaktiv k obchodování a na poskytování služeb souvisejících s kryptoaktivy. Rozlišuje přitom typy kryptoaktiv na elektronické peněžní tokeny (kryptoaktiva, která stabilizují hodnotu navázáním na jednu úřední měnu) a tokeny vázané na aktiva. Nařízení definuje povinnosti právnických osob nabízejících kryptoaktiva, vydávajících tokeny vázané na aktiva nebo vydávajících elektronické peněžní tokeny. Patří mezi ně povinnost zveřejňování podrobných informací, registrace a licencování, řízení rizik, ochrana dat, opatření proti praní špinavých peněz ad. Dohledem na nadnárodní úrovni je pověřen Evropský orgán pro cenné papíry a trhy (ESMA), sankce za porušení povinností jsou citelné, dosahují výše až 15 mil. eur nebo 15 % ročního obratu.

V ČR byl vládou připraven zákon o digitalizaci finančního trhu,⁶ který implementuje předpisy EU. Nepřekvapivě byla pravomoc v oblasti dohledu nad těmito pravidly, včetně odpovídajících opatření a sankcí, svěřena České národní bance.

V této době by také měly nabývat účinnosti novely celé řady zákonů, schválené Senátem,⁷ které se týkají činností souvisejících s kryptoaktivy. Změny se mj. dotknou i ZDP v podobě definice podmínek pro osvobození příjmů z prodeje a také AML zákona,

4 Bude využívána technologie blockchain.

5 Více podrobností na <https://eur-lex.europa.eu/CS/legal-content/summary/european-crypto-assets-regulation-mica.html>.

6 Zákon č. 31/2025 Sb., účinný od 15. 2. 2025.

7 Senátní tisk 31, dostupný na <https://www.senat.cz/xqw/webdav/pssenat/original/114277/95896>.

do něhož byla vložena nová Hlava VI upravující povolení k poskytování služeb spojených s virtuálními aktivy.

Nařízení DORA

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) **2022/2554** ze dne 14. 12. 2022 o digitální provozní odolnosti finančního sektoru nabylo účinnosti 17. 1. 2025. Zkratka DORA (Digital Operational Resilience Act) implikuje, že jeho cílem je zvýšit digitální provozní odolnost v odvětví finančních služeb cestou standardizace procesů řízení rizik v oblasti bezpečnosti informací. Mělo by zajistit, aby finanční instituce dokázaly účinněji čelit kybernetickým hrozbám nebo narušením provozu.

Oblast působnosti nařízení DORA ovšem přesahuje tradiční finanční instituce, jako jsou banky a pojišťovny. Týká se také např. regulovaných platebních institucí a investičních společností, ale i poskytovatelů služeb napojených na finanční instituce, jako např. dodavatelů ICT služeb (cloud, datová centra apod.).

Nařízení definuje povinné systémy pro řízení rizik, pravidelné testování IT systémů (včetně penetračních testů), bezpečné zálohování, ale i kroky, jako je oznamování kybernetických útoků nebo procesy pro znovuoobnovení provozu. Orgánem bdícím nad plněním povinností je na evropské úrovni Fórum dohledu se zástupci Evropského orgánu pro bankovníctví (EBA), Evropské agentury pro bezpečnost sítí a informací (ENISA), Evropské rady pro systémová rizika (ESRB) a dalších institucí.

Nařízení DORA principiálně sjednocuje standardy digitální bezpečnosti v EU a posiluje odolnost finančního sektoru vůči IT hrozbám.

Směrnice NIS2

Směrnice (EU) **2022/2555** o opatřeních k zajištění vysoké společné úrovně kybernetické bezpečnosti, tzv. NIS2 (Network and Information Security Directive 2) je aktualizovaná evropská směrnice zaměřená na bezpečnost v digitálním světě. Jejím cílem je zvýšit odolnost kritické infrastruktury vůči kybernetickým hrozbám, harmonizovat legislativu a zlepšit spolupráci mezi členskými státy v celé EU.

Týká se služeb v celé řadě oblastí, jako jsou veřejná správa, zdravotnictví, energetika, výrobní, chemický a potravinářský průmysl, vodní hospodářství, doprava, finanční trhy, vojenský průmysl a poskytování digitálních služeb. V ČR by měla dopadat na 8–10 tis. subjektů.

Implementace do národní legislativy je provedena návrhem zákona o kybernetické bezpečnosti, předložil jej NÚKIB a měl by být schválen s co nejbližší účinností. Detailnější informace o směrnici NIS2 i českém zákonu jsou obsahem podrobného článku v tomto čísle Bulletinu.

Nařízení DORA výrazně rozšiřuje okruh dotčených subjektů, včetně např. dodavatelů cloudových a jiných IT služeb pro finanční instituce.

Nařízení DSA a DMA

V únoru roku 2024 nabylo účinnosti nařízení **2022/2065** o jednotném trhu digitálních služeb, tzv. DSA (Digital Services Act), stanovující pravidla pro online zprostředkovatelské služby. Nařízení reguluje online zprostředkovatele a platformy, jako jsou tržiště, sociální sítě, platformy pro sdílení obsahu, obchody s aplikacemi nebo online platformy pro cestování a ubytování. Jeho hlavním cílem je předcházet nezákonným a škodlivým aktivitám na internetu a zabránit šíření dezinformací. Díky tomu by měla být zajištěna bezpečnost konzumentů digitálních služeb a chráněna jejich základní práva. Nařízení míří na velké poskytovatele, obdobně jako nařízení o digitálních trzích **2022/1925** (tzv. DMA, Digital Markets Act), které nabylo účinnosti 2. 5. 2023.

Závěr

Výše uvedené řádky naznačují, že snaha o regulaci digitálního světa je v EU velmi intenzivní. Faktem je, že otázky bezpečnosti, garance volné hospodářské soutěže a ochrany práv uživatelů jsou vysoce aktuální. Překotný rozvoj IT, nástup umělé inteligence a turbulentní společensko-politické prostředí regulační snahy ovšem velmi komplikují a až budoucí praxe ukáže, nakolik budou úspěšné a prospěšné. ■

Kybernetická bezpečnost do každého domu a firmy – směrnice NIS2 a její implementace

Mgr. Jaroslava Kračúnová,

*advokátka a partnerka
advokátní kanceláře
Deloitte Legal*

1. Úvod

V prosinci 2022 došlo ke schválení a zveřejnění směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2022/2555 o opatřeních k zajištění vysoké společné úrovně kybernetické bezpečnosti v Unii a o změně nařízení (EU) č. 910/2014 a směrnice (EU) 2018/1972 a o zrušení směrnice (EU) 2016/1148 („**NIS2**“), která po implementaci přinese do právních řádů členských států významné změny a nahradila předchozí směrnici Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/1148 o opatřeních k zajištění vysoké společné úrovně bezpečnosti sítí a informačních systémů v Unii („**NIS1**“). Snahy o zvýšení úrovně kybernetické bezpečnosti, bezpečnosti sítí a informací však započaly již dávno před vydáním těchto sekundárních unijních předpisů. Je však nutno vzít v potaz i další regulační zdroje, které se často nenacházejí v závazných právních předpisech, ale může se jednat o standardy a frameworky, které měly a mají nebyvalý dopad na nynější regulaci kybernetické bezpečnosti. Ostatně, NIS2 nebo implementační vnitrostátní úprava z těchto zdrojů čerpá např. při určování technických opatření, která regulované osoby musí zavést. Mezi tyto zásadní frameworky nebo standardy můžeme zařadit NIST CSF 2.0,¹ rodinu standardů ISO/IEC 27000,² COBIT³ nebo TISAX.⁴ V následujících odstavcích se zaměříme postupně na několik zásadních milníků v oblasti regu-

lace kybernetické bezpečnosti na evropské a vnitrostátní úrovni, následně se podíváme na změny, které NIS2 přinesla, a zhodnotíme i současnou situaci implementace NIS2 do českého právního řádu v podobě připravovaného zákona o kybernetické bezpečnosti („**nový ZoKB**“).

2. Kybernetická bezpečnost dnes a případ slovenského katastru nemovitostí

Pro zlepšení úrovně kybernetické bezpečnosti v Evropě byla od svého počátku stěžejní Agentura EU pro kybernetickou bezpečnost („**agentura ENISA**“). Nedávno, v listopadu 2024, Agentura ENISA vydala Zprávu o stavu kybernetické bezpečnosti v Unii za rok 2024 („**Zpráva**“). Tato Zpráva je skvělým nástrojem, jak získat aktuální obrázek o kybernetické bezpečnosti a odpovídá nám na otázku, proč jsou tak rozsáhlé předpisy jako NIS2 vydávány. Z této Zprávy mj. vyplývá, že momentální úroveň Indexu kybernetické bezpečnosti EU je 62,65 bodů ze 100.

Index kybernetické bezpečnosti EU je založen na kvalitativních a kvantitativních indikátorech a měl by poskytovat jednoznačnou evaluaci a meziroční srovnání, aby v případě nízké úrovně Indexu byla přijata náležitá opatření na úrovni orgánů Unie nebo členských států. Ze Zprávy dále vyplývá, že kybernetické útoky v EU v letech 2023–2024 zaznamenaly nárůst jak v počtu, tak v rozmanitosti. ENISA ve Zprávě také upozorňuje na rostoucí vliv umělé inteligence a velkých jazykových modelů na vývoj hrozeb v oblasti kybernetické bezpečnosti.

Nejčastější byly útoky spočívající v zahlcení cílového systému enormním množstvím požadavků buď za pomoci jednoho zdroje (DoS), nebo za pomoci více zdrojů (DDoS), které tvoří téměř polovinu všech incidentů. Není tomu divu, tyto útoky jsou

1 Jedná se o poslední verzi Cybersecurity Framework, která byla vydána v únoru 2024 Národním institutem pro standardizaci a technologie, jednou z agentur Ministerstva obchodu USA.

2 Rodina standardů vydávaných Mezinárodní organizací pro normalizaci (ISO) v aktualizovaných verzích od roku 2005, obecně se tyto standardy věnují informační bezpečnosti.

3 Framework od mezinárodní asociace ISACA zaměřené na oblast auditu, řízení a kontroly v IT, jeho součástí. Nejnovější verze frameworku *COBIT 5* obsahuje postupy pro IT Governance a správu informační bezpečnosti v organizacích.

4 Certifikační prostředek informační bezpečnosti vyvinutý asociací ENX pro automobilový průmysl.

oblíbené pro svou relativní jednoduchost. Následují ransomware útoky, při nichž útočníci získají přístup do systému oběti, zašifrují data oběti a požadují za to finanční protihodnotu, tzv. výkupné.

Jak takové ransomware útoky fungují, si můžeme ukázat na nedávném případě slovenského katastru nemovitostí. Útok na slovenský katastr nemovitostí byl odhalen 5. 1. 2025 v raních hodinách. O čtyři dny později slovenský Úřad geodézie, kartografie a katastra Slovenskej republiky („**Úřad**“) svolal tiskovou konferenci a oznámil, že se stal terčem kybernetického útoku a že útočníci zašifrovali data a požadují za jejich dešifrování výkupné. Na tiskové konferenci zároveň zaznělo, že Úřad disponuje vícevrstevnými zálohami a že bude možné obnovit velkou část dat. Více než měsíc po útoku však informační systémy Úřadu stále nebyly plně zprovozněny, k tomu ani není jasné, kdy bude katastr nemovitostí navrácen do původního stavu.

Nefunkčnost katastru způsobuje značné problémy občanům i firmám. Mnoho lidí má zablokované finanční prostředky v úschovách, protože nelze dokončit vkladová řízení. Provizorní řešení, jako je omezený přístup k některým listům vlastnictví nebo aplikace CICA, jsou nedostačující a přinášejí nové problémy, včetně potenciálního úniku osobních údajů. Získání výpisu z listu vlastnictví je nyní složité, časově náročné a dražší, což komplikuje např. refinancování hypoték.

Situace se zhoršuje s přibývajícím časem. Na pobočkách Úřadu se hromadí nevyřízené dokumenty, které musí být zpracovány v přesném pořadí, aby nedošlo ke ztrátě konzistence dat. Tento stav vyvolává pochybnosti o reálné možnosti Úřadu obnovit systém ze záloh, jak bylo původně na lednové tiskové konferenci zamýšleno.

Z hlediska kybernetické bezpečnosti představuje tento incident kybernetickou krizi na národní úrovni, jak ji definuje směrnice NIS2. Slovensko, které již tuto směrnici implementovalo, by mělo mít připravený národní plán reakce na rozsáhlé kybernetické bezpečnostní incidenty a krize. Přestože se incidentem zabývá slovenský národní CSIRT, detaily řešení nejsou veřejně známé. Evropská agentura ENISA situaci monitoruje, přímo do řešení krize však nezasahuje.

Do budoucna by měla NIS2 umožnit podobným situacím předcházet a zejména zavedení pravidelných vzájemných hodnocení mezi členskými státy pak může pomoci identifikovat slabá místa v národních systémech a sdílet osvědčené postupy.

Přítom takovým událostem by se často dalo alespoň částečně předcházet, někdy aniž by bylo třeba provádět extenzivní preventivní opatření. Některými ze způsobů, jak by se problému mohlo předejít, je např. zavedení vhodného systému zálohování a obnovy dat, segmentace sítě a používání principu nejnižších oprávnění by zase omezilo schopnost útočníků šířit se nekontrolovaně v rámci infrastruktury daného subjektu.

3. Počátky legislativních snah na poli kybernetické bezpečnosti

V únoru 2013 Evropská komise společně s vysokou představitelkou Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku předložily návrh strategie kybernetické bezpečnosti EU. V tomto návrhu se zabývaly vizí EU v oblasti kybernetické bezpečnosti a vytyčily si poněkud ambiciózní cíl – aby se online prostředí EU stalo nejbezpečnějším na světě. Brzy poté se rozběhly první iniciativy a sekundární předpisy vydané v rámci unijního legislativního procesu.

Na úrovni vnitrostátní právní úpravy byl přijat zákon č. 181/2014 Sb., o kybernetické bezpečnosti a o změně souvisejících zákonů („**ZoKB**“), ten nabyl účinnosti 1. 1. 2015, k datu vydání tohoto článku je pořád účinný a upravuje povinnosti poskytovatelů služeb elektronických komunikací, správců informačních a komunikačních systémů, kritické infrastruktury a správců významných informačních systémů. V rámci vyhlášeného znění tohoto zákona měly již tehdy vybrané subjekty povinnost provádět bezpečnostní opatření, která byla definována jako organizační a technická opatření. Povinným osobám byla rovněž uložena povinnost hlásit kybernetické bezpečnostní incidenty a byly určeny pravomoci Národního bezpečnostního úřadu podle tohoto zákona. Tento zákon je doposud účinný a byl osmkrát novelizován, i s ohledem na přijetí směrnice NIS1.

Směrnice NIS1 zdárně prošla unijním legislativním procesem v červenci 2016. V ČR byla NIS1 implementována novelou původního ZoKB, zákonem č. 205/2017 Sb., v českém právním řádu se tak objevil institut základní služby a provozovatele základní služby, působnost původního ZoKB se rozšířila a byl zřízen nový ústřední správní úřad, Národní úřad pro kybernetickou a informační bezpečnost (NÚKIB).

Podíváme-li se retrospektivně na fungování NIS1, nejednalo se o směrnici, která by fakticky a měřitelně zvyšovala úroveň kybernetické bezpečnosti v EU. Zároveň členské státy přistoupily k implementaci NIS1 diametrálně odlišně, což mělo za důsledek velké rozdíly mezi počtem provozovatelů základních služeb napříč Uníí, tím pádem efektivita přijaté směrnice NIS1 nesplňovala kýžený cíl.

4. Kodifikace NIS2 a její obsah

Jak jsem blíže popsala výše, implementace NIS1 byla obtížná a vedla k fragmentaci na různých úrovních napříč vnitřním trhem EU. V reakci na rostoucí hrozby v důsledku digitalizace a nárůstu kybernetických útoků Evropská komise v prosinci 2020 představila novou strategii kybernetické bezpečnosti EU, jejímž cílem bylo posílit kolektivní odolnost Evropy vůči kybernetickým hrozbám. Součástí této strategie byl návrh směrnice NIS2, která měla nahradit původní směrnici NIS1 a rozšířit její působnost.

Směrnice byla formálně přijata 14. 12. 2022 a vstoupila v platnost 20 dní po zveřejnění v Úředním věstníku EU, které proběhlo 27. 12. 2022.

Finální podoba NIS2 představila novou kategorizaci subjektů spadajících pod působnost této směrnice – základní a důležité subjekty. NIS2 různorodost a počet subjektů zvyšuje, a to hlavně díky úpravě kategorie „důležitých subjektů“, do kterých se řadí jedny z nejhodněji zastoupených odvětví v ekonomice (např. výroba v automobilovém průmyslu, výrobci elektronických zařízení). Klasifikace subjektů je v NIS2 přesnější a je ohraničena na střední a velké podniky podle doporučení Komise 2003/361/ES, což je zřejmým posunem oproti NIS1. U některých subjektů se zachovala aplikace bez ohledu na jejich velikost.

NIS2 uplatňuje režim tzv. minimální harmonizace, tzn. že členské státy mohou ve vnitrostátní právní úpravě povinnosti stanovené směrnicí i rozšířit, pokud jsou v souladu s povinnostmi stanovenými NIS2 a povinnostmi stanovenými v unijním právu. NIS2 zavádí systém koordinovaného zveřejňování zranitelností a představuje Evropskou databázi zranitelností, kterou spravuje agentura ENISA a která obsahuje informace popisující zranitelnost, zasažené produkty IKT nebo služby IKT (jak může být zranitelnost využita, tzv. *exploity*) a informace o dostupnosti příslušných oprav (tzv. *patche*).

Významná z pohledu změn, které přináší NIS2, je kapitola IV nadešpaná Opatření k řízení kybernetických bezpečnostních rizik a oznamovací povinnosti. Nově NIS2 zavádí odpovědnost řídicích orgánů základních a důležitých subjektů, řídicí orgány by měly být primárně odpovědné za schválení, dohled nad uplatňováním opatření k řízení kybernetických bezpečnostních opatření. Vcelku významnou změnou je i uložení povinnosti základním a důležitým subjektům implementovat opatření na bezpečnost dodavatelského řetězce včetně bezpečnostních aspektů týkajících se vztahů mezi každým subjektem a jeho přímými dodavateli nebo poskytovateli služeb. NIS2 taktéž pamatuje na úpravu osobních údajů v nařízení (EU) 2016/679 (GDPR) a ukládá povinnost příslušným orgánům podle NIS2 spolupracovat s dozorovými orgány podle GDPR (v ČR Úřad pro ochranu osobních údajů) v případě porušení zabezpečení osobních údajů.

Z výše podaného je zřejmé, že změny, které přináší NIS2, jsou dalekosáhlé a koncepce představená NIS1 je do základů nahrazena. NIS2 precizuje povinnosti v oblasti kybernetické bezpečnosti, blíže a jasněji specifikuje, na jaké subjekty dopadá, a jako taková by měla být pro adresáty právních norem mnohem lépe uchopitelná. Záleží však na zákonodárcích v členských státech, jak se k implementaci NIS2 postaví a zda smysluplně, prakticky a s cílem skutečného zlepšení kybernetické bezpečnosti (tedy ne pouze přidáním administrativních nákladů bez reálného zlepšení kybernetické bezpečnosti) implementují pravidla obsažená v NIS2. O současné situaci s ohledem na implementaci NIS2 do vnitrostátních právních předpisů pohovoříme dále.

5. Přípravovaný zákon o kybernetické bezpečnosti jako implementační norma NIS2 v ČR

První návrh nového ZoKB byl odeslán do připomínkového řízení 19. 6. 2023. Po rozsáhlém množství připomínek, které byly k prvotnímu návrhu předloženy, se návrh nového ZoKB značně přepracoval a vláda jej předložila poslancům jako sněmovní tisk č. 759 až o více než rok později (25. 7. 2024). První čtení proběhlo 17. 9. 2024 a návrh nového ZoKB byl přikázán k projednání výborům. Druhé čtení návrhu zákona se uskutečnilo 21. 1. 2025 na 127. schůzi, kde proběhla jak obecná, tak podrobná rozprava. Pozměňovací návrhy byly zpracovány a rozeslány jako tisk č. 759/9 následující den. V legislativním procesu nyní zbývá projednání nového ZoKB ve třetím čtení, schválení v Senátu a podpis prezidenta.

ČR byla povinna implementovat NIS2 do českého právního řádu do 17. 10. 2024. To se bohužel nepovedlo. ČR obdržela v mezičase od Komise vytykáací dopis a podle posledního vyjádření ředitele NÚKIB, Lukáše Kintra, je realistický termín účinnosti nového ZoKB až 1. 1. 2026. NÚKIB bude nyní žádat o prodloužení lhůty k implementaci.⁵

Pokud se podíváme na projednávané znění nového ZoKB, v některých ohledech upravuje povinnosti nad rámec NIS2. Kritici upozorňují na to, že návrh nového ZoKB jde nad rámec povinností stanovených směrnicí NIS2 a vykazuje znaky tzv. „gold-platingu“, tedy rozšiřování pravomocí stanovených směrnicí při její implementaci do vnitrostátního práva. Přitom poukazují na to, že státy (např. Belgie), které již úpravu implementovaly do svých právních řádů, se mnohem věrněji držely předlohy než český zákonodárce.⁶ Dílem pozměňovacích návrhů došlo k úpravě návrhu nového ZoKB a byly limitovány rozsáhlé pravomoci NÚKIB v oblasti prověřování dodavatelského řetězce a možnosti zákazu plnění dodavatele, čímž se návrh nového ZoKB stal pro povinné subjekty alespoň kompromisním řešením.

K návrhu nového ZoKB jsou současně přiloženy podzákonné prováděcí předpisy v podobě vyhlášek NÚKIB. Přípravovaných nových doprovodných vyhlášek má být celkem pět. Vyhláška o regulovaných službách stanovuje podmínky podle teze prováděcích právních předpisů k novému ZoKB, upravuje kritéria pro identifikaci regulovaných služeb, stanovení režimů poskytovatelů regulovaných služeb, a specifická kritéria pro identifikaci strategicky významných služeb. Další dvě vyhlášky se věnují konkretizaci a rozsahu bezpečnostních opatření poskytovatelů regulovaných služeb – jedna pro poskytovatele v režimu vyšších povinností, druhá v režimu nižších povinností poskytovatelů regulovaných služeb. Současně je navrhována i vyhláška o portálu Úřadu a požadavcích na vybrané úkony upravující zejména druhy

5 Vyjádření ředitele NÚKIB je k dispozici zde: <https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/cesko-dostalo-kvuli-kybernetickemu-zakonu-vytykaci-dopis-z-ek/2630901>.

6 Společný dopis Svazu průmyslu a dopravy, Asociace provozovatelů mobilních sítí (APMS) a Hospodářské komory ze dne 21. 10. 2024 a pozměňovací návrhy poslance Ivana Adamce.

a způsoby hlášení údajů poskytovatelů regulované služby a kybernetických bezpečnostních incidentů. Poslední z prováděcích předpisů, vyhláška o nepominutelných funkcích stanoveného rozsahu, se věnuje kritickým funkcím aktiv, na která se vztahuje řízení kybernetické bezpečnosti podle nového ZoKB.

Nový ZoKB, podobně jako NIS2, zavádí dvojitou klasifikaci regulovaných subjektů – poskytovatelé regulovaných služeb v režimu vyšších povinností a poskytovatelé regulovaných služeb v režimu nižších povinností. Poskytovatelé v režimu vyšších povinností vycházejí ze základních subjektů určených NIS2, zatímco poskytovatelé v režimu nižších povinností odpovídají důležitým subjektům podle NIS2. K tomuto z praxe následující – doprovodná vyhláška o regulovaných službách a její příloha obsahující výčet jednotlivých regulovaných služeb s bližším upřesněním podmínek pro zařazení do působnosti nového ZoKB jde často nad rámec zamýšleného rozsahu stanoveného NIS2. Ilustrativním příkladem problematičnosti je služba výroba elektřiny v bodě 2.1. předmětné vyhlášky, kdy do kategorie regulované služby v režimu vyšších povinností jsou zahrnuty všechny subjekty, které jsou

držiteli licence na výrobu elektřiny podle energetického zákona a jsou velkým podnikem podle doporučení Komise 2003/361/ES. V praxi toto může znamenat, že pokud by se např. výrobní společnost, která je velkým podnikem a potenciálně by nemusela být povinnou osobou podle nového ZoKB, rozhodla pro stavbu zdroje elektřiny (např. solárních panelů) poblíž nebo na střeše výrobního závodu za účelem podpory udržitelnosti, paradoxně se tímto dobrověrným krokem stane povinnou osobou v režimu vyšších povinností. Dochází pak ke střetu zájmů, kdy regulátor na jednu stranu podporuje udržitelnost v evropském podnikatelském prostředí, na druhou stranu však podniky svým způsobem penalizuje za takové iniciativy uložením dalších povinností, které se v konečném důsledku aplikují na podnikatele jen z důvodu využívání solárních panelů.

Je proto otázkou, zda metoda implementace NIS2 užitá zákonodárcem pouze nepřidává adresátům právních norem nadměrné administrativní a formální povinnosti fakticky nezvyšující úroveň kybernetické bezpečnosti v ČR a ve skutečnosti se (ne)jedná o pouhé další „papírování“. ■

Digitalizace a mezera DPH

doc. Ing. Hana Zídková, Ph.D.,

daňový poradce č. 3160,
Vysoká škola ekonomická
v Praze

Digitalizace je všudypřítomná, ovlivňuje všechny oblasti našeho života a samozřejmě i výběr daní. Tento článek shrnuje výsledky výzkumu, který se zabýval vlivem digitalizace veřejné správy na výběr DPH.¹ Důvodů, proč se zabývat souvislostmi mezi digitalizací a efektivitou výběru právě této daně, je hned několik.

DPH je jedním z hlavních zdrojů pro veřejné rozpočty, zároveň je zasažena daňovými úniky. Evropská komise každý rok vydává zprávu o mezeře DPH, což je ukazatel daňových úniků. Konkrétně je to rozdíl (mezera) mezi tzv. teoretickou daňovou povinností a skutečnými příjmy z DPH. Teoretická daňová povinnost je odhadovaná výše daně, která by měla být vybrána finanční správou při platných sazbách DPH a osvobozeních od DPH. Reálně se ale ni-

kdy tato výše daně nevybere, protože někteří plátcí DPH daň nepřiznají ve správné výši (např. zatají své tržby) nebo ji nepřiznají, ale pak neodvedou, protože se dostanou do insolvence. Příp. dojde k tzv. řetězovému podvodu, kdy je kupujícím nárokován odpočet zaplacené DPH, přičemž prodávající tuto DPH sice vyfakturoval, ale neodvedl finančnímu úřadu.

Tyto daňové úniky lze úspěšně odhalovat právě pomocí různých nástrojů digitalizace, dobrým příkladem je kontrolní hlášení zavedené v ČR a v řadě dalších členských států EU. Tento nástroj pomohl významně snížit daňové úniky založené na nárokování DPH, která nebyla na předchozím stupni odvedena. Dalším užitečným nástrojem digitalizace je elektronická evidence hotovostních tržeb, která sice byla v ČR zrušena v roce 2023, ale v řadě jiných členských států je s úspěchem využívána. Postihuje zejména úniky na posledním stupni distribučního řetězce tím, že znemožňuje zatajování hotovostních tržeb.

Digitalizace je při výběru DPH důležitá ještě z jednoho důvodu, tato daň má totiž krátké zdaňovací období ve srovnání s jinými daněmi, proto jsou s jejím výběrem spojeny relativně vysoké administrativní náklady. Automatizace procesu přípravy daňového přiznání a jeho zpracování finanční správou šetří náklady podnikatelů i správců daně.

1 ZÍDKOVÁ, H., ARLTOVÁ, M., JOSKOVÁ, K. Does the level of e-government affect value-added tax collection? A study conducted among the European Union Member States. *Policy & Internet*, 2024, s. 1–21. ISSN 1944-2866. Dostupné z: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/poi3.389> k.

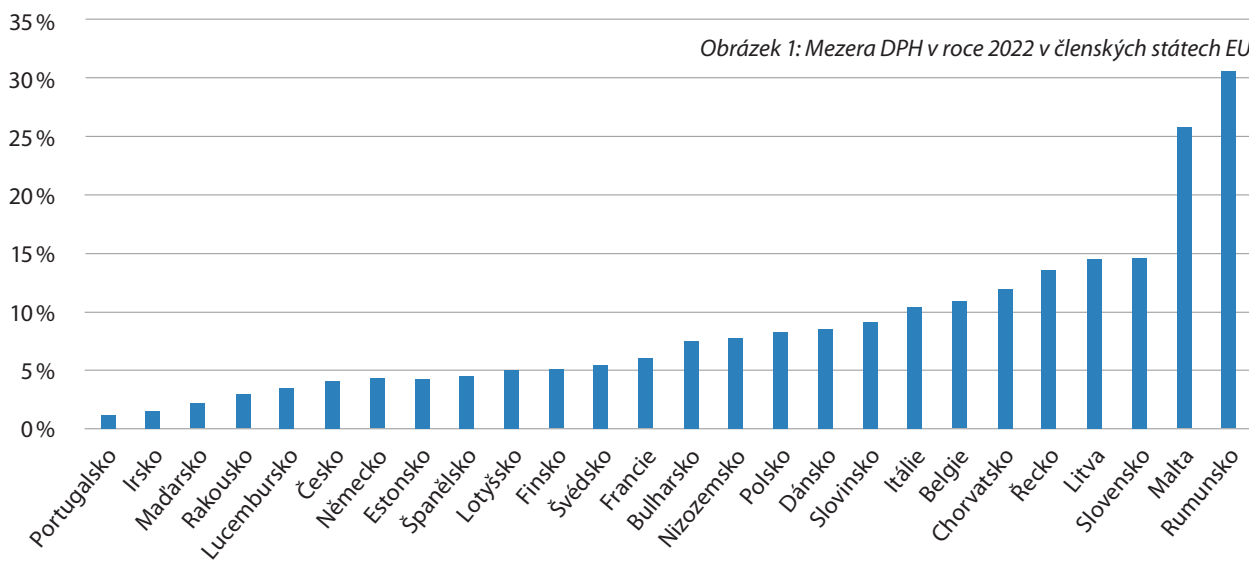
Výše uvedených výhod digitalizace si je vědoma i Evropská komise, která schválila v loňském roce tzv. balíček DPH v digitálním věku (VAT in Digital Age), o němž pojednává podrobně jiný článek v tomto Bulletinu. Tyto navrhované unijní předpisy zavádějí mj. elektronickou fakturaci přeshraničních a později i domácích transakcí a s ní spojené vykazování všech plnění finančnímu úřadu v reálném čase. Nedávno, 12. 2. 2025, byly tyto návrhy schváleny Evropským parlamentem, takže jejich zavedení do praxe již nestojí nic v cestě.

Mezera DPH

V poslední zprávě Evropské komise je odhadnuta velikost daňových úniků v oblasti DPH za rok 2022. Mezera DPH dosahovala

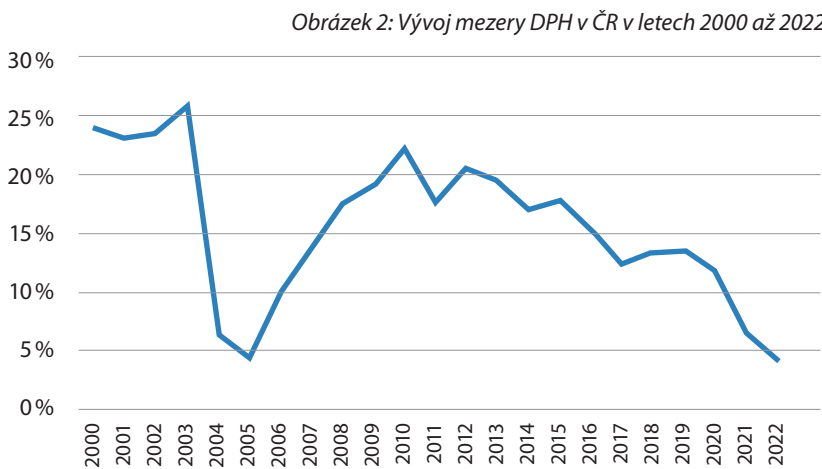
v členských státech EU průměrné hodnoty 8,69 %² v relativním vyjádření vzhledem k teoretické daňové povinnosti. Tento údaj nám říká, že kvůli daňovým únikům jsou příjmy veřejných rozpočtů z DPH v průměru o téměř 9% nižší, než by mohly být. Výpočty teoretické daňové povinnosti, a tedy i mezery DPH, jsou zveřejňovány vždy s dvouletým zpožděním, protože vycházejí z údajů o konečné spotřebě a dalších makroekonomických agregátech v národních účtech, které jsou statistickými úřady propočítány vždy zpětně.

Mezera DPH dosahuje v členských státech různé úrovně podle toho, jak se tam daří tuto daň vybírat. Na níže uvedeném grafu je vidět, že daňové úniky na DPH byly v roce 2022 největší v Rumunsku, na Maltě a na Slovensku, a naopak nejnižší v Portugalsku, Irsku a Maďarsku.

Zdroj: Evropská komise. *Vat gap in the EU – Report 2024*. Dostupné: https://taxation-customs.ec.europa.eu/taxation/vat/fight-against-vat-fraud/vat-gap_en

Zajímavé je také sledovat vývoj mezery DPH v čase. Na Obrázku 2 zachycujícím hodnoty mezery DPH v ČR za posledních 22 let je dobře vidět vliv vstupu naší země do EU, kdy nejprve daňové úniky klesly, ale v pak začaly prudce narůstat s rozšířením karuselových podvodů, které byly umožněny zrušením celních hranic. Po zavedení tuzemského *reverse charge* v roce 2011 a kontrolního hlášení v roce 2016, které byly účinné proti těmto podvodům, začala mezera DPH klesat. Velkého poklesu si lze povšimnout zejména v roce 2021, kdy podíl nevybrané DPH byl jen málo přes 6% teoretické daně. Podobné snížení mezery DPH v roce 2020 a 2021 bylo možné sledovat i v jiných členských státech.

Zdroj: Evropská komise. *Vat gap in the EU – Report 2024*. Dostupné: https://taxation-customs.ec.europa.eu/taxation/vat/fight-against-vat-fraud/vat-gap_en

2 Podíl nevybrané daně (tj. rozdíl mezi teoretickou daní a skutečnými výnosy) a teoretické daňové povinnosti, která by měla být vybrána při aplikaci zákonných sazeb a osvobození.

Autoři zprávy o mezeře DPH vysvětlovali pokles daňových úniků na DPH v období covidu režimovými změnami způsobenými pandemií, mj. nárůstem online nákupů, které nemohou být tak snadno zatajeny před správcem daně jako tržby v kamenných prodejnách v hotovosti. To však asi není jediný důvod poklesu mezery DPH v tomto období, svoji roli pravděpodobně hraje i pokračující digitalizace správy daní, která umožňuje finančnímu úřadu lépe kontrolovat transakce podnikatelů a rychleji reagovat při podezření, že daňový subjekt DPH neodvede.

K ověření této hypotézy je nutné prozkoumat vztah mezi digitalizací finanční správy a velikostí mezery DPH v členských státech EU. Jako vhodné indikátory digitalizace finanční správy by mohly sloužit informace o využívání různých digitálních nástrojů správci daně v jednotlivých členských státech. Jednou variantou je např. porovnat, do jaké míry mohou plátcí DPH v daném státě komunikovat s finančním úřadem elektronicky (možnost/povinnost podat přiznání k dani elektronicky). Problém s těmito daty je neexistence časových řad, které jsou nutné pro spolehlivou ekonometrickou analýzu dat. Další alternativou je využít některého z komplexních indexů digitalizace. Jedním z nich je Index digitální ekonomiky a společnosti (DESI) publikovaný Evropskou komisí od roku 2014, další je E-government development index zveřejňovaný Organizací spojených národů (OSN). Druhý z indexů je pro výzkum vhodnější, protože je sledován delší dobu, a existuje tedy jeho delší časová řada.

E-government development index (EGDI)

Index nazývaný EGDI je zveřejňován díky pravidelnému průzkumu OSN od roku 2003 a skládá se ze tří složek, z nichž každá má stejnou váhu. Jedná se o index telekomunikační infrastruktury, index lidského kapitálu a index online služeb.

Index telekomunikační infrastruktury představuje internetové a telekomunikační pokrytí země a využívání digitálních technolo-

gií. Index je vypočten jako aritmetický průměr složený z pěti ukazatelů. Jedná se o odhadovaný počet uživatelů internetu na 100 obyvatel; počet pevných linek na 100 obyvatel; počet mobilních účastníků na 100 obyvatel; počet bezdrátových širokopásmových připojení na 100 obyvatel a počet pevných širokopásmových připojení na 100 obyvatel.

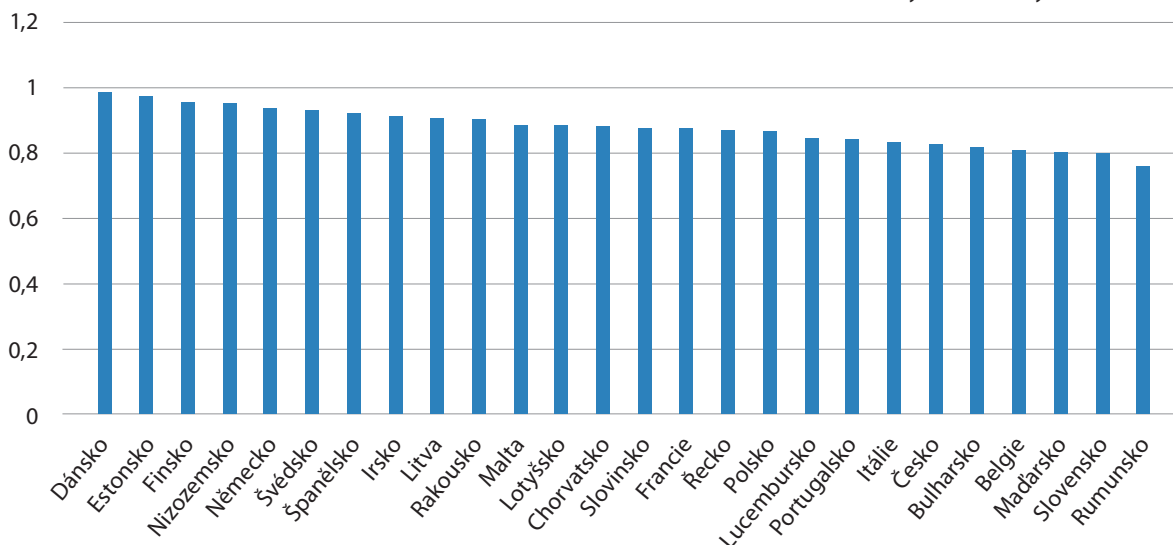
Index lidského kapitálu se skládá ze čtyř složek, a to: míry gramotnosti dospělých; kombinovaného poměru zapsaných studentů na primární, sekundární a terciární vzdělání; očekávaných let školní docházky a průměrných let školní docházky.

Index online služeb byl vytvořen s pomocí celkem 111 výzkumníků, včetně expertů a online dobrovolníků OSN z více než 60 zemí, kteří posuzovali národní webové stránky každé země v mateřském jazyce. Jednalo se o stránky ministerstev školství, práce, sociálních služeb, zdravotnictví, financí a životního prostředí atd. Hodnocení bylo založeno na tom, zda lze potřebné informace a funkce nalézt a snadno k nim přistupovat. Klíčovým kritériem bylo, že průměrný uživatel potřebuje najít informace a funkce rychle a intuitivně, aby byly stránky dobře použitelné zamýšlenými příjemci.

Index EGDI nabývá hodnot v rozmezí 0 až 1. Vyšší hodnoty EGDI znamenají sofistikovanější využívání informačních technologií státními institucemi a zároveň i obyvatelstvem daného státu. Pro naši analýzu je důležité, že tento index v sobě zahrnuje kromě jiného také digitalizaci finanční správy a její schopnost zpracovávat údaje poskytnuté daňovými subjekty online. Zároveň vyjadřuje schopnost a ochotu daňových subjektů komunikovat online.

V níže uvedeném grafu je vidět, že nejvyššího stupně digitalizace veřejné správy dosahují v EU Dánsko, Estonsko a Finsko s Nizozemskem. Naopak nejnižší EGDI vykazují Rumunsko, Slovensko a Maďarsko.

Obrázek 3: Hodnoty EGDI členských států EU v roce 2024

OSN. E-Government Index. Dostupné: <https://publicadministration.un.org/egovkb/en-us/About/Overview/-E-Government-Development-Index>

Jednoduchým srovnáním hodnot EGDI a mezery DPH v členských státech nelze dojít k žádným jednoznačným závěrům. Lze si sice povšimnout, že Rumunsko nebo Slovensko mají zároveň nízký stupeň e-governmentu a vysokou mezeru DPH, ale na opačném konci spektra tato souvislost z dat přímo nevyplývá. Vztah mezi e-governmentem a daňovými úniky je nutné analyzovat ekonometrickým modelem, který bere v úvahu i ostatní faktory ovlivňující mezeru DPH.

Vztah digitalizace a mezery DPH

Indikátory mezery DPH a EGDI jsou veřejně dostupné v delších časových řadách, což nám umožnilo využít pokročilejší ekonometrickou metodu, a to autoregresivní distribuovaný model zpoždění (ARDL). Analýza byla provedena na vzorku 26 členských států EU v letech 2003 až 2020. Členské státy EU byly vybrány na základě jednotné metodiky údajů o mezeře DPH ze studií provedených Evropskou komisí. Chorvatsko a Kypr byly z analýzy vyloučeny kvůli chybějícím údajům o mezeře DPH do roku 2014 a 2015. Spojené království, bývalý členský stát EU (do ledna 2020), zůstalo ve vzorku zemí přítomno.

Při zjišťování vlivu úrovně digitalizace na mezeru DPH je nutné brát v úvahu i další faktory, které působí na daňové úniky. Z rozsáhlé odborné literatury je zřejmé, že jsou to ekonomické, institucionální a daňové proměnné. Do modelu, kde vysvětlovanou proměnnou byla relativní mezeře DPH, byl tedy kromě EGDI zařazen i index vnímání korupce, podíl spotřeby domácností na HDP, počet sazeb DPH, základní sazba DPH a podíl celkové vybrané DPH na daňových příjmech státu (tzv. daňová kvóta).

Pro účely srovnání byl kromě modelu obsahujícího 26 zemí EU vytvořen také samostatný model pro „staré“ a „nové“ členské státy EU. Nové členské státy vstoupily do EU po roce 2004, konkrétně jsou to v naší analýze Bulharsko, ČR, Estonsko, Maďarsko, Lotyšsko, Litva, Malta, Polsko, Rumunsko, Slovensko a Slovinsko (celkem 11 zemí). Zbývající členské státy jsou charakterizovány jako „staré“ členské státy (celkem 15 zemí).

Výsledky analýzy ukázaly, že mezeře ve výběru DPH se snižuje s rostoucím indexem digitalizace. Tento fakt byl zjištěn ve všech provedených modelech, tj. v modelu s 26 členskými státy EU, v modelu se starými členskými státy a v modelu s novými členskými státy. Bylo tedy potvrzeno, že mezeře ve výběru DPH se zmenšuje při zvyšování indexu EGDI při zohlednění všech ostatních faktorů ovlivňujících daňové úniky. Jinými slovy: vyšší úroveň digitalizace služeb vládních institucí a využívání těchto služeb veřejností je spojena s nižšími daňovými úniky v oblasti DPH.

Vliv ostatních faktorů na mezeru DPH

Kromě indexu digitalizace model 26 členských států ukázal nepřímou úměrnou vliv daňové kvóty (tj. podílu DPH na celkových daňových příjmech) na mezeru DPH. Tento podíl představuje váhu DPH v daňovém mixu a je spojen s ochotou obyvatel a podniků platit daně a schopností daňových správ vyvírat. Proto zvyšují-

cí se daňová kvóta snižuje mezeru DPH. Dále vyšel statisticky významný vliv konečné spotřeby domácností k HDP a základní sazby DPH, které mezeru DPH naopak zvyšují. Vliv konečné spotřeby lze vysvětlit tím, že je snadnější neodvést DPH z prodeje konečným spotřebitelům, protože domácnosti nemají nárok na odpočet vstupní DPH a nevyžadují daňový doklad. Vliv základní sazby odpovídá tomu, že potenciální přínos neplacení DPH se zvyšuje spolu s růstem základní sazby. Teorie daňových úniků naznačuje, že daňový subjekt obvykle porovnává přínosy daňových úniků s pravděpodobnými riziky. Pokud se sazba DPH zvýší, účast na daňových únicích se stává relativně výnosnější.

Výsledky rozděleného modelu mezi starými a novými členskými státy EU ukázaly, že ve starých členských státech počet sazeb DPH, základní sazba a daňová kvóta nemají vliv na daňové úniky. Pro staré členské státy EU se ukázal významný a negativně působící na mezeru DPH kromě indexu digitalizace ještě index korupce, který vyjadřuje úroveň vnímání korupce ve společnosti (čím je jeho hodnota vyšší, tím je korupce nižší). Znamená to, že ve starých členských státech jsou nižší daňové úniky na DPH, pokud je tam korupce méně častá.

Pro nové členské státy odhad modelu ARDL přinesl následující výsledky: konečná spotřeba domácností na HDP a základní sazba mají přímou úměru s mezerou DPH, zatímco index digitalizace a kvóta DPH mají nepřímou úměrnou vztah. Tzn. že výše úniků na DPH roste v těchto zemích s vyšší konečnou spotřebou domácností a základní sazbou, a naopak klesá s vyšším indexem digitalizace a podílem příjmů z DPH na celkových daňových výnosech. Naproti tomu model neukazuje vliv indexu vnímání korupce.

Výsledky ostatních proměnných, kromě indexu digitalizace, se liší pro nové a staré členské státy EU. Např. index vnímání korupce ovlivňuje mezeru DPH pouze ve starých členských státech, a nikoli v nových členských státech. Index vnímání korupce je úzce spojen s transparentností a kvalitou veřejných institucí, a ovlivňuje tedy spíše „tradiční daňové úniky“, jako je např. zatajování tržeb podnikateli. Vzhledem k tomu, že mezeře DPH v nových členských státech je tvořena z velké části karuselovými podvody, které jsou kriminální aktivitou podvodníků zneužívajících systém DPH, nezávisí tolik na transparentnosti a kvalitě veřejných institucí.

Závěr

Ekonometrický model potvrdil to, co intuitivně většina z nás tuší. Digitalizace finanční správy, ale i procesů na straně podnikatelů, pomáhá k efektivnějšímu výběru DPH. Přispívá k minimalizaci chyb a k odhalení daňových úniků. Je nesporným přínosem při získávání a zpracování velkého množství informací potřebných pro správný výběr DPH. Snižuje informační asymetrii mezi daňovými subjekty a daňovými správci, zároveň může díky vyšší transparentnosti při výběru daní přispět k posílení důvěry daňových subjektů a jejich ochoty platit daně. Balíček „DPH v digitálním věku“ byl tedy přijat ve správnou dobu. Přestože může vyvolávat obavy, je logickou odpovědí na postupující digitalizaci ekonomiky a veřejné správy. ■

Digitální budoucnost DPH: Jak ViDA mění pravidla hry

Ing. Ivana Krylová,
daňový poradce č. 3951,
Ernst & Young, s. r. o.

Evropská unie (EU) se dlouhodobě snaží modernizovat svůj daňový systém, aby odpovídal rychle se měnícímu digitálnímu prostředí. Jedním z významných kroků v této oblasti je balíček legislativních opatření „DPH v digitálním věku“ (VAT in Digital Age – ViDA). Jedná se o reformu vybraných daňových pravidel s proklamovaným cílem nejen zlepšit výběr DPH a snížit daňové úniky, ale i usnadnit administrativu a snížit náklady podnikům působícím napříč EU.

Legislativní stav reformy

Balíček ViDA sestává ze tří návrhů, které budou zakotveny ve společných unijních předpisech pro DPH. Konkrétně skrze:

- směrnici Rady, kterou se mění směrnice 2006/112/ES, pokud jde o pravidla DPH pro digitální věk;
- nařízení Rady, kterým se mění nařízení (EU) č. 904/2010, pokud jde o opatření pro správní spolupráci v oblasti DPH potřebná pro digitální věk;
- prováděcí nařízení Rady, kterým se mění prováděcí nařízení (EU) 282/2011, pokud jde o požadavky na informace u některých režimů DPH.

Balíček schválený Radou EU 5. 11. 2024 obsahoval (oproti původnímu návrhu Evropské komise) kompromisy, na kterých se dohodly členské státy. Kompromisní návrh musel proto opětovně zamířit k projednání a schválení do Evropského parlamentu (EP). Výbor EP pro hospodářské a měnové záležitosti vydal 13. 12. 2024 návrh zprávy, v níž zpravodaj podpořil jeho schválení, neboť většina původních připomínek EP byla Radou EU v rámci kompromisního návrhu zapracována. EP schválil kompromisní návrh balíčku 12. 02. 2025. Rada EU tato legislativní opatření přijala 11. 03. 2025. Tím byl dovršen poslední krok schvalovacího procesu. Balíček bude nyní vyhlášen v Úředním věstníku EU a vstoupí v platnost dvacátým dnem od vyhlášení (odhadem v polovině dubna 2025).

Impulsy pro reformu

Reforma ViDA je výsledkem snah o modernizaci systému DPH v reakci na tyto hlavní problémy:

1. Nedostatečná digitalizace: Současný systém DPH nezajišťuje efektivní sběr a výměnu dat v reálném čase, což omezuje kontrolní schopnosti daňových správ.
2. Daňové úniky: Roční ztráty na DPH v důsledku podvodů, zejména karuselových, dosahují desítky miliard eur.
3. Ekonomika platform: Stávající pravidla DPH nejsou dostatečně přizpůsobena rychle rostoucímu trhu digitálních služeb a sdílené ekonomiky.
4. Rozdílný systém výkaznictví: Odlišné požadavky na fakturaci a výkaznictví v jednotlivých členských státech činí systém složitý a vytváří administrativní zátěž pro podniky operující napříč EU.

Tři klíčové pilíře změn

Reforma se opírá o tři základní okruhy změn – tzv. pilíře, které mají být postupně implementovány:

Pilíř 1 – Nový systém digitálního výkaznictví založený na elektronické fakturaci

Od 1. 7. 2030 budou podniky vystavovat povinně elektronicky a v požadované struktuře faktury za transakce podléhající digitálnímu výkaznictví (Digital Reporting Requirements – DRR). DRR nahradí souhrnná hlášení.

Digitální výkaznictví DRR

Předmětem DRR budou následující transakce:

- přeshraniční dodání a pořízení zboží;
- přemístění vlastního zboží (nevykázána ve zvláštním režimu jednoho správního místa – OSS);
- zdanitelná plnění (zboží i služby) podléhající režimu přenesení daňové povinnosti.

DRR si lze zjednodušeně představit jako kontrolní hlášení pro transakce v rámci EU, které se s pomocí elektronické fakturace budou vykazovat v okamžiku vystavení faktury (v případě samofakturace nebo na straně příjemce do pěti dnů). Oproti souhrnnému hlášení data nebudou vykazována agregovaně po zákaznících, ale po jednotlivých transakcích/dokladech. DRR tak prakticky okamžitě poskytne daňovým správám členských zemí informace nutné k analýze podezřelých aktivit. Právě omezený detail informací získávaných skrze souhrnná hlášení, a odtud i dlouhá doba nutná pro prověření transakcí v rámci výměny informací mezi členskými státy, se ukázaly být Achillovou patou účinného boje proti podvodům. Souhrnné hlášení očekávanou úlohu nenaplnilo.

Formát faktury

Elektronické faktury budou muset splňovat požadavky na strukturovaný elektronický formát a být v souladu s evropským standardem pro elektronickou fakturaci (EN16931). Dodržení strukturovaného formátu zajistí interoperabilitu mezi členskými státy a automatizovaný přenos dat. Kupující bude moci automaticky přijímat a zpracovávat faktury ve svém účetním systému bez nutnosti manuálních zásahů.

Faktury kombinující strukturované a nestrukturované formáty nový požadavek splní pouze tehdy, pokud budou obsahovat veškerá požadovaná data právě ve strukturovaném formátu. Zjednodušeně řečeno, faktury v dnes hojně využívaném formátu PDF nebudou požadavek naplňovat. Členské státy mohou zavést tzv. „akreditační schémata“ pro prověření splnění formálních požadavků na elektronické faktury. V praxi by se jednalo o odesílání elektronických faktur na oficiální platformu veřejné (daňové) správy za účelem ověření jejich kompatibility s novými požadavky ViDA.

Návrh umožňuje členským státům povolit i jiné formáty fakturace, včetně papírových, a to pro domácí dodávky nebo dodávky do třetích zemí. Používání faktur v jiných elektronických formátech, než je požadovaný evropský standard, bude nicméně podmíněno souhlasem zákazníka.

Náležitosti faktur

Nově se zavádí povinnost uvádět na faktuře mj. bankovní údaje prodávajícího. Cílem je poskytnout daňovým správám rychlý přehled o finančních tocích. Původní požadavek na uvádění data uskutečnění platby byl nakonec zrušen.

Souhrnné faktury bude možné vystavit za prodeje uskutečněné během stejného kalendářního měsíce.

Držba faktury pro účely odpočtu

Členské státy budou moci podmínit odpočet DPH držbou elektronické faktury obsahující veškerá požadovaná data ve strukturovaném formátu. Podle stávající judikatury Soudního dvora EU pro účely odpočtu DPH nemusí faktura obsahovat veškeré formální náležitosti. U přijatých přeshraničních transakcí v režimu přenesení daňové povinnosti jsou pravidla ještě o něco volnější (při absenci daňového dokladu je postačující nárok prokázat jiným způsobem). Členské státy získají mandát, aby podmínky pro uplatnění odpočtu vymezené stávající judikaturou Soudního dvora EU dále zpřísnily.

Lhůty pro vystavení faktur

Elektronické faktury budou muset být vystaveny nejpozději do 10 dnů od uskutečnění transakce. V případě souhrnných faktur pak do 10 dnů po skončení kalendářního měsíce, k němuž se souhrnná faktura vztahuje. Oproti stávajícímu stavu, kdy je nutno u přeshraničních transakcí fakturu vystavit nejpozději do 15 dnů po kon-

ci měsíce následujícího po měsíci dodání (tedy v nejzazším případě až ve lhůtě 45 dnů), se jedná o zjevné zpřísnění. Optikou původně navrhovaných dvou dnů až tak moc ambiciózně návrh nepůsobí a jeví se jako příjemný kompromis. Pro plátce bude tato změna tak či onak klást zvýšené nároky na její administrativní zajištění.

Interakce DRR s národními systémy

Členské státy využívající určitou podobu digitálního výkaznictví pro domácí transakce (např. SAF-T, registrační pokladny apod.) budou muset své systémy s novými pravidly pro DRR sladit nejpozději do 1. 1. 2035. Členské státy, které jakákoli nová pravidla teprve zavedou, budou muset zajistit jejich soulad s nově představenými požadavky pro DRR. Pro transakce pokryté DRR však členské státy obecně nebudou smět uložit další povinnosti, leda by byly na národní úrovni nezbytné pro přípravu, podání nebo audit příznání k DPH.

Konkrétní technologie přenosu DRR v reálném čase bude v kompetenci každého členského státu. V ČR by tak mohlo dojít např. k přeskupení v rozsahu dat vykazovaných v rámci kontrolního hlášení. Do budoucna nelze vyloučit ani sloučení DRR a kontrolního hlášení. Podle prohlášení některých představitelů české daňové správy se však o zásahu do stávajícího systému kontrolního hlášení do doby zavedení povinné elektronické fakturace pro domácí transakce neuvažuje.

Pilíř 2 – Speciální pravidla pro plnění poskytovaná skrze elektronická rozhraní

Osoby povinné k dani, které prostřednictvím elektronického rozhraní, jako je tržiště, platforma, portál nebo podobný prostředek v EU, usnadňují poskytnutí plnění (pro zjednodušení dále označované jen jako „rozhraní“), budou ve vybraných situacích považovány za tzv. domnělé dodavatele odpovědné za výběr a odvod DPH za své uživatele (poskytovatele plnění). Pomocí zavedení fikce poskytnutého plnění skrze rozhraní budou moci členské státy hlídat odvod DPH u osob provozujících rozhraní, a vyhnout se tak prověřování správnosti uplatnění DPH u značného množství jednotlivých poskytovatelů plnění.

Rozhraní usnadňující dodávky zboží v EU od osob neusazených v EU

Rozhraní, která usnadňují dodávky zboží v rámci EU od osob usazených mimo EU, budou od 1. 1. 2027 považována za domnělé dodavatele ve vztahu ke všem odběratelům, pro které není pořízení zboží z jiného členského státu předmětem DPH.

Podle původního návrhu balíčku ViDA mělo pravidlo domnělého dodavatele doléhat na veškeré prodeje zboží v rámci EU přes rozhraní, bez ohledu na status kupujícího nebo usazení prodejce. Dovození režim v tuzemsku (IOSS) pro tzv. malé zásilky v hodnotě do 150 eur měl být pro rozhraní povinný. Tato opatření nebyla v revidovaném návrhu ViDA zahrnuta. Jejich další projednání se očekává v souvislosti s plánovanou reformou Celní unie EU.

Rozhraní usnadňující krátkodobý pronájem ubytování nebo silniční přepravu cestujících v EU

Od 1. 1. 2030 dopadnou pravidla domnělého dodavatele povinně i na rozhraní usnadňující krátkodobý pronájem ubytování nebo silniční přepravu cestujících v EU. Dobrovolně mohou rozhraní tato pravidla aplikovat již od 1. 7. 2028, pokud se pro takový postup rozhodnou.

Pokud uživatel (skutečný poskytovatel služby) nepředloží rozhraní své platné DIČ, bude rozhraní odpovědné za výběr a odvod DPH. V takovém případě nastane z pohledu DPH fikce uskutečnění dvou plnění:

- (i) osvobozené služby poskytnuté uživatelem (zpravidla neplátcem DPH) rozhraní,
- (ii) zdanitelné služby poskytnuté rozhraním konečnému zákazníkovi.

Pouhé předložení DIČ uživatelem nebude pro osvobození rozhraní od povinnosti odvést DPH za uživatele postačující. Aby se rozhraní vyhnulo vlastní odpovědnosti za výběr DPH, bude muset získat od uživatele prohlášení, že u poskytnuté služby uplatní DPH. Členské státy budou moci po rozhraních dále požadovat ověření platnosti DIČ uživatelů.

Opce výjimky pro malé podniky

V rámci kompromisní dohody budou členské státy moci od těchto pravidel upustit v případě poskytovatelů služeb kvalifikujících se pro osvobození od DPH pro malé podniky, pokud tím nedojde k narušení hospodářské soutěže. Parametry této výjimky mohou členské státy dále upravit.

Má to určitou logiku, drobný podnikatel neregistrovaný k DPH si nemůže uplatnit nárok na odpočet u souvisejících přijatých plnění, přesto jeho služby mají být nově prodraženy o DPH na výstupu (byť odvedenou skrze rozhraní).

Povinné zavedení fikce zdanění má dle podporovatelů naopak vyrovnat podmínky na trhu a zabránit nespravedlivé konkurenci mezi službami poskytovanými tradičními podniky (ty DPH na výstupu zpravidla uplatňují, přičemž na ně doléhají značné regulační odvětvové požadavky) oproti nespočetné řadě drobných podnikatelů, kteří vytvářejí významnou konkurenci a skrze rozhraní s velkým reklamním dosahem dokážou tradičním podnikům odlákat značné množství zákazníků.

Definice krátkodobého ubytování

Pro úplnost dodejme, že za „krátkodobý pronájem ubytování“ je dle revidovaného návrhu považováno poskytování ubytování stejné osobě na dobu až 30 nocí bez přerušení (původně bylo navrhováno 45). Záměrem bylo odlišit služby obdobně regulovaným ubytovacím službám od služeb nájmu nemovitosti, které jsou až na výjimky osvobozeny od uplatnění DPH.

Zvláštní režim pro cestovní kanceláře

Upřesňuje se, že na rozhraní, klasifikující se jako domnělí dodavatelé, se neuplatní zvláštní režim pro cestovní kanceláře. Zrcadlově, na cestovní kanceláře nebude doléhat fikce uskutečnění plnění skrze domnělého dodavatele.

Místo plnění u služeb rozhraní

Služby poskytované rozhraním konečným spotřebitelům se budou kvalifikovat jako zprostředkovatelské služby zdaňované v členském státě, v němž se nachází místo plnění zajišťované služby. Ohledně kvalifikace této služby původně nepanovala napříč členskými státy shoda. Alternativní výklad byl, že se jedná o službu poskytovanou elektronicky s místem plnění v zemi zákazníka.

Pilíř 3 – Jednotná registrace k DPH

Cílem těchto změn je snížit množství případů, kdy jsou podnikatelé nuceni se registrovat k DPH v jiném členském státě než ve státě svého usazení. Toho má být dosaženo pomocí rozšíření působnosti zvláštního režimu jednoho správního místa (*One-Stop-Shop – OSS*) a také režimu přenesení daňové povinnosti (RPDP).

Režim OSS lze dosud uplatnit na prodej zboží na dálku spotřebitelům v jiných členských státech EU, na poskytnutí služeb spotřebitelům s místem plnění v členském státě spotřebitele a na vybrané situace dodání zboží skrze elektronická rozhraní. Režim OSS umožňuje podnikatelům registrovat se v jednom členském státě a podávat jedno daňové přiznání pokrývající DPH splatnou ve všech jiných členských státech EU. To výrazně zjednodušuje administrativu a snižuje náklady spojené s plněním daňových povinností v různých členských státech.

Rozšíření OSS

Režim jednoho správního místa bude postupně rozšířen i o následující plnění vůči konečným spotřebitelům (B2C) v zemi místa plnění:

- dodání plynu, elektřiny, tepla a chlazení;
- dodání zboží na palubách lodí, letadel nebo vlaků;
- dodání zboží s instalací nebo montáží.

Dále bude rozšířen i na přemístění vlastního zboží mezi členskými státy EU, pokud přemístění zakládá plný nárok na odpočet DPH. Plátcem, který režim OSS na takové přemístění využije, již nebude přemístění vykazovat v digitálním výkaznictví DRR. Intrakomunitární pořízení (přemístění) zboží v členském státě EU ukončením přepravy bude od DPH osvobozeno, a nezaloží proto povinnost registrace k DPH. Součástí změn je rovněž zavedení RPDP (následné) lokální dodání zboží neusazenou osobou. Zjednodušení pro režim skladu (*call-off stock*) tak definitivně pozbude svůj význam a bude zrušeno. Pro ukončení režimu skladu budou platit přechodná ustanovení. V českých podmínkách se mohou zahraniční subjekty vyhnout povinnosti registrace jako plátcem DPH z titulu existence konsignačního skladu v ČR již nyní skrze koncept tzv. identifikované osoby.

Plátce DPH, který přemísťuje zboží mezi členskými státy pro jiného plátce, jej bude muset o této skutečnosti informovat nejpozději v okamžiku přepravy nebo odeslání zboží.

Rozšíření RPDP

Povinné uplatnění RPDP bude rozšířeno na veškerá (lokální) dodání zboží a poskytnutí služeb mezi podnikateli (B2B), pokud poskytovatel nebude usazen ani registrován k DPH v členském státě, v němž je daň splatná, a zároveň zákazník bude v takovém členském státě k DPH registrován (nyní se jedná o tzv. *may provision*). Pokud nebude v členském státě místa plnění registrován ani poskytovatel, ani příjemce, budou členské státy moci vyžadovat registraci příjemce plnění.

Časová osa daňových změn

Účinnost jednotlivých změn bude rozložena do období let 2025 až 2035. Hlavní daňové změny pro lepší názornost shrnuje následující časová osa:

2025 (okamžik účinnosti balíčku)

- Členské státy mohou zavést povinnou elektronickou fakturaci pro lokální transakce mezi podnikateli a stanovit podmínky. V této souvislosti mohou rozhodnout, že používání elektronických faktur není podmíněno souhlasem příjemce.

1. 1. 2027

- Rozhraní usnadňující dodávky zboží v rámci EU pro dodavatele neusazené v EU se považují za domnělé dodavatele ve vztahu ke všem odběratelům, pro které není pořízení zboží z jiného členského státu předmětem DPH.
- Do výpočtu prahové hodnoty 10 000 eur u plnění B2C, do níž mohou dodavatelé uplatňovat DPH v zemi svého usazení, se zahrnuje pouze takové zboží, které bylo odesláno ze země usazení dodavatele.
- Zvláštní režim jednoho správního místa se rozšiřuje na dodávky plynu, elektřiny, tepla a chladu konečným spotřebitelům.

1. 7. 2028

- Zjednodušující pravidla pro přemístění zboží v režimu skladu (*call-off stock*) se ruší. Zboží uvedené do režimu skladu do 30. 6. 2028 se bude moci v tomto režimu nacházet nejdéle do 30. 6. 2029. Zrušení režimu skladu je kompenzováno možností použít režim OSS i na přesuny vlastního zboží mezi členskými státy.
- Režim OSS lze využít nejen k prodeji zboží na dálku, ale rovněž pro lokální dodání zboží spotřebiteli (B2C) v rámci členského státu, v němž podnik není usazen.
- RPDP je povinný v situacích, kdy je zákazník (na rozdíl od poskytovatele) registrován k DPH v členském státě místa plnění.
- Rozhraní usnadňující krátkodobý pronájem ubytování nebo silniční přepravu cestujících v EU mohou dobrovolně odvádět DPH za své uživatele.
- Místem plnění u služeb poskytovaných osobami povinnými k dani konečným zákazníkům (B2C) prostřednictvím rozhraní je místo uskutečnění zajišťovaného plnění.

1. 1. 2030

- Rozhraní usnadňující krátkodobý pronájem ubytování nebo silniční přepravu cestujících v EU se považují za domnělé dodavatele odpovědné za výběr a odvádění DPH.

1. 7. 2030

- Faktury pro přeshraniční transakce v rámci EU se mezi podniky povinně vystavují elektronicky v předepsané struktuře.

1. 1. 2035

- Sladují se pravidla povinné elektronické fakturace pro transakce v rámci EU a tuzemské transakce.

Členské státy budou pravidelně předkládat zprávy o pokroku v implementaci pravidel ViDA, včetně technických a legislativních překážek. Evropská komise bude kontinuálně přezkoumávat a vyhodnocovat dopady, efektivitu, náklady na fungování nových pravidel, jejich účinnost v boji proti daňovým únikům a úroveň harmonizace mezi členskými státy. Na základě svých vyhodnocení může doporučit další kroky pro úpravu pravidel DPH.

Závěrečné poznámky

V důsledku chybějícího konsensu všech členských států prodloužila příprava kompromisního návrhu balíčku ViDA původně navrhované termíny implementace. Členské státy i podnikatelé tak mají o něco více času na přípravu na nadcházející změny. Nová pravidla nejvíce ovlivní podniky působící napříč EU. Ty budou muset prověřit své povinnosti v jednotlivých členských státech a připravit se na ně. Ačkoli balíček ViDA má pravidla v rámci EU harmonizovat a zjednodušovat, je zřejmé, že do doby plné implementace v roce 2035 bude docházet k další fragmentaci pravidel mezi členskými státy.

Členské státy budou moci nadále uplatňovat vlastní pravidla fakturace pro domácí či mimo-unijní transakce a vyžadovat informace, které považují za nezbytné pro přípravu, podání a audit priznání k DPH. Mnoho členských států již zavedlo nebo zavádí povinnou elektronickou fakturaci a specifické výkaznictví pro domácí transakce. Podniky musí včas prověřit, jak tyto změny ovlivní jejich fakturační procesy a výkazní povinnosti v jednotlivých členských státech.

Zvláštní režim jednoho správního místa umožní vyhnout se registracím v jiných členských státech, má však své limity. Neumožňuje (prozatím?) uplatnit nárok na odpočet DPH na vstupu zaplacené v daných členských státech. Podnikatelé mohou žádat o vrácení daně. Samotný proces vrácení ale bývá v některých státech složitý a obvykle i zdoluhavý, což vyžaduje předfinancování DPH (cash-flow nevýhoda). Pro podniky může být v určitých situacích registrace k DPH v jiném členském státě výhodnější.

Rozhraní usnadňující krátkodobý pronájem ubytování nebo silniční přepravu cestujících budou muset prověřovat status svých uživatelů. Role nového centrálního systému VIES, který by měly Komise a členské státy společnými silami teprve vyvinout, bude kritická. Ověřování skrze stávající systém má svá omezení. ■

Co je CESOP a první zkušenosti s podáváním hlášení do něj

V únoru 2020 přijala Evropská unie směrnici 2020/284, která zavádí pro poskytovatele platebních služeb nové povinnosti hlásit vybrané přeshraniční platby do tzv. centrálního elektronického systému platebních informací (CESOP). Tato směrnice novelizovala směrnici 2006/112/ES (dále jen „DPH směrnice“), protože je, dle záměru zákonodárce, cílená na boj proti podvodům na dani z přidané hodnoty („DPH“) v elektronickém obchodování. Ambicí členských států je, aby CESOP centralizoval a agregoval údaje o platebních informacích, a usnadnil tak odhalování a kontrolu podvodných aktivit souvisejících s DPH.

Ing. Petra Pospíšilová,
daňový poradce č. 2309,
BDO Czech Republic s.r.o.,
prezidentka KDP ČR

Implementační lhůta byla uložena do 31. 12. 2023, v roce 2024 tak můžeme pozorovat první zkušenosti s touto novou administrativní povinností. Do českého právního prostředí byly tyto povinnosti implementovány zákonem č. 417/2023 Sb., který novelizoval zákon o DPH (č. 235/2004 Sb., v platném znění; část 1, díl 4, § 110zz a násl.).

Povinnosti poskytovatelů platebních služeb

Kdo?

Pravidla CESOP se uplatňují v případech přeshraničních plateb, kdy je plátce v jednom členském státě a příjemce v jiném členském státě nebo ve třetí zemi. Poskytovatelé platebních služeb mají povinnost vést evidenci o těchto platbách, pokud v průběhu kalendářního čtvrtletí poskytnou (příp. přijmou) více než 25 přeshraničních plateb pro stejného příjemce.

Přestože v průvodních dokumentech (preambule, důvodové zprávy apod.) je deklarován účel sběru těchto informací jako potírání podvodů na DPH při elektronickém obchodování (provoz e-shopů a podobných situací), v zákonných definicích tento účel výslovně implementován není. Při troše dobré vůle ho lze vysledovat v souhrnu pravidel – nesleduje se každá jednotlivá přeshraniční platba, ale jen situace, kdy stejnému příjemci je ve sledovaném období připsáno více než 25 plateb. Zákonodárce tak předpokládá, že pouze osoby, které dostávají pravidelně více plateb ze zahraničí, mohou být potenciálně osobou, která by měla být registrována k DPH a odvádět DPH ze své ekonomické činnosti. I když lze této úvaze přičíst jistou racionalitu, je to pochopitelně pouhé proxy, a regulace tak může zachytit i platby, které s elektronickým obchodem nemají nic společného. Bude pak v rukou správce daně, jak se zjištěnou situací naloží.¹

Jak si jistě laskavý čtenář umí představit, pro provedení platební transakce je nezřídka potřeba více poskytovatelů platebních služeb – jeden, který vede účet příjemce platby, a jeden, který vede účet poskytovatele platby² (příkazce). S ohledem na deklarovaný účel regulace by tak dávalo smysl sledovat situace, kdy nějaká osoba, klient poskytovatele platebních služeb, dostává opakovaně více plateb (v tomto případě ze zahraničí), protože to je situace, která může indikovat, že tento příjemce plateb vykonává nějakou činnost, za kterou může dostávat zaplacení. A pokud se jedná o činnost ekonomickou, může tato podléhat DPH, a příjemce takových plateb by měl být registrován k DPH a platit řádně daň. Protože v tomto případě je potřeba příp. zkontrolovat plnění povinností k DPH na straně příjemce plateb (dále jen „příjemce“), je to právě poskytovatelem

¹ Platí však, že objem dat, která takto daňová správa získá, je značný, a nemalá část těchto dat pravděpodobně nebude mít s účelem této regulace nic společného.

² Ponechávám zde stranou možnost, že příjemce i poskytovatel mají stejného poskytovatele platebních služeb. I když je to teoreticky možné, u přeshraničních plateb se to bude vyskytovat spíše omezeně. Na druhou stranu není neobvyklé, kdy u přeshraničních plateb se na jedné transakci postupně podílí i více než dva poskytovatelé platebních služeb, typicky třeba u karetních transakcí.

tel platebních služeb příjemce, který plní povinnosti s evidencí a hlášením přeshraničních plateb tomuto příjemci.

Nicméně tato regulace si bere za cíl sledovat, zda své povinnosti v oblasti DPH plní všichni obchodníci, kteří poskytují na území EU svou ekonomickou činnost, včetně různých obchodníků ze třetích zemí, kteří dodávají na území EU svá plnění, včetně příjemců fyzických osob. Na tyto osoby mohou dopadat různá pravidla pro povinnost registrace a odvodů DPH, jejichž plnění je ze strany daňové správy velmi složité zjistit a zkontrolovat, protože se typicky jedná o situace, kdy pro poskytnutí daného plnění není nezbytná fyzická přítomnost takového obchodníka na území EU. Nakonec skutečnost, že v mnoha případech musí daňová správa prakticky spoléhat na dobrovolné plnění povinností v oblasti DPH takovými osobami ze třetích zemí, konstatuje i důvodová zpráva k předloženému zákonu.

U přeshraničních plateb do třetích zemí tak tato regulace ukládá povinnost sledovat takové platby do třetí země poskytovateli platebních služeb příkazce takové platby. Platby ze třetích zemí na účty osob v Evropské unii se pro tyto účely nesledují.³

Co se hlásí?

Poskytovatelé platebních služeb reportují k jednotlivým platbám následující informace:

- kód BIC (Business Identification Code) nebo jiný podobný identifikátor, který označí poskytovatele platební služby;
- jméno nebo obchodní firma příjemce;
- daňové identifikační číslo příjemce nebo jiné evidenční číslo pro účely DPH;
- identifikátor IBAN (International Bank Account Number) nebo jiný obdobný identifikátor;
- adresa příjemce; a
- údaje o přeshraničních platbách
 - datum a čas provedení přeshraniční platby nebo vrácené platby,
 - částka a měna provedené přeshraniční platby nebo vrácené platby,
 - členský stát původu přeshraniční platby,
 - další údaje, které jednoznačně označují přeshraniční platbu, a
 - informace o tom, že k zahájení přeshraniční platby došlo v prostorách obchodníka.

Tyto údaje by měly sloužit k tomu, že bude platba snadno identifikovatelná a dohledatelná a bude snadno spojena s osobou příjemce, příp. s osobou příkazce, podle okolností platby. Platí přitom, že poskytovatel platební služby nemá kvůli reportovacím povinnostem CESOP žádnou zvláštní zjišťovací povinnost, poskytuje tedy výhradně informace, které má v daný moment k dispozici.

Kam se to hlásí?

Shromážděné údaje se reportují správci daně v předepsaném formátu vždy do konce měsíce následujícího po ukončeném čtvrtletí. V současné době tak mají poskytovatelé platebních služeb za sebou třetí podání údajů o přeshraničních transakcích. Správcem daně pro tyto účely je výhradně Specializovaný finanční úřad.

Data získaná poskytovateli platebních služeb jsou následně správcem daně předávána do Centrálního elektronického systému platebních informací (CESOP). Tento systém bude schopen agregovat pro jednotlivé příjemce všechny platební informace týkající se DPH a umožní získat úplnější přehled o platbách, které v EU příjemci plateb (tj. optimálně podnikatelé, prodávající) obdrželi od plátců (tj. optimálně od nakupujících spotřebitelů).

Hlášení probíhá prakticky tak, že data jsou online systémem předávána od poskytovatelů platebních služeb správci daně. Systém data jistým způsobem zkontroluje, a pokud se v nich nevyskytnou závažné chyby (např. nesprávné formáty dat, neúplná data apod.), dostane poskytovatel platebních služeb potvrzení o podání. Následně správce daně předává data do systému CESOP, který na nich provádí vlastní kontroly, a rovněž poskytuje potvrzení o tom, že data byla předána.

Problematické oblasti

Podívejme se na tuto novou regulaci z hlediska toho, jaké může způsobovat potíže, příp. jaké potíže už nyní způsobuje zejména poskytovatelům platebních služeb. Dostojí tato regulace cílům, které si na samém počátku předsevzala? Kde je tedy možné očekávat hlavní obtíže?

1. Kvalita dat

Aby bylo možné s poskytnutými daty pracovat předpokládaným způsobem, je nezbytné, aby data měla požadovaný formát a strukturu, a hlavně aby se jednalo o data správná. To zní poměrně banálně, ale je to obecně jeden z největších problémů všech reportů, včetně těch, které poskytují daňové správě daňové subjekty.⁴

Chyby v datech vznikají mnoha způsoby. Pokud zůstaneme u našeho hlášení přeshraničních plateb poskytovateli platebních služeb, můžeme začít chybami, které vznikají už při zadávání dat o příjemcích či příkazcích plateb. Jsme tady v situaci, kdy poskytovatelé platebních služeb jsou zejména banky, příp. subjekty, které drží licenci poskytovatele platebních služeb. Obecně se jedná o subjekty, které jsou povinny provádět identifikaci svých kli-

³ Regulace tak předpokládá, že osoby usazené na území EU si daňové správy „pohlídají“ při plnění daňových povinností jiným způsobem, než že by bylo nezbytné evidovat u těchto osob platby, které přijímají ze třetích zemí.

⁴ Platí to pro všechny oblasti bez ohledu na to, jestli konkrétní data reportuje plátc DPH (např. kontrolní hlášení) nebo poplatník daně z příjmů (např. hlášení o stavech účtů, známé pod zkratkou CRS nebo GATCA, či FATCA).

entů pro účely předpisů proti praní špinavých peněz a financování terorismu. Z tohoto pohledu lze doufat, že alespoň data o jejich vlastních klientech jsou, pokud možno, správná, bez chyb a překlepů ve jménech, názvech či adresách. Zaručit to však bohužel úplně nelze v případech, kdy jsou tato data zadávána ručně bez kontrol na příslušné registry (např. na registr obyvatel). U zahraničních protistran je riziko chyby ještě výraznější, obzvláště u jazyků, které nepracují s latinkou – přepisy jmen či adres, ať už z azbuky nebo i z jiných písem (např. z čínských znaků), jsou zdrojem nepřehledných odchylek.

Další chyby v datech budou vznikat při sestavování hlášení. Občas mám z diskusí s daňovou správou dojem, že se domnívají, že v bankách⁵ se někde na jedné velké hromadě nacházejí data, pokud možno správná a strukturovaná, která se jen nějakým nástrojem přeberou, a tím se z nich vytvoří report v požadované struktuře. To ale obvykle takto vůbec není. Zdrojová data se obvykle nacházejí v různých systémech, které daňové subjekty používají pro různé účely, jež jim přinášejí ekonomický prospěch. Ano, asi můžeme souhlasit s tvrzením, že všechna data, která pro toto hlášení daňová správa požaduje, někde u daňového poplatníka jsou, není potřeba doplňovat další údaje, ale poskládat je do jednoho reportu, a poskládat je správně tak, jak je daňová správa požaduje, to je poměrně složitý úkol. Možná si říkáte, že s tím si přece daňový subjekt poradit musí, když mu takovou povinnost ukládá zákon. A to je určitě pravda, jen je naivní se domnívat, že se to podaří na první dobrou a nebudou tam chyby. Kontrolní hlášení už běží mnoho let, a zdá se, že už je to pro většinu plátců prakticky rutina, ale zkuste si vzpomenout na jeho začátky, nebylo to nic jednoduchého a chyb byly mraky. Pořád se vyskytují, ale po těch letech se přece jen s nimi naučili pracovat jak plátcí, tak správce daně.

Navic systémy a data u poskytovatelů platebních služeb jsou dynamické, tzn. neustále je nutné systémy upravovat, data se mění a doplňují, tzn. i chyby v nich budou i nadále vznikat.

Toto je něco, co bude v práci s daty vždycky přítomno, a bylo by vhodné, aby si to daňová správa uvědomovala, jednak co se týče nepřiměřených požadavků na správnost dat, tak i s ohledem na neprůchodnost některých podání v situacích, kdy data nejsou zcela správná. Neumožnit v takovém případě podání, když si daňový subjekt ani neví rady ohledně toho, kde chyba vznikla (zda v datech, nebo je v jeho zařízení, nebo je důsledkem chyby v nastavení systému daňové správy), je minimálně problematické.⁶

Další chyby vznikají při čištění dat, kdy u některých typů podání (zejména těch pro zahraniční výměnu dat) jsou některé znaky nepřípustné.⁷

Pravidla CESOP se uplatňují v případě přeshraničních plateb, kdy je plátce v jednom členském státě a příjemce v jiném členském státě nebo ve třetí zemi.

2. Obsah hlášení

Struktura hlášení přeshraničních informací vychází z toho, co zákon po poskytovatelích platebních služeb požaduje. Jak jsem uvedla výše, poskytovatelé přitom hlásí jen ta data, která mají k dispozici, a nemají žádnou zjišťovací povinnost, která by z této legislativy zvláště vyplývala.

Nicméně zadání ohledně toho, co se má přesně hlásit, je už trochu více problematické. Seznam položek, které má poskytovatel platebního styku do hlášení uvést, je daný § 110zde ZDPH. U některých těchto položek⁸ je uvedeno, že je poskytovatel uveďte tak, jak jsou uvedeny v jeho záznamech. Platí přitom (podle vydaných pokynů), že pokud eviduje takových údajů více (např. více adres), uveďte je všechny.

„Uvést všechny“ je opravdu náročné zadání. Pokud trochu víte, jak fungují IT systémy, tak asi tušíte, že na každou takovou adresu budete v reportu potřebovat minimálně jedno pole, které se bude nějakým způsobem plnit. Čím více polí to bude, tím to celě

5 Nebo u poskytovatelů platebních služeb, obecně u daňových poplatníků či plátců.

6 Ve smyslu „něco od vás chci, ale nedovolím, abyste mi to dali, a protože jste mi to nedali, tak vám dám pokutu...“

7 Čeština je jich plná, co si budeme namlouvat...

8 Např. jméno, adresa, DIČ...

bude dražší, nejen to vytvořit, ale také to provozovat. Poskytovatelé platebního styku tak tady čelí možným potížím, že v případech, kdy si např. vytvoří datová pole pro pět adres (protože to bude stačit pro 99% jejich přeshraničních plateb), ale správce daně zjistí, že u konkrétní osoby evidují adres šest, a tudíž tu poslední zjevně nenahlásili, je zde prostor pro pokutu za neplnění povinností nepeněžitěho charakteru.

3. Objem dat

Velikost zpráv, kterou je systém pro podávání hlášení poskytovatele platebních služeb schopen zpracovat, má omezenou velikost. To je asi docela pochopitelné, ovšem i toto je prvek, který systém hlášení poměrně značně komplikuje. Není totiž možné udělat jediné, komplexní podání, i u poskytovatelů platebních služeb v České republice znamená toto omezení nutnost rozdělit data i do více než 10 podání. Je pak zřejmé, že u velkých evropských bank to mohou být až stovky souborů, které je nutné podat v jednom termínu.

Z hlediska správy daní pak není zcela zřejmé, jak bude daňová správa postupovat v situaci, kdy je pouze část (jeden datový soubor) podání chybná. Je potom chybné celé podání? Zákon nepředpokládá, že by se k jednomu datu podávalo více hlášení (stejně jako se k jednomu datu nepodává za daňový subjekt několik přiznání k DPH nebo několik přiznání k dani z příjmů právnických osob), ale potvrzení o přijetí dostane poskytovatel platebních služeb ke každému datovému souboru zvlášť. Jaké bude mít tento systém podání důsledky, na to bude ještě potřeba si počkat.

4. Průchodnost systémem

Jak jsem uvedla už výše, data procházejí od poskytovatele platebního styku přes dvě kontrolní brány. Podávající poskytovatel platebních služeb podává hlášení přímo správci daně, tzn. Specializovanému finančnímu úřadu. Ten teprve, po své vlastní linii, data předává do databáze CESOP. Jak od správce daně, tak od správce databáze CESOP přijde poskytovateli platebních služeb potvrzení o stavu podání, obojí e-mailovou zprávou bez jakéhokoli zabezpečení nebo ověření.

Můžeme se pochopitelně tady dostatečně zabavit tím, že není vůbec jasné, jakou má takové „potvrzení“ validitu. Předpokládám, že když výsledná zpráva bude taková, že hlášení je v pořádku a daňová správa jej přijala, nebude se tím poskytovatel platebních služeb dále zabývat. Pokud ale zpráva bude obsahovat chybové hlášení, je otázkou, zda by správce daně neměl podat spíše výzvu k nápravě. Jen stěží budeme dovozovat, že by daňový subjekt měl nutně reagovat na neověřenou e-mailovou zprávu, zejména v situaci, kdy bude přesvědčený o tom, že jeho podání (nebo jeho část) bylo v pořádku.

O to zajímavější bude ještě situace, kdy přijde nejprve potvrzení od Specializovaného finančního úřadu, které poskytovateli platebních služeb potvrdí přijetí jeho podání, a následně přijde dal-

ší informační e-mail od správce databáze CESOP s chybovým hlášením. Není to bohužel ojedinělá situace. Bohužel se stává i to, že český správce daně není s to zjistit, kde vznikla chyba. Poskytovatel platebních služeb tak jen obtížně zjišťuje, co se stalo a co má udělat pro to, aby situaci napravil.

Poskytovateli platebních služeb jsou ve velké míře banky, a ty obvykle nestojí o formální a vyhrčené spory se správcem daně. Své povinnosti se snaží v maximální možné míře plnit a reagovat na každý podnět ze strany správce daně. Když se ale dostanou do situace, kdy jediné, co vědí, je, že jejich podání není v pořádku, ale nejsou schopni zjistit od správce daně, kde je chyba a jak ji mají napravit, míra frustrace je značná. Otázkou je, jak se příp. budou bránit v okamžiku, kdy by správce daně chtěl přistoupit k uvalení sankcí. Protože se zatím jedná o poměrně novou povinnost, budeme si muset na rozřešení těchto situací ještě počkat.

Závěrem

Protože se jedná o poměrně novou povinnost, je potřeba na vyhodnocení ještě počkat. Výše uvedené okruhy prakticky jen naznačují, kde se vyskytují potíže při podávání těchto hlášení. Jestli se jedná o potíže zrodu, a budou časem překonány, tak se potom můžeme zabývat otázkou, zda tato nová povinnost přinesla předpokládané výsledky. Problémem by bylo, kdyby potíže získaly chronický charakter. Pak by očekávání ve formě lepšího dodržování pravidel DPH zejména pro obchodníky z třetích zemí mohlo zůstat nenaplněno, což by s ohledem na pracnost této agendy byla opravdu smutná zpráva.

Potenciál toho, že s takto poskytnutými daty bude na evropské úrovni poměrně hodně práce, je značný. Je tak opravdu velkou otázkou, zda budou správci databáze CESOP schopni takto shromážděná data vytěžit dostatečně proto, aby podávání těchto hlášení ze strany poskytovatelů platebních služeb mělo alespoň nějaký efekt.

Zcela otevřenou otázkou pak zůstává skutečnost, že reportovaná data mohou poskytnout spoustu údajů i o transakcích, které nemají s účelem regulace nic společného. Pořád se jedná o data citlivá, obvykle chráněná bankovním tajemstvím, která se tímto způsobem dostávají do dispozice správce daně. Jak s nimi naloží, zda vůbec, a co bude důsledkem, to bude ještě velmi zajímavé sledovat. ■

Digitalizace a umělá inteligence ve správě daní v České republice: příležitosti, výzvy a přínosy

Mgr. Hana Baráková,

ředitelka Odboru transformace, Generální finanční ředitelství

Ing. Jiří Žezulka,

ředitel Sekce kontroly a analýzy rizik, Generální finanční ředitelství

Mgr. László Hajnal,

manažer kybernetické bezpečnosti, Generální finanční ředitelství

Digitalizace ve veřejné správě není pouhým trendem posledních několika let, ale stává se důležitým pilířem moderního fungování státu. V České republice se tento proces týká celé řady institucí, ovšem oblast správy daní patří k těm, kde má digitalizace jednoznačně značný potenciál. Na jedné straně totiž stojí potřeba zefektivnit a zjednodušit interakci s občany i podnikateli, na straně druhé je třeba zajistit důsledné a spravedlivé vymáhání daňových povinností. V tomto ohledu může být umělá inteligence (AI) nenahraditelným pomocníkem, který státní správě umožní nahlížet do obrovského množství informací a nacházet v nich i ty nejmenší odchylky. V následujícím textu se podrobněji podíváme na současné možnosti i možné budoucí směry, jimiž se může správa daní v ČR ubírat pod vlivem digitalizace a rozvoje AI.

Digitální skok ve veřejné správě

Představa, že veškeré formuláře a žádosti budeme vyplňovat online, nebyla ještě před pár lety zdaleka samozřejmostí. Dnes se však stále více lidí v ČR přihlašuje do systému správy daní přes elektronické identity a se vzrůstající důvěrou zadává citlivé údaje přímo do digitálních portálů. Projekt MOJE daně, který patří k vlajkovým lodím Ministerstva financí a Finanční správy, představuje jasný příklad nového trendu: podání daňového přiznání se dá uskutečnit bez front na úřadech a papírové formuláře ustupují do pozadí. Taková cesta šetří čas nejen samotným poplatníkům, kteří už nemusejí řešit sčítání a prepisování údajů na mnoha stránkách, ale také úředníkům.

S digitalizací přicházejí další benefity. Zpracování elektronických dokumentů je rychlejší, méně náchylné k chybám a současně otevírá dveře k systematickému sledování toho, co se v oblasti daní děje. Nasazení elektronických systémů pro zpracování formulářů je však stále pouze prvním krokem. Kde vidíme zásadní pokrok, je používání analytických nástrojů, jež začínají z různých úhlů pohledu rozklíčovat data o příjmech, výdajích, transakcích či přehledech z účetních závěrek firem. A přesně v této analytické rovině hraje umělá inteligence rozhodující roli.

Umělá inteligence: spojení dat a hlubokých analýz

AI má ve správě daní široké uplatnění. Od běžné automatizace rutinních úkolů, jako je kontrola formální správnosti daňových přiznání, až po skutečně náročné úlohy, jako je prediktivní analýza daňových rizik. Základem je, že Finanční správa disponuje velkým množstvím velmi cenných informací, které – pokud se dají do souvislostí – mohou pomoci odhalovat vzorce chování daňových poplatníků, sledovat tendence k daňovým únikům nebo mapovat finanční toky napříč hranicemi států. Stejně tak mohou pokročilé analytické metody usnadnit život běžným poplatníkům, kdy prostřednictvím detekce chyb mohou být automatizovaně generována upozornění, a poplatník tak dostane možnost nápravy bez rizika sankcí.

Zatímco člověk se s ohledem na kapacitu svého mozku musí soustředit na menší části z široké škály dostupných dat či vyhledávat přibližné ukazatele, strojové učení a další metody AI dokážou procházet prakticky neomezené objemy informací. Pro ilustraci můžeme uvést rozsah databází, s nimiž Finanční správa pracuje: daňová přiznání fyzických osob, právnických osob, DPH, kontrolní hlášení,

údaje z bankovních transakcí (v omezeném režimu a pouze za předpokladu dodržení zákonných postupů), mezinárodní rejstříky právnických subjektů či propojení s celními deklaracemi. Dříve by úředníci z těchto zdrojů dokázali čerpat jen omezeně, spíše nahodile. S AI se však tato data mohou stát komplexním obrazem, který odhalí i složité přesuny či navazující transakce mezi různými subjekty.

Jakmile má Finanční správa k dispozici dostatečně bohatá a kvalitní data, může přistoupit k **volbě vhodných modelů a algoritmů**. V oblasti daňové správy se uplatňují především:

1. Klasifikační algoritmy

- *Logistická regrese* – vhodná pro vyhodnocování pravděpodobnosti, zda určitý subjekt spadá do kategorie daňových rizik.
- *Rozhodovací stromy a Random Forest* – robustnější nástroje, které dokážou odhalovat i složité vztahy v datech, např. odlišit běžné chování poplatníků od podezřelého.
- *Neurální sítě* – mohou být nasazeny tam, kde je množství vstupních proměnných velmi vysoké a jejich vztahy komplexní.

2. Regresní algoritmy

- *Lineární regrese* (či její varianty) – pro predikci výše budoucích daňových výnosů.
- *Pokročilé metody, např. Gradient Boosting* – pro hledání nelineárních závislostí a lepší přesnost predikce ekonomických ukazatelů či dopadů legislativních změn.

3. Metody pro detekci anomálií

- *Clustering (shlukování)* – např. K-means k rozdělení poplatníků do homogenních skupin a následné identifikaci nestandardních případů.
- *Autoenkodéry v hlubokých neurálních sítích* – speciální modely vhodné ke zjišťování anomálních transakcí oproti „běžnému vzoru“ dat.

4. Zpracování přirozeného jazyka (NLP)

- *Chatboti, hlasoví asistenti* – pro komunikaci s daňovými poplatníky a odpovídání na běžné dotazy 24/7.
- *Analýza textu (entity recognition, sentiment analysis)* – pro extrakci informací z nestructurovaných dokumentů, rozhodnutí soudů, ekonomických analýz, stížností atd.

Cílem je vybrat takovou kombinaci metod, která nejlépe odpovídá konkrétním potřebám Finanční správy. V praxi se často nasazuje **ensemble** (kombinace více algoritmů), aby se eliminovaly slabiny jednotlivých modelů.

Přednosti a limity automatizace

První, co většinu z nás napadne, je odstranění zbytečného papírování. Je to bezpochyby velká výhoda: digitalizace uvolňuje ruce a mysl daňových úředníků od administrativy, která je častokrát

repetitivní. Umělá inteligence dokáže např. automaticky kontrolovat, zda zadané IČO či DIČ opravdu existuje v příslušných registrech, zda odpovídá název firmy či jestli příslušné částky dovedou dávat smysl ve srovnání s předchozími lety. Pro lidské zpracovatele to znamená, že se nemusí zdržovat těmito rutinními úkony – a pro poplatníky to může znamenat plynulejší, snazší podání s menší pravděpodobností chyb.

V okamžiku, kdy se do hry zapojí pokročilejší formy AI, přichází na řadu sofistikovanější úlohy. Třeba identifikace daňových podvodů a anomálií už není o pouhé kontrole formality. Sofistikované analytické modely dokážou na základě minulých zkušeností určit, jak by měl vypadat „běžný“ průběh u konkrétního typu firmy nebo jednotlivce, a pokud zachytí podezřelé transakce (např. příliš časté změny majitelů, náhlý nárůst či pokles obrátu nebo jiných ukazatelů, opakované zvyšování a snižování zůstatků některých účetních položek, netypickou strukturu položek účetních výkazů pro určitý obor, netypické vazby na zahraniční účty), spustí varování. Tím se cílí jen na malé procento subjektů, které se skutečně vymykají normě, což šetří kapacity úřadu a zároveň zvyšuje pravděpodobnost, že kontrola odhalí reálné nesrovnalosti nebo účelové kroky. Zapojení sofistikovaných metod pro výběr subjektů ke kontrole, od strojového učení až po plnohodnotné zapojení AI, má svůj pozitivní vliv i na firmy a podnikatele, protože se radikálně omezuje plošnost kontrolní činnosti správců daně, dochází ke snížení zátěže u subjektů a s tím souvisejících nákladů. U vybraných subjektů se pak správce daně může koncentrovat výhradně na transakci, která byla identifikována jako riziková. Fakticky je to tedy win-win situace pro všechny zúčastněné.

Právě odklon od plošných či namátkových kontrol směrem k cílenému dohledu je jednou z největších výhod, jakou digitalizace a AI mohou Finanční správě nabídnout. Zároveň však vyvstává i řada otázek, jak nastavit hranici, kdy už umělá inteligence nedovoleně zasahuje do soukromí poplatníků, nebo jak zajistit, aby se z příliš horlivých datových analýz nestala svým způsobem digitální forma presumpce viny. V tom spočívá velká odpovědnost státu – nastavit pravidla tak, aby systém zůstal transparentní, kontrolovatelný a aby byla zaručena možnost lidské kontroly či přezkumu.

Přínosy pro daňové poplatníky

Ještě donedávna byla správa daní vnímána jako zdoluhavá a byrokraticky náročná. Digitalizace a AI by však tuto reputaci mohly postupně proměnit. Přejde-li poplatník na web Finanční správy, stále častěji narazí na jednoduchý formulář, který se mu alespoň v dílčích krocích pokusí sám vyplnit základní údaje na základě toho, co o něm úřad již ví z minulosti (např. kolik odváděl v minulých letech). Systém ho také upozorní, kde mu chybí povinný údaj, a sníží tak riziko, že zapomene odeslat důležitou část příznání. Umělá inteligence v podobě virtuální asistentky (chatbota) může okamžitě nabídnout vysvětlení a rady k jednotlivým polím.

Tento posun k uživatelské přívětivosti rozhodně není marginální. V konečném důsledku pomáhá budovat důvěru mezi občanem

a státem. Jednou z nejčastějších stížností bývá, že lidé nechápou složitou daňovou legislativu. Pokud ji však dokáže srozumitelně přiblížit intuitivní systém, který navíc komunikuje bez úřednického jazyka, zvyšuje se ochota poplatníků své daňové povinnosti splnit řádně a včas. Jde tedy i o psychologický efekt: digitalizace se stává prostředkem, jak občanům ukázat, že státní aparát je služba, nikoliv odtažitý moloch.

Při vyšší míře fantazie si lze představit budoucí stav, ve kterém Finanční správa získává data o hospodářských transakcích svých klientů na online bázi, resp. jen s mírným daňovým zpožděním, a je schopna tato data v reálném čase analyzovat a komparovat s již dostupnými daty. Tento pro někoho jen těžko představitelný stav by však mohl znamenat komplexní změnu paradigmatu přístupu správce daně ke svým klientům. Jako příklad lze uvést oblast kontrolní činnosti. Získávání relevantních dat na online bázi by pro správce daně přineslo povinnost proaktivně reagovat na analyzované situace a fakticky by to znamenalo konec *ex post* prováděných kontrol na samém konci prekluzivních lhůt. Správce daně by nikdy neobhájil stav, kdy díky online datům a pokročilé analýze by prakticky v přímém přenosu sledoval daňově deliktivní transakci, kterou by nezastavil nebo by alespoň před jejími důsledky nevaroval zúčastněné strany. V praxi by tedy muselo být akcentováno preventivní působení správce daně. Zdaleka ne každý by v takovém daňovém světě chtěl žít, ale pokud by byl výběr na dobrovolné bázi, nějací zájemci by se jistě našli.

Inspirace a mezinárodní srovnání

Ačkoli by ČR ráda dohnala rychle vyspělá centra digitalizace typu Estonska, je důležité nezapomínat na místní specifika. Estonsko díky své velikosti a historickému kontextu zvládlo vcelku rychle zavést e-identity, které lidé používají na většinu úředních úkonů. Zároveň v jeho společenské realitě není sdílení informací se státem automaticky spojováno s nesvobodou. České prostředí je větší, komplikovanější z hlediska historicky zakořeněné byrokracie i nedůvěry ve státní struktury, a navíc musí zohlednit pestrý legislativní rámec i určitou opatrnost občanů k elektronickým novinkám. Přesto je možné se estonským či skandinávským řešením inspirovat, a to zejména v integraci s dalšími registry. Pokud je elektronický daňový formulář propojen s registry obyvatel, sociálního pojištění nebo obchodním rejstříkem, řadu kroků za občana systém vyřídí automaticky.

Zajímavou oblastí je rovněž využití AI v pokročilých analýzách mezinárodních finančních transakcí. V tom jsou průkopníky zejména Spojené státy, jejichž daňová správa (IRS) disponuje vlastními týmy datových analytiků a kybernetických specialistů, kteří se zaměřují na daňové podvody v rámci masivních databází. Ročně se jim daří zachytit neoprávněné žádosti o vrácení daní v hodnotě několika miliard dolarů. ČR už si cestu k zahraniční spolupráci rovněž razí – skrze mezinárodní nástroje typu VIES pro výměnu informací o DPH mezi členskými státy EU. Budoucnost proto může přinést ještě těsnější napojení na unijní mechanismy, jež by ztížily daňovým podvodníkům jejich hrátky s hranicemi.

Výzvy: bezpečnost, ochrana soukromí a lidský faktor

Nic není zadarmo a digitalizace s sebou logicky nese i rizika. Předně je tu **kybernetická bezpečnost**. Finanční správa nakládá s údaji, které patří k nejcitlivějším – finančními transakcemi a osobními daty milionů lidí. Jakýkoli únik nebo hacknutí systémů by mělo vážné důsledky pro soukromí dotčených i pro důvěru ve státní aparát. Správné zabezpečení datových toků, šifrovaná komunikace a promyšlený přístup k přístupovým právům je proto naprosto klíčový.

Pro systémy AI, které vyhodnocují velké objemy takto citlivých informací, je klíčové:

- Využívat **šifrované úložiště a přenosy dat**.
- Zavádět **role-based access control (RBAC)**, kdy každý uživatel může přistupovat pouze k takovému množství dat, které nezbytně potřebuje.
- Implementovat **monitoring v reálném čase**, který by odhalil neobvyklé akce v systému (podezřelý přístup z neznámých IP adres, masivní export dat apod.).
- Při integraci **cloudových služeb** (pokud jsou využívány) si pečlivě hlídat, jak poskytovatel cloudu garantuje bezpečnost a compliance s legislativou ČR i EU.

Dalším potenciálním problémem je **etická rovina** a riziko diskriminace. Pokud se systém AI učí na historických datech, může z nich převzít určité předsudky a poté nevědomky zvýhodňovat či znevýhodňovat vybrané skupiny poplatníků. Např. model, který by identifikoval rizikové regiony, by mohl při nešťastném nastavení vést k častějším kontrolám v chudších oblastech. Nejde samozřejmě o to, aby úřady kvůli rovnosti zavíraly oči nad faktickými riziky, ale je nutné zajistit, aby modely pracovaly spravedlivě a jen na základě objektivních ukazatelů. K tomu je zapotřebí pečlivá kalibrace, zpětná kontrola a jasná metodika, která modely čas od času prověří a vyhodnotí jejich výstupy.

V neposlední řadě je tu **lidský faktor**. Dokonalá AI je jen tak dobrá, jak dobří jsou lidé, kteří ji spravují a interpretují její výsledky. I sebelepší analytický model může být dezinterpretován úředníkem, který není dostatečně vyškolen v práci s daty. Nebo mohou nastat opačné situace, kdy úředník slepě důvěřuje závěrům AI, i když by v konkrétním případě měl zohlednit kontext, jež algoritmus přehlíží. Je proto zásadní, aby se Finanční správa soustředila i na vzdělávání personálu, který s digitálními nástroji pracuje, a to po technické i právní stránce.

Kam směřuje digitální správa daní?

V příštích letech lze očekávat ještě hlubší integraci jednotlivých částí státní správy. Nejenže bude existovat jeden přehledný portál, přes který občan vyřídí daně, sociální pojištění či další veřejnoprávní agendy, ale systémy budou schopné mezi sebou vyměňovat data a předávat jen relevantní informace tam, kde je to potřeba. V ideálním případě se tak poplatník vyhne opakovanému zadávání totožných údajů v různých úřadech. Pro firmu to může znamenat, že jednou zadané účetní informace pro Finanční

správu budou sloužit i jako podklad pro statistické úřady, Ministerstvo průmyslu a obchodu či další orgány.

Z pohledu umělé inteligence pak můžeme spatřovat trend směrem k **prediktivním modelům**, které budou schopny odhadovat budoucí chování daňových příjmů i výdajů. Např. v období ekonomické krize by mohly napomoci státu rychle identifikovat, které sektory se začínají potýkat s problémy a jak se to projeví v daňovém inkasu. Tím by mohla být nejen daňová politika pružněji nastavována, což je v globalizovaném světě neocenitelná výhoda. Kromě toho se dají očekávat i pokroky v oblastech, jako je zpracování přirozeného jazyka (Natural Language Processing), které by mohlo ulehčit analýzu textů z různých zdrojů (např. soudní rozhodnutí nebo právní stanoviska v daňové oblasti).

Partnerství mezi státem, akademickou sférou a soukromým sektorem

Aby vše fungovalo tak, jak má, nestačí jen nasadit moderní software. Potřeba je i promyšlené partnerství s akademickou sférou, kde se rodí nové modely strojového učení a vznikají experimentální řešení. Využití univerzitních znalostí pomáhá státu držet krok s technickým vývojem. Stejně tak je přínosná spolupráce se soukromým sektorem, ať už jde o velké firmy specializované na IT, nebo menší start-upy s inovativními nápady. Propojení zdrojů z různých oblastí může vést k efektivnějšímu a zároveň dostupnějšímu řešení, než kdyby stát vše budoval vlastními silami.

Za zmínku stojí i důležitost **mezinárodní spolupráce**. Daňové podvody se málokdy drží v hranicích jednoho státu. Existují firmy, které cíleně přesouvají své sídlo nebo provoz do zemí s nižší daňovou zátěží. Česká Finanční správa se proto musí zapojit do evropských a globálních sítí, jež sdílejí informace o rizikových subjektech či transakcích. Právě v tom může dobře nastavený systém AI hrát klíčovou úlohu, neboť mu lze poměrně snadno zprostředkovat data z mezinárodních rejstříků a systémů pro výměnu informací (např. VIES pro DPH v rámci EU).

Etické a legislativní zakotvení

Jakmile začne AI hrát významnější roli ve státní správě, včetně výběru daní, nastupuje potřeba jasného etického a legislativního rámce. Systém, který např. označí konkrétní osobu či firmu za rizikovou, by měl být kontrolovatelný a mělo by být možné zpětně zjistit, podle jakých údajů a algoritmů k tomuto závěru dospěl. Pokud by totiž postrádal vysvětlitelnost, mohl by čelit právním námitkám a pochybnostem o právoplatnosti svých výstupů.

Zde vstupuje do hry pojem **Explainable AI (XAI)**, tedy vysvětlitelná umělá inteligence. Ta má potenciál ukázat, na základě jakých faktorů byl učiněn závěr, že daná transakce je podezřelá. Tato transparentnost je nejen otázkou práva, ale i důvěryhodnosti. Pokud má digitální správa daní udržet podporu veřejnosti, musí mít občané jistotu, že se s jejich daty nenakládá svévolně a že jsou kontrolní mechanismy otevřené důkladné revizi.

V legislativě je dále nutné definovat, za jakých podmínek může AI vstupovat do rozhodovacího procesu. Můžeme se setkat s argumentem, že o potenciálních sankcích či zahájení kontrol by měl nakonec rozhodovat člověk, nikoli algoritmus. Řešením je, že AI může sloužit především jako doporučující systém, který do popředí vytáhne nejrizikovější případy. Poslední slovo si však ponechají kompetentní úředníci, kteří mají možnost zohlednit i další aspekty, jež by se do digitálního modelu nemusely plně propsat. Schopnost kritického myšlení tedy bude, možná trochu paradoxně, s rozvojem AI nabývat čím dál větší důležitosti.

Pro úspěšné nasazení AI je tedy nezbytné zajistit odpovídající **právní a procesní rámec**, aby byl celý systém důvěryhodný a vyvážený. To zahrnuje:

- Garanci **kybernetické bezpečnosti** a ochranu osobních údajů.
- **Školení a vzdělávání** pracovníků Finanční správy pro práci s AI nástroji.
- Umožnění **odborné diskuse** a testování, aby bylo zřejmé, jakým způsobem AI rozhoduje a zda nedochází k jejímu zneužití nebo diskriminaci.

ČR stojí před výzvou využít zahraničních zkušeností a současně reflektovat vlastní legislativní a kulturní specifika. Správně zavedená AI v daňové oblasti by mohla nastavit **nový standard** pro Finanční správu, který by byl transparentní, uživatelsky přívětivý a zároveň by přispíval k vyšší **daňové spravedlnosti**.

Výhled do budoucna

Z výše popsaného plyne, že digitalizace a umělá inteligence v české daňové správě představují zároveň **velkou příležitost i značnou odpovědnost**. Zefektivnění výběru daní může přinést vyšší příjmy pro státní rozpočet a snížit prostor pro různé formy daňových úniků. Uživatelsky přívětivé online systémy zároveň usnadní lidem plnění jejich povinností a odbourají fronty na úřadech. Na druhou stranu je nutné vyvážit míru automatizace s principy spravedlivého a transparentního přístupu, aby se digitální prostředky nestaly zdrojem nedůvěry a obav z příštího „digitálního dohledu“ ze strany státu. Budoucnost bude nepochybně patřit užšímu propojení jednotlivých částí státní správy, větší výměně informací v rámci EU a dalšímu posunu AI od zpracování strukturovaných dat k analýze méně strukturovaných zdrojů (jako jsou texty, obrázky či videa). To vše přinese mnoho nových možností, jak daňový systém zjednodušit, lépe zpřehlednit a možná i více přiblížit občanům. Důležité je, aby proměna nebyla jen o technologických vychytávkách, ale hlavně o komplexní změně fungování a myšlení státní správy. Cílem není jen změna, cílem je transformace.

Pokud se podaří vyvážit inovace s reálnými potřebami lidí a zároveň ohlídat bezpečnost i etické mantinely, má ČR šanci dostat se mezi státy, které budou v oblasti digitální správy daní udávat tón. V konečném důsledku by takový posun mohl znamenat, že poctiví poplatníci pocítí menší administrativní břímě, zatímco nepoctiví budou snáze odhaleni. A právě tato kombinace větší transparentnosti a zároveň vyšší efektivity může daňovému systému vrátit důvěru, která je pro dlouhodobou stabilitu veřejných rozpočtů klíčová. ■

Neformální komunikace správce daně s daňovým subjektem

Tradičním a oficiálním způsobem komunikace správce daně s daňovými subjekty je písemná forma. Jedná se o písemnou formu v elektronické podobě prostřednictvím datové schránky či daňové informační schránky, nebo v listinné podobě prostřednictvím poštovní zásilky. Samozřejmě jsou v praxi také realizována osobní jednání, která patří mezi oficiální způsob vedení jednání, kdy je z jednání vyhotovován protokol, který se zakládá do spisu a předává daňovému subjektu. Nicméně, správce daně se v praxi rovněž snaží komunikovat i méně formálními způsoby, jako je e-mail či telefonický rozhovor. Tento způsob komunikace přitom není v procesním předpisu prakticky ukotven (kromě ustanovení ohledně otázky řešící úřední záznam) a může přinášet řadu úskalí, a to jak pro daňový subjekt, jeho zástupce, ale i pro správce daně. Tento článek se zabývá vybranými aspekty neformální komunikace správce daně s daňovými subjekty, které by měli mít jak daňové subjekty, poradci, ale i úřední osoby na paměti. V článku jsou také vybrané judikáty či další zdroje informací relevantní k tomuto tématu.

Mgr. Ing. Alena Wágner Dugová,
daňový poradce č. 4687

1. Právní zázemí

V zákoně č. 280/2009 Sb., daňový řád (dále jen „DŘ“), jsou v řadě ustanovení ukotvena zákonná pravidla pro oficiální komunikaci. Podle § 39 DŘ správce daně doručuje písemnost primárně při ústním jednání nebo při jiném úkonu, nebo elektronicky. Pokud takové doručení není možné, tak správce daně doručuje prostřednictvím zásilky doručované provozovatelem poštovních služeb, úřední osobou pověřenou doručováním, nebo jiným orgánem, o němž to stanoví zákon. Pro oficiální způsoby komunikace správce daně směrem k daňovému subjektu je také důležité pravidlo obsažené v § 41 DŘ, které stanoví, že pokud má osoba, které je písemnost doručována, zástupce, doručují se písemnosti pouze tomuto zástupci, a to v rozsahu jeho oprávnění k zastupování. Pouze pokud má osoba, jejíž poměry jsou doručovanou písemností dotčeny, vykonat něco osobně, doručuje se písemnost jí i jejímu zástupci, přičemž doručování jak daňovému subjektu, tak zástupci je relevantní pouze v omezených

případech. Pokud je tedy v praxi udělena plná moc zástupci, tak se běžné písemnosti, jako je např. oznámení o daňové kontrole, výzvy, platební výměry doručují pouze zástupci v rozsahu jeho zmocnění. V praxi pak může nastat úskalí, že pokud by zástupce nepřeposlal danou písemnost včas, nebo dokonce vůbec, tak se o takové písemnosti daňový subjekt nemusí dozvědět. Pokud by tedy např. byl zástupci doručen dodatečný platební výměr po daňové kontrole a zástupce by písemnost nepředal svému klientovi, ať už z objektivních či subjektivních důvodů, a také by nereagoval opravným prostředkem, tak se může stát, že bude lhůta pro podání opravného prostředku zmeškána. V tomto ohledu je tedy nezbytné pečlivě zvažovat, komu je plná moc udělena a v jakém rozsahu, a nastavit si s daným zástupcem jasná pravidla ohledně povinnosti přeposílat danou komunikaci řádně a včas. Do jisté míry lze mít písemnosti zasílané od správce daně v praxi alespoň více pod kontrolou, pokud bude daňový subjekt pracovat s daňovou informační schránkou a monitorovat písemnosti zasílané správcem daně, přičemž je třeba zvažovat, že údaje mají jen informativní charakter a písemnosti se objevují s určitým zpožděním.

Neformální komunikace se správcem daně představuje způsob komunikace mezi daňovým subjektem či jeho zástupcem a správcem daně, a to mimo formální procesy upravené daňovým řádem. Právní úprava pro neformální způsob komunikace totiž prakticky absentuje (až na určité výjimky v zákoně stanovené). Neformální komunikace může zahrnovat zejména e-mailové zprávy, telefonní hovory nebo textové zprávy (SMS). E-mail a telefon je samozřejmě pro každého v současné době nepostradatelným komunikačním nástrojem v profesním či

osobním životě, ale je důležité si být vědom bezpečnostních a dalších rizik a dodržovat zákonná pravidla.

Správce daně často v praxi používá neformální komunikaci s cílem zrychlení určitého daňového řízení, ale pro daňový subjekt či jeho poradce může přinášet určité nástrahy. Neformální komunikace ze strany správce daně s daňovými subjekty či poradci může mít v mnoha případech opodstatnění, ale tento způsob komunikace by měl být využíván pouze ve vhodných případech, přičemž daňový subjekt by si měl o takovéto formě komunikace pořídit interní záznam či danou neformální komunikaci zhmotnit formou reakce formální cestou. Podle § 63 odst. 1 DŘ má i správce daně pořizovat o příslušných neformálních komunikacích, jako např. o telefonátech či neoficiálních ústních jednáních, úřední záznam, který je pak součástí daňového spisu.

Některá jednání, jako může být domluva organizačních podrobností, či zaslání písemností jako správní judikatura či odborný článek nebo komentář, může skutečně neformální způsob komunikace v praxi usnadnit. Také je jistě žádaná neformální komunikace z lidského hlediska, kdy spolu lidé komunikují a hledají řešení např. po telefonu a řeší operativně určité záležitosti. Neformální telefonáty typu podali jste kontrolní hlášení namísto v xml v pdf a poučení o možnosti podání opravného přiznání, nebo zapomněli jste v daňovém přiznání vyplnit určitou kolonku, nebo pošlete k daňovému přiznání také smlouvu k hypotéce ohledně daňového odpočtu jsou určité pro daňové subjekty užitečné. Také lze efektivně využívat neformální komunikaci při řešení některých procesních nejasností, nebo ujištění daňového subjektu o tom, že bude lhůta prodloužena fikcí, atd. V tomto ohledu lze řadu úředních osob pochválit, že daňový subjekt z vlastní iniciativy a zdvořilou formou kontaktují s cílem pomoci mu najít řešení. Také může být neformální komunikace užitečná při zjišťování stavu určitého řízení nebo když si chcete potvrdit, že dané podání bylo v pořádku se všemi přílohami doručeno. Neformální komunikace však je nebezpečná zejména z pohledu zasílání důkazních prostředků či vyjádření, kdy může představovat do jisté míry „tanec na tenkém ledě“. Tento postup reakce ze strany daňového subjektu či zástupce tedy nelze doporučit.

Neformální komunikaci však správci daně využívají, přičemž jistou oporu mají i v judikatuře. K neformální komunikaci lze připomenout citaci Nejvyššího správního soudu (dále jen „NSS“) v rámci rozsudku ze dne 19. 7. 2022, čj. 2 Afs 15/2020-54, kdy NSS mj. uvedl, že „na telefonické komunikaci správce daně s daňovým poradcem soud neshledává nic nepatřičného ani nezákonného a dodává, že zákon správci daně nikde neukládá povinnost komunikovat s daňovými subjekty výhradně písemně“.

K neformální komunikaci existuje také Koordináční výbor Komory daňových poradců ČR a Generálního finančního ředitelství (dále jen „GFR“) č. 608/03.05.23 Použití e-mailu v daňovém řízení ze dne 21. 6. 2023. Z tohoto koordinačního výboru lze vysledovat názor GFR, které mj. uvedlo, že:

- U komunikace ze strany správce daně směrem k daňovému subjektu (s výjimkou zákonem upravených případů doručování na elektronickou adresu) využívá správce daně tento způsob výhradně k neformálnímu kontaktu s daňovými subjekty.

- Neformální komunikací se rozumí komunikace, při níž nedochází k přiznání práv či k ukládání povinností daňovým subjektům a která slouží především k operativní komunikaci s daňovým subjektem. Pokud taková neformální komunikace nevede k předpokládanému výsledku (tedy zpravidla rychlé a operativní nápravě nějakého nechtěného stavu) a její výstup je přitom třeba pro další postup ve věci (ostatně jinak by ani nebyla iniciována), musí pak správce daně samozřejmě učinit příslušné kroky formálně podle DŘ, tj. zpravidla vydat určité rozhodnutí (výzvu) a řádně jej doručit.

- Tento postup je aplikován ve Finanční správě plošně, kdy až na výjimky je i veřejností preferován, jelikož jí zpravidla šetří zejména čas. Finanční správa dbá na to, aby v této neformální komunikaci byly případné konkrétní informace z daňového řízení konkrétního daňového subjektu obsaženy jen v nezbytně nutné míře. Na druhou stranu je třeba zdůraznit, že správce daně tímto způsobem využívá výhradně e-mailové adresy, které mu jako kontaktní údaj sdělil sám daňový subjekt.

- Riziko porušení mlčenlivosti je do značné míry mitigováno, neboť správce daně komunikuje zpravidla přímo s daňovým subjektem, který tento komunikační nástroj sám určil k využití. Zachování „listovního tajemství“ nemůže správce daně nijak ovlivnit (a to platí i pro běžné listinné zásilky) a obecná nižší úroveň zabezpečení určitého komunikačního kanálu není důvodem tento kanál nevyužít vůbec, ale pouze omezuje rozsah jeho praktického využití s ohledem na obsah zasílaných informací.

Pro úplnost lze dodat, že v rámci novely DŘ připravené v roce 2024 byl obsažen návrh na určité možnosti doručení daňovému subjektu správcem daně prostřednictvím e-mailu, ale tento návrh byl nakonec na základě připomínek z novely vypuštěn.

2. Případy, kdy je zasílání e-mailu správcem daně ukotveno

V některých případech je zasílání formou e-mailu přímo stanoveno zákonem, anebo takovou možností Finanční správa nabízí. Např. se jedná o tyto případy:

- Ustanovení § 98c ZDPH (zvláštní ustanovení o doručování zahraničním osobám) stanoví, že v případě, že zahraniční osoba nemá zpřístupněnou datovou schránku ani nemá zvoleného zmocněnce pro doručování, který má zpřístupněnou datovou schránku, může správce daně namísto jiných způsobů doručování doručovat této zahraniční osobě písemnosti na adresu elektronické pošty uvedenou v přihlášce k registraci, přičemž tato písemnost se považuje za doručenu 10. dnem následujícím po dni, ve kterém byla datová zpráva odeslána. V tomto ohledu totiž podle § 96 odst. 3 ZDPH je zahraniční osoba po-

vinna uvést mj. adresu elektronické pošty v přihlášce k registraci plátce nebo identifikované osoby.

- V případě § 82b odst. 2 ZDPH správce daně může namísto jiných způsobů doručování doručovat písemnosti ve věci vrácení daně elektronicky prostřednictvím veřejné datové sítě na adresu elektronické pošty uvedenou v žádosti o vrácení daně, přičemž tato písemnost se považuje za doručenu 10. dnem následujícím po dni, ve kterém byla datová zpráva odeslána. Tato adresa elektronické pošty je přitom obsahem žádosti o vrácení daně. K tomuto ustanovení lze připomenout nálezy Ústavního soudu ze dne 18. 5. 2021, sp. zn. Pl. ÚS 23/20, který dovodil, že pokud právní úprava řízení o vrácení daně osobě registrované k dani v jiném členském státě EU spojuje účinky úkonů správce daně, jako např. doručení oznámení, výzvy a rozhodnutí e-mailem, s okamžikem jejich odeslání, porušuje takové pravidlo právo účastníků daňového řízení na řádně vedené daňové řízení, což zasahuje do tzv. jiné právní ochrany zaktovené v čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (zákon č. 2/1993 Sb.) ve spojení s čl. 1 odst. 1 Ústavy, týkající se doručení rozhodnutí, proti nimž jsou přípustné opravné prostředky, přičemž tento postup tak v konečném důsledku narušuje princip respektování autonomní sféry jednotlivce a zákaz libovůle, jelikož dané účinky jsou spojeny pouze s odesláním rozhodnutí, což znamená, že rozhodnutí se nemusí k účastníkovi řízení dostat vůbec, nebo dorazí se zpožděním, jelikož veřejnou datovou sít nelze považovat za zcela spolehlivou.
- Finanční správa umožňuje poplatníkům daně z nemovitých věcí využít službu spočívající v zasílání údajů pro placení daně z nemovitých věcí prostřednictvím e-mailu místo každoročně zasílané složenky. Poplatník buď podá žádost ve věci zasílání údajů pro placení daně z nemovitých věcí e-mailem, anebo při podání formuláře daňového přiznání k dani z nemovitých věcí označí křížkem položku č. 113 – žádost ve věci zasílání údajů pro placení daně z nemovitých věcí e-mailem místo poštovní poukázky nebo informace do datové schránky a vyplní e-mail, na který mu mají být zasílány údaje pro placení daně.
- Historicky lze také připomenout § 101d odst. 1 ZDPH týkající se výzev u kontrolních hlášení e-mailem, který byl Ústavním soudem zrušen. Ústavní soud v nálezu ze dne 6. 12. 2016, sp. zn. Pl. ÚS 32/15, mj. uvedl, že „výzva, která se doručuje prostřednictvím veřejné datové sítě na elektronickou adresu, se považuje za doručenu okamžikem odeslání správcem daně. ... Pro vznik fikce doručení tak postačí již samotné odeslání výzvy. Veřejnou datovou sít však nelze považovat za zcela spolehlivou a výzva se nemusí do dispozice plátce vůbec dostat. Ústavní soud proto ustanovení zrušil pro rozpor s čl. 2 odst. 3 a čl. 4 Listiny základních práv a svobod.“

3. Úskalí neformální komunikace

Neformální komunikace ze strany správce daně může přinášet v praxi některá úskalí, která by měli mít jak daňové subjekty, poradci, ale i úřední osoby na paměti. Kupř. se může jednat o tyto problematické situace.

Krátké lhůty „stanovené“ neformálním způsobem

Formou neformální komunikace se často správce daně snaží určit velmi krátký termín na odpověď daňového subjektu. Podle pravidel DŘ se přitom nejedná o stanovení lhůty, protože ke stanovení lhůty může dojít jen formálním způsobem (v praxi jde například o rozhodnutí o stanovení lhůty či stanovená lhůta ve výzvě). Daňový řád stanoví v § 32, že správce daně stanoví osobě zúčastněné na správě daní rozhodnutím lhůtu pro úkon při správě daní, pokud je toho třeba a pokud ji nestanoví zákon. Pakliže daňový subjekt na „e-mailovou“ lhůtu nereaguje, měl by správce daně postupovat tak, že mu lhůtu stanoví rozhodnutím (či při jednání). Lze také připomenout možnost prodloužení daně lhůty stanovené správcem daně dle obecných pravidel § 36 daňového řádu.

Prokazování zaslání e-mailu

Další možnou nástrahou může být i prokazování odeslání podkladů. Důkazní břemeno v tomto případě tíží daňový subjekt, resp. jeho poradce.

Pokud totiž správce daně požaduje formou telefonu či e-mailu určité informace, nebo dokonce důkazní prostředky, tedy *de facto* ukládá daňovému subjektu povinnosti a stanovuje mu lhůtu pro reakci, tak je naprosto legitimní, aby daňový subjekt vyžadoval formální způsob komunikace, anebo také aby on formálně reagoval. Daňovým subjektům a poradcům lze doporučit na e-mailové a telefonické požadavky správce daně reagovat prostřednictvím oficiálních kanálů (tedy písemně formou zásilky, osobně, datovou schránkou či daňovou informační schránkou), jelikož touto cestou jsou také zajištěny důkazy o dodání daných vysvětlení či podkladů. Na neformální komunikaci může být v určitých případech vhodné zareagovat a sdělit úřední osobě, jakou cestou je reakce poskytnuta. Důvody mohou být zdvořilostní či organizační, kdy např. pro urychlení věci se může daňový subjekt s úřední osobou domluvit na efektivním předání podkladů osobní formou či datovou schránkou, kterou si může úřední osoba rychleji stáhnout, pokud ví, že má písemnost touto cestou očekávat. Podle procesních pravidel však není nutné na neformální komunikaci reagovat, pokud je zaslána reakce oficiálními kanály (tj. osobně, písemně formou pošty, datovou schránkou či daňovou informační schránkou).

K tomuto NSS uvádí v rozsudku ze dne 6. 3. 2019, čj. 2 As 153/2018-31, že „systém datových schránek se od e-mailové komunikace liší zejména tím, že za jeho fungování zodpovídá Ministerstvo vnitra a je jeho povinností zabezpečit řádný chod tohoto systému. E-mailová komunikace naproti tomu funguje na státu zcela nezávisle a není možné garantovat její spolehlivost. Doručování e-mailem proto nemá stejné privilegované postavení jako doručování poštou či datovou schránkou.“

Důležité je také uvědomit si, že na rozdíl od formálních způsobů komunikace, kdy jde každá písemnost přes podatelnu, a má tedy automaticky přiřazeno číslo jednací a je součástí spisu, tak e-

-mail přes takovou podatelnu neprochází, ale daný úředník by jej měl „zprocesnit“, tedy vyhotovit úřední záznam a e-mail dát jako přílohu. Pakliže to však úřední osoba neudělá, tak e-mail se součástí spisu nestane. Pokud pak např. úředník z finančního úřadu odejde, tak jeho e-mailová schránka není pravděpodobně archivována, tedy e-mail je z pohledu Finanční správy neexistující. Přitom tento aspekt může být podstatný např. při prokazování materiálního zahájení daňové kontroly.

Úskalí úředního záznamu

Správce daně je povinen vyhotovit z neformální komunikace úřední záznam, který zařadí do správního spisu. Konkrétně § 63 DŘ stanoví, že o důležitých úkonech při správě daní, které nejsou součástí protokolu, sepíše správce daně úřední záznam, ve kterém zachytí skutečnosti, které mají vztah ke správě daní, zjištěné zejména z ústních sdělení, oznámení, poznámek, obsahů telefonických hovorů a jiných spisových materiálů. Úřední záznam podepíše úřední osoba, která ho vyhotovila, s uvedením časového údaje, kdy došlo k jeho vyhotovení, což neplatí, pokud je úřední záznam vyhotoven úřední osobou elektronicky způsobem umožňujícím její identifikaci a zjištění změny obsahu úředního záznamu.

Z telefonátu s daňovým subjektem tak správce daně má pořídit tento úřední záznam, který založí do správního spisu, či příp. do správního spisu zařadí e-mailovou komunikaci či zaslouhou SMS. Ve správním spisu by se tak měl nacházet záznam o neformální komunikaci, ale je třeba podotknout, že na obsah úředního záznamu nemá daňový subjekt praktický žádný vliv. Navíc ani není záruka, že úřední záznam bude vyhotoven. Lze připomenout, že v rámci pravidel nahlížení do spisu (§ 66 a 67 DŘ) je tento záznam daňovému subjektu či jeho zmocnění poskytnut.

V tomto ohledu lze doporučit vyhotovení vlastního interního záznamu, který může být zaslán také e-mailem správci daně, kdy jde o informace v písemné formě. V této souvislosti tento postup může představovat účinnou cestu, jak zvýšit pravděpodobnost zajištění obsahu úředního záznamu, kdy úřední osoba by měla daný e-mail do daňového spisu přímo založit, či jej může využít do textu svého úředního záznamu. Takto zaslany e-mail, který bude součástí spisu či bude možné jej použít jako důkazní prostředek, jelikož bude odeslán od daňového subjektu či zástupce (kteří jej budou mít ve svých schránkách pro případ dokazování), pak zaznamená příslušnou neformální komunikaci již od samého počátku a odstraní případný rozpor mezi stranami. Navíc lze příp. požádat o zaslání úředního záznamu od finančního úřadu. Tento postup však plně nezajistí, že se daný e-mail ve spisu objeví, tedy v případě, že daňový subjekt chce mít jistotu, že bude daná informace či podklad součástí spisu, je ideální variantou reakce formální cestou.

Absence telefonického spojení na správce daně

Dalším úskalím v případě telefonického hovoru je, že daňový subjekt či jeho poradce mohl hovor zmeškat z objektivních důvodů

(např. přítomnost na jiném jednání, dovolená, nemoc, rodinné důvody), avšak často nemá šanci zjistit, že se jej správce daně pokoušel kontaktovat, protože zpětný hovor není umožněn nebo správce daně volá ze skrytého čísla. V tomto ohledu by pak neměl správce daně vyhodnotit, že daňový subjekt je „nekontaktní“, jelikož daňový subjekt či jeho poradce či zástupce mohl mít objektivní důvody, proč hovor nepřijímal. Za dobrou praxi lze označit případ, kdy neúspěšně volající úřední osoba vzápětí pošle SMS s telefonním číslem, na které je možné se ozvat nazpět, příp. i s krátkou informací, ohledně jaké daně volá a kterého daňového subjektu se požadavek týká.

Bezpečnost telefonické a e-mailové komunikace

Telefonická a zejména e-mailová komunikace může být náchylná k různým bezpečnostním rizikům. Dalším rizikem pro daňový subjekt, poradce či správce daně je i možný únik dat, protože pokud e-maily nejsou šifrované, mohou být zachyceny a přečteny neoprávněnými třetími stranami při přenosu. Útočníci mohou navíc získat přístup k e-mailovým účtům a daným informacím a podkladům. Zde lze také poradcům připomenout jejich zákonné povinnosti plynoucí z profesních předpisů o nakládání s dokumenty od klienta. Také samotný daňový subjekt může být vázán vůči svým obchodním partnerům, právní regulací v odvětví či interními předpisy neposkytovat dokumenty formou nezabezpečené cesty, tedy e-mailem.

Pozor by si také měly daňové subjekty dát na podvodné e-maily, kdy se odesílatel vydává za pracovníka finančního (či jiného) úřadu a např. požaduje úhradu určitých pokut či nedoplateků.

Kupř. v tiskové zprávě ze dne 25. 10. 2024 Finanční správa uvedla, že „*finanční správa varuje občany před podvodnými e-maily, kterými se někdo snaží vylákat z občanů peníze, přičemž zneužívá jména finančních úřadů. E-mail vypadá jako upozornění finančního úřadu na daňový nedoplatek. Dlužník je vyzván, aby částku uhradil na uvedený bankovní účet, který však v žádném případě není účtem finančního úřadu. Podvodné e-maily jsou rozepisovány z adresy podatelna@fsmfcr.cz a jsou podepsány jménem ředitelů finančních úřadů.*“

Nástrahy informačních technologií

Nástrahou neformální komunikace formou e-mailu může být i tzv. spam neboli nevyžádaná pošta. Z důvodu nastavení e-mailu může být daný e-mail vyhodnocen jako nevyžádaný, a nemusí se tak k uživateli vůbec dostat. Také se může stát, že velké soubory nemusí být správně odeslány či doručeny.

Zahájení daňové kontroly e-mailem

Zajímavým aspektem e-mailové komunikace může být také otázka faktického zahájení daňové kontroly. K tomuto tématu existuje rozsudek NSS ze dne 6. 12. 2024, čj. 10 Afs 16/2024-82, ze kterého lze vysledovat, kdy může a nemůže být e-mailová komunikace

od správce daně faktickým zahájením daňové kontroly. V tomto případě daňový subjekt tvrdil, že u něj byla daňová kontrola zahájena již prostřednictvím e-mailové komunikace od správce daně, ve které správce daně požadoval určité dokumenty a oznámil také následnou kontrolu. Dle správce daně byla daňová kontrola zahájena až oficiálním zahájením.

NSS zrekapituloval určité judikáty a přitom uvedl, že „nelze jednoznačně říct, jaké charakteristiky dělají z úkonu správce daně úkon, který materiálně zahajuje daňovou kontrolu. Např. e-mail správce daně někdy takovým úkonem být může, jindy ale nikoli. Proto je třeba zopakovat, že skrytou daňovou kontrolu od vyhledávací činnosti není možné odlišit jen na základě posouzení konkrétního úkonu, ale je k tomu potřeba vzít v úvahu také množství a rozsah podkladů, které si správce daně vyžádal a které prověřoval, a dále skutečnosti, které vyhledávací činnosti předcházely a které po ní následovaly.“ Dále také NSS uvedl, že „naopak judikatura, na kterou ve svých kasačních námitkách odkázalo OFŘ, se k nynější věci přinejmenším volně vztahuje. Ve všech třech citovaných věcech (3 Afs 348/2019, 5 Afs 316/2023, 10 Afs 340/2022) totiž NSS zdůraznil, že správce daně může s daňovým subjektem komunikovat (e-mailem, telefonicky), aniž by tím materiálně zahajoval daňovou kontrolu. Důležitý je obsah takové komunikace a to, zda jej správce daně hodnotí jen ve vztahu ke svému dalšímu postupu, nebo už ve vztahu ke konkrétní daňové povinnosti. V nynější věci má NSS za to, že správce daně před formálním zahájením daňové kontroly DPH za únor a březen 2014 nijak neprověřoval daňové povinnosti žalobkyně za tato zdaňovací období.“

NSS tedy ve vztahu k zahájení daňové kontroly e-mailem a priori nevyločil, ale v daném posuzovaném případě k tomu nedošlo. Z tohoto závěru NSS lze tedy konstatovat, že daňová kontrola může být za určitých okolností materiálně zahájena formou e-mailu.

Aspekt mlčenlivosti

Důležitý je také aspekt dodržení pravidel mlčenlivosti, což je nezbytné mít na paměti i pro neformální komunikaci. Podle § 52 daňového řádu jsou úřední osoby a osoby zúčastněné na správě daní vázány povinností mlčenlivosti o tom, co se při správě daní dozvěděly o poměrech jiných osob, což o neplatí pro daňový subjekt, pokud jde o informace získané nebo použité při správě jeho daní. Daňový subjekt může správce daně nebo jinou osobu zúčastněnou na správě daní zprostit povinnosti mlčenlivosti ohledně údajů, které se ho týkají, a údajů, které byly využity při dokazování jeho povinností při správě daní, s uvedením rozsahu údajů a účelu zproštění. Povinnost mlčenlivosti se nevztahuje na informace veřejně známé, nebo které jsou veřejnosti dostupné z informačních systémů veřejné správy. Porušením povinnosti mlčenlivosti není zveřejnění zobecněných informací získaných při správě daní, z nichž nevyplývá, které osoby se týkají. Pokud tedy správce daně zašle e-mailem například správní rozsudek zveřejněný na úřední desce soudu, tak se o porušení mlčenlivosti nejedná, jelikož jde o informaci veřejně dostupnou ze systému veřejné správy. Pokud ale správce daně zašle na e-mail obsahující informace

o daňovém subjektu plynoucí ze správního spisu, tak může dojít k porušení mlčenlivosti. Správce daně v praxi nemá pod kontrolou, zda je daný příjemce například stále v pozici zaměstnance daňového subjektu, se kterým mohl správce daně komunikovat v minulosti. Takový člověk může být například zaměstnancem v jiné společnosti v rámci nadnárodní skupiny, anebo již může působit jinde. Dalším příkladem, kdy může dojít k porušení mlčenlivosti jsou i velmi konkrétní SMS obsahující prakticky údaje o daňovém subjektu, které jsou zaslány na kontakt, který správce daně získal z předchozí praxe či starších písemností, protože tento kontakt již nemusí patřit osobě mající jakýkoliv vztah k daňovému subjektu či zástupci.

4. Nová koncovka e-mailů používaných Finanční správou ČR

V rámci tématu neformální komunikace je vhodné také vědět, že dle tiskové zprávy ze dne 25. 10. 2024 Finanční správa přešla na novou doménu gov.cz. Jak uvádí tisková zpráva, tak sjednocení webů a e-mailových adres pod doménu gov.cz přináší také výhody v oblasti bezpečnosti. Dřívější e-mailové adresy s doménou @fs.mfcr.cz byly nahrazeny novými adresami s koncovkou @fs.gov.cz. Pokud by někdo použil staré odkazy, přesměrování na nové adresy bude funkční po dobu následujících 10 let.

5. Sdělení a aktualizace kontaktních údajů

Daňový subjekt sděluje své kontaktní údaje nejčastěji již v rámci samotné registrace v registračním formuláři, přičemž tyto údaje patří mezi údaje nepovinné. V rámci pokynů k vyplnění přihlášky k registraci je uvedeno, že je doporučeno je uvést pro případnou neformální komunikaci pro potřeby správce daně, kdy se uvádí telefonní čísla, na kterých je daňový subjekt k zastížení, a adresa elektronické pošty. Je vhodné zmínit, že při změně kontaktních údajů se úprava oznamuje formou tiskopisu Oznámení změn registračních údajů. Dále vyplňuje daňový subjekt kontaktní údaje v tiskopisech daňových tvrzení, anebo mohou být obsahem dalších písemností zasílaných správcem daně.

V tomto ohledu lze poznamenat, že daňový subjekt může po správci daně požadovat, aby kontaktní údaje dříve poskytnuté již nepoužíval, a nahradit je kontakty na zástupce daňového subjektu, což povede k tomu, že správce daně bude dále kontaktovat výhradně zástupce, který bude dále se správcem daně komunikovat (ideálně již oficiální cestou).

Závěr

V rámci zásady vstřícnost, rychlosti řízení a lidské komunikace může být neformální komunikace užitečná, ale měla by být využívána jen takovým způsobem, že daňový subjekt není zkrácen na svých právech v rámci správy daní a nejsou mu stanoveny povinnosti, které je možné stanovit pouze zákonnou formou. ■

Rozhovor s Ing. Zuzanou Svinčákovou

Zuzana je absolventkou inžinierskeho štúdia v odbore Finančný manažment na Ekonomickej univerzite v Bratislave a bakalárskeho štúdia na Právnickej fakulte Trnavskej univerzity. Má viac ako 16ročné skúsenosti vo Finančnej správe. Pôsobila na Úrade pre vybrané hospodárske subjekty od roku 2007, kde sa venovala najmä medzinárodnému zdaňovaniu. Zuzana sa v KPMG zameriava najmä na medzinárodné zdaňovanie s dôrazom na transferové oceňovanie a daňové kontroly. Patrí medzi uznávané odborníčky v oblasti transferového oceňovania, pravidelne vystupuje na odborných fórach či prednáškach, ako aj konferenciách organizovaných Slovenskou komorou daňových poradcov (SKDP).

Zuzko, aktuálne pôsobíš v daňovom poradenstve a zamieš sa na prevodní ceny. Můžeš nám krátce představit svou profesní dráhu a jak ses dostala k práci v daňovém poradenství?

Moje pôsobenie vo Finančnej správe bolo celý čas spojené s Úradom pre vybrané hospodárske subjekty (je to úrad podobný Specializovanému finančnému úradu v ČR). Na tento úrad som nastúpila v roku 2007 ako kontrolór medzinárodného zdaňovania. Neskôr som pôsobila ako vedúca oddelenia kontroly medzinárodného zdaňovania a od roku 2017 som bola zodpovedná za riadenie úseku kontroly, pod ktorý patrila kontrola všetkých daní. Celkovo zo 8 oddelení kontrol boli 4 oddelenia zamerané výlučne na kontrolu medzinárodného zdaňovania predovšetkým transferového oceňovania a vykonávala sa aj u subjektov, ktoré nepatrili do pôsobnosti tohto osobitného úradu. V roku 2024 som sa rozhodla už nepokračovať vo finančnej správe a krátko na to som dostala ponuku na pozíciu daňového manažera v KPMG. Táto príležitosť ma veľmi zaujala, pretože mi umožňuje využiť moje doterajšie skúsenosti a znalosti v oblasti daní predovšetkým transferového oceňovania.

Kde vnímáš největší rozdíly a zároveň podobnosti v práci daňového poradce a úředníka finanční správy?

Rozdiely sú najmä vo flexibilitate, akým sa služby poskytujú a prispôbujú individuálnym potrebám klientov. Na druhej strane finančná správa ako verejný orgán je pochopiteľne formalizovanejšia a má pevne stanovené pravidlá a postupy. Ak ide o spoločné znaky, tak je nimi najmä argumentácia v rámci kontroly, či daňového konania, analýza dokumentácie, podkladov, vyhodnotenie dôkazov, identifikovanie rizikových oblastí.

Co pro Tebe byla největší výzva ve chvíli, kdy jsi opustila finanční správu a začala pracovat v daňovém poradenství?

Kým na úrade sme vnímali spoločnosti predovšetkým ako daňovníkov, v poradenstve som sa musela naučiť pozerat' na situácie z perspektívy klienta. Po viac ako 16 rokoch pôsobenia vo finančnej správe to pre mňa predstavovalo jednu z najväčších výziev.

Jak vnímáš vliv Evropské unie na úpravu transferových cen?

Vnímam to ako snahu harmonizovať niektoré pravidlá, a tak predchádzať dvojitému zdaneniu. Problém však je, že transferové oceňovania nie je exaktná veda, častokrát je predmetom sporu rozloženie funkcií a rizík medzi závislými osobami, ktorá metóda transferového oceňovania je vhodná, ktoré spoločnosti (transakcie) sú porovnateľné viac a ktoré menej. Samozrejme aj rôzna definícia nezávislosti môže spôsobiť problém pri použití metódy, z mojej skúsenosti však bývajú spory skôr v iných oblastiach.

Jak vypadá právní úprava transferových cen na Slovensku? V České republice máme v zákoně jeden paragraf, jste na tom u vás podobně, nebo je vaše úprava rozsáhlejší?

Transferovému oceňovaniu sa v slovenskom zákone o dani z príjmov venujú viaceré paragrafy. Máme konkrétnejšie zafinované metódy transferového oceňovania, postup pri podávaní žiadosti o odsúhlasenie metódy TO, ako aj okruh závislých osôb, či definíciu kontrolovanej transakcie. V posledných rokoch sa tieto ustanovenia vyvíjali, také významnejšie zmeny nastali v roku 2023, keď sa do zákona vložil odkaz na smernicu OECD o transferovom oceňovaní, či možnosť pre správcu dane pri kontrole upraviť hodnoty mimo rozpätia na medián, čo bývalo častokrát predmetom sporu medzi správcou dane a daňovníkmi. Zaviedol sa tzv. *safe harbour* vo vzťahu k transakcii s nízkou hodnotou (do 10 tis. eur, v prípade úveru je to istina do 50 tis. eur), na ktorú sa neuplatňuje princíp nezávislého vzťahu. Máme aj vyššie sankcie v prípade, ak došlo k zneužitiu práva a zároveň k porušeniu princípu nezávislého vzťahu. Rozdielom je aj zakotvenie povinnosti vypracovať dokumentáciu k transferovému oceňovaniu, ktorú si správca dane môže vyžiadať pri kontrole či v iných odôvodnených prípadoch, pričom lehota na jej predloženie je 15 dní.

Řešíte na Slovensku téma hypotetických transakcí se spojenými osobami, jako je např. příkaz mateřské společnosti?

Týchto prípadov bolo najviac a nedávno v tejto súvislosti vyšiel prvý rozsudok Najvyššieho správneho súdu. Aj daňovníci, ktorí nemajú významné transakcie so závislými osobami, nakupujú vstupy od nezávislých, či nepredávajú výrobky do skupiny, môžu čeliť významným rizikám súvisiacim s transferovým oceňovaním. Je to v prípade, ak svoje činnosti (funkcie) vykonávajú „pod kontrolou“ skupiny a zároveň nedosahujú trhovú ziskovú prirážku. Správca dane môže vyčíslit rozdiel medzi prirážkou spoločnosti a trhovou prirážkou, čím tak vyčíslil „kompenzáciu“, ktorú mala spoločnosť obdržať od závislej osoby, štandardne od tej, ktorá má pod kontrolou jej funkcie a riziká.

V ČR je téma transferových cen dlouhodobě v hledáčku finančních úřadů. Jsou i na Slovensku převodní ceny hlavním hitem daňových kontrol? Jaké konkrétní sektory podnikání

na Slovensku jsou podle Tebe nejvíce předmětem kontrol v oblasti transferového oceňování?

Transferové ceny sú už dlhodobo immanentnou súčasťou daňových kontrol. V posledných rokoch sa viac zintenzívnila aj kontrola tuzemských transakcií, čo je vidieť aj na údajoch, ktoré zverejňuje pravidelne finančná správa. Spoločnosti, ktoré dlhodobo dosahujú účtovné straty alebo veľmi nízky zisk (viac ako 3 roky), a nešlo o start-up roky, boli vždy pre úradníkov zaujímavé. Aj samotná smernica OECD o transferovom oceňovaní označuje dlhodobé straty za potenciálne riziko, ktoré môže byť spojené s porušením princípu nezávislého vzťahu. Z mojej skúsenosti to boli spoločnosti z rôznych oblastí, či už z výroby, ale aj distribúcie.

Jakým způsobem fungoval výběr subjektů pro daňovou kontrolu? Vybíraly se subjekty podle témat – např. hledaly se subjekty, kde je velká pravděpodobnost, že nebude správně nastavený model převodních cen? Nebo naopak se vybral subjekt a u něj se dělala přípravná analýza, kde by mohl být problém?

Ak hovoríme o analýze veľkých daňových subjektov, prácu s väčším množstvom dát vykonávali analytické útvary v rámci FS, pričom sa zdefinovali kvantitatívne výberové kritériá. Všetko, čo daňovníci podávali prostredníctvom formulárov (napr. daňové priznanie k dani z príjmov), či účtovné závierky, bolo možné analyticky spracovávať a vzájomné vyhodnocovať. Vykonávali sme aj vlastné analýzy rizík (napr. z dát z automatickej výmeny informácií), či analýzy individuálnych prípadov. Vždy bolo nevyhnutné aj hodnotenie kvalitatívne alebo „manuálne“. Hľadali sa samozrejme subjekty, pri ktorých bola veľká pravdepodobnosť, že nebude správne nastavený model transferových cien. Častokrát sme si na potvrdenie prípadného rizika vyžiadali aj dokumentáciu k transferovému oceňovaniu. V posledných rokoch sme sa zameriavali aj na tie entity, kde už bola vykonaná kontrola na transferové oceňovanie s nálezom a kde sa objavovali naďalej rizikové faktory. Skutočnosť, že výbery boli úspešné, potvrdzovala aj pomerne vysoká miera efektivity daňových kontrol.

Jaké jsou nejčastější chyby, kterých se podniky, podle Tvého názoru, dopouštějí při sestavování dokumentace k transferovým cenám a určování tržních cen vůbec?

Neúplné či nesprávne informácie, nesprávne aplikovaná metóda transferového oceňovania, dokumentácia predložená neskoro alebo vôbec, čo pri kontrole môže byť v neprospech daňovníka.

Děkujeme za rozhovor. ■

Kyberhrozby v České republice

MVDr. Milan Vodička,
daňový poradce č. 1366,
vedoucí Sekce IT KDP ČR,
člen TTC Europe

Motto: „Nebojujte jen proto, abyste vyhráli. Bojujte především proto, abyste se nedali.“ Jan Werich

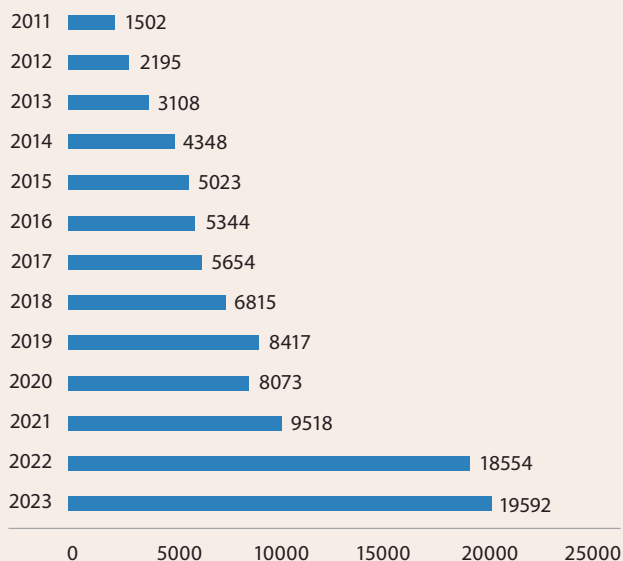
Od fenoménu digitalizace nelze oddělit téma kybernetických rizik představujících reálnou hrozbu pro všechny uživatele informačních technologií. V následujícím textu budou použity převážně informace a materiály Národního úřadu pro kybernetickou a informační bezpečnost (NÚKIB), který plní funkci ústředního orgánu pro ochranu informačních a komunikačních systémů.¹ Na jeho webových stránkách lze nalézt celou řadu informací, návodů, pokynů, ale i statistik a souhrnných zpráv ilustrujících vývoj na poli kybernetických incidentů a trestných činů spojených s prostředím digitálního světa. Je nutno zdůraznit, že oznámené a vyšetřované případy jsou pověstnou špičkou ledovce, pod kterou se nachází masa neohlášených, a tedy statisticky nezachycených incidentů.

Kybernetická kriminalita

Údaje za rok 2023 naznačují pokračující trend růstu počtu případů, i když to nebyl tak skokový posun jako mezi lety 2022/2021. Nicméně trestná činnost páchaná v kyberprostoru již přesáhla 10% podíl z celkové kriminality registrované v České republice. A zatímco některé digitální hrozby ztrácejí na četnosti (např. podvody na internetových bazarech), jiné jsou stále velmi časté a dochází k nim i několikrát denně.

Statistikám nadále vévodí *phishing* ve všech podobách, tzn. především podvržené webové stránky snažící se vylákat z uživatelů citlivé údaje nebo na jejich zařízení umístit škodlivý kód, který útočnick ve vhodné chvíli dálkově spustí. Sílí ale zastoupení nebezpečných vysoce sofistikovaných útoků zaměřených na konkrétní jedince (*spear phishing*), které mají personifikovaný obsah díky využití informací získaných sociálním inženýrstvím. Specifickou metodou je tzv. *CEO mailing*, kdy díky znalosti interních informací útočníci simulují pokyny pocházející jakoby od vrcholového managementu, směřující k převodu finančních prostředků nebo k poskytnutí cit-

Podle dat Policie České republiky (PČR) proběhlo v ČR 19 592 skutků trestné činnosti páchané v kyberprostoru, což představuje asi 6% meziroční nárůst.

livých informací. Podobně individualizovanou podobu mají cílené SMS zprávy (*smishing*) anebo *vishing*, tedy podvodné telefonní hovory, kdy se volající vydává za zástupce nějaké reálné důvěryhodné instituce, např. banky, policie, v jednom případě dokonce samotného NÚKIBu. Cílem zpráv a telefonátů je navodit domněnku kritické hrozby a přinutit uživatele k nepromyšlené akci, jako je instalace „záchranné“ aplikace, převod financí na jiný „bezpečný“ účet nebo vyzrazení platebních údajů. Relativní novinkou je zneužívání v poslední době velmi populárních QR kódů, kdy jsou uživatelům podstrčeny takové, které obsahují škodlivé odkazy (*quishing*), byl zaznamenán případ, kdy se infikovaný QR kód nacházel na reklamních materiálech dostupných na hromadné akci.

Výrazný podíl vyšetřovaných případů připadá stále i na útoky typu *ransomware*, při nichž dochází k znepřístupnění celých systémů, k zašifrování dat, včetně archivovaných záloh, anebo hrozí zveřejnění interních údajů, v horším případě dokonce klientských. Vždy je přitom vznesen požadavek na zaplacení „výkupného“, které by mělo hrozbu odvrátit, ale není to zcela garantováno. ČR se proto připojila k nadnárodní iniciativě (*Counter Ransomware Initiative*) zaměřené na obranu proti tomuto druhu útoků, které způsobují mnohamilionové škody, jednou ze zásad je nikdy útočnickům nedávat výkupné.

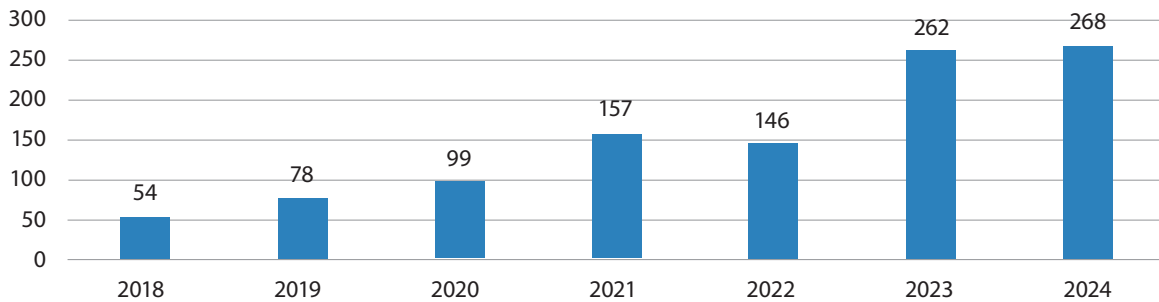
¹ Dostupné online na <https://nukib.gov.cz/cs/infoservis/dokumenty-a-publikace/zpravy-o-stavu-kb/>.

Úspěšnost vyšetřování digitálních trestných činů je i nadále velmi nízká, pohybuje se kolem 15 % z celkového počtu nahlášených případů a díky způsobu, jakým je tato činnost páchána, nelze očekávat, že by v budoucnu došlo k nějakému výraznému nárůstu objasňenosti.

Kybernetické incidenty

NÚKIB se zabývá především závažnými incidenty na poli kritické infrastruktury, jako jsou zásobování vodou a energiemi, finanční sektor nebo zdravotnictví. Jedná se tedy o nejzávažnější případy kybernetických útoků a i zde je zřejmý trend pokračujícího nárůstu.

Vývoj počtu incidentů evidovaných NÚKIB v letech 2018–2024

Na zvyšování počtu incidentů má podíl také mezinárodní geopolitická situace, včetně pokračující války na Ukrajině. Byla detekována zvýšená aktivita skupin spojovaných se zpravodajskými službami Ruské federace, Číny a KLDŘ,² zaznamenána byla také činnost proiránské (protiizraelské) skupiny napadající vodohospodářská zařízení.

Statistika incidentů 2023

Na stránkách NÚKIBu lze kromě jiného nalézt i zprávu o stavu kybernetické bezpečnosti za rok 2023, která obsahuje výsledky dotazníkového šetření mezi zástupci kritických odvětví v ČR. Z výsledků tohoto průzkumu stojí za zmínku následující skutečnosti rozdělené dle oblastí podnikání.

Finanční sektor

- Každý z respondentů činný v tomto oboru, tedy 100 % z nich, byl v průběhu roku napaden některým z útoků typu *phishing*, včetně *CEO mailu*.
- Počet subjektů zasažených útoky zaměřenými na nedostupnost služeb (tzv. *DDoS attack*) vzrostl o jednu pětinu a dosáhl 86 %. Pro polovinu z postižených se jednalo o nejzávažnější incident, který museli řešit, nicméně doby výpadku služeb se díky lepší připravenosti povedlo zkrátit řádově na hodiny.
- Značný nárůst byl zaznamenán u podvodných telefonátů, kdy se volající vydával za pracovníka banky (*vishing*), často ve spojení s podvrženými telefonními čísly pro „ověření“ věrohodnosti totožnosti volajícího (*spoofing*).

Průmysl a energetika

- Téměř dvě třetiny respondentů byly vystaveny kybernetickým útokům, včetně cíleného napadání vodohospodářských zařízení.

- Značný nárůst vykazují falešné e-maily, jejichž kvalita a zpracovanost se podstatně zvýšila, zřejmě díky zneužívání nástrojů umělé inteligence.

Zdravotnictví a vzdělávání

- Oblast zdravotnictví je jediná, kde se intenzita a četnost útoků snížila ve srovnání s předchozím obdobím, důvodem je zřejmě zlepšená ochrana IT systémů.
- Vzdělávací a výzkumné instituce zůstávají atraktivním cílem, některé z nich zaznamenaly více než 100 pokusů o kybernetický útok za rok, do této oblasti spadá i registrovaný úspěšný *ransomware* průnik, završený zveřejněním citlivých osobních údajů na internetu.

Závěr

Nárůst kybernetické kriminality ohrožující všechny subjekty bez ohledu na velikost je realitou dnešního digitálního světa. Rizika s tím spojená lze radikálně minimalizovat dodržováním základních bezpečnostních pravidel, stále platí, že nejčastější příčinou úspěšného útoku je uživatel a jeho chování v kyberprostoru.

NÚKIB ve své zprávě považuje za téměř jisté, že negativní vývoj ve smyslu kvantity kybernetických útoků bude pokračovat, navíc se bude zvyšovat kvalita, a tím i nebezpečnost těchto útoků. Zasluhu na tom budou mít běžně dostupné nástroje umělé inteligence, které mj. disponují perfektní lokalizací, solidní jazykovou vybaveností a znalostí řady indicií o konkrétní osobě, společnosti nebo existujících reáliích. Jedinou obranou je neustálé zvyšování odolnosti IT systémů a jejich prověřování, včetně penetračních testů, a dále kontinuální edukace uživatelů, ať již cílená, nebo v podobě široce zaměřených kampaní.³ ■

2 Skupiny Midnight Blizzard, BlueBravo, CozyBear, BlueDelta. MustangPanda nebo Lazarus.

3 Např. kampaň nePINdej! Na <https://policie.gov.cz/clanek/nepindej.aspx>.

15. ročník odborného semináře Národní účetní rady

Další ročník odborného semináře Národní účetní rady se uskutečnil první pátek v prosinci 2024 na Vysoké škole ekonomické v Praze. Semináře, který byl zároveň přenášen online, se zúčastnilo více než 250 účastníků. Hlavním tématem semináře byly připravované změny v účetnictví a související zákon k novému zákonu o účetnictví.

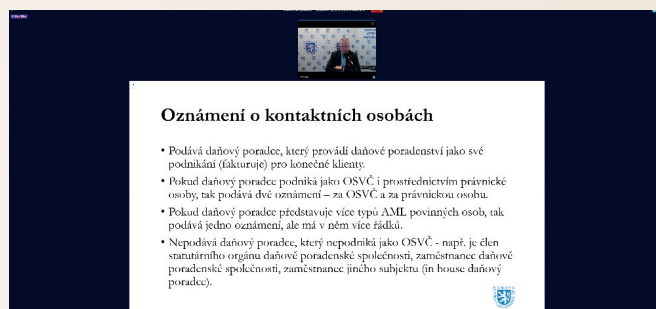
Odborný seminář Tři věžičky

První školení v roce 2025 se tradičně konalo v prvním lednovém týdnu nedaleko Jihlavy. Hotel Tři věžičky přivítal více než 110 daňových poradců a jejich kolegů, zatímco dalších 130 účastníků sledovalo školení prostřednictvím online přenosu. Přednášejícími byli Ing. Bc. Jiří Nesrovnal, Ing. Zuzana Rylová, Ph.D., Ing. Michaela Strnadová, doc. Ing. Jana Skálová, Ph.D., doc. Ing. Ladislav Mejzlík, Ph.D., a JUDr. Mgr. Petra Nováková, Ph.D. Po odborných blocích účastníky čekal bowlingový turnaj a živá hudba k poslechu.

Online semináře AML

Ve dnech 26. a 27. února 2025 proběhly tři online semináře zaměřené na praktické aspekty plnění povinností podle AML, kterých se celkem zúčastnilo více než 860 posluchačů z řad daňových poradců, jejich asistentů a spolupracovníků. Seminář vedl daňový poradce a odborník na AML Ing. Pavel Říha.

Tradiční seminář v Nymburku

Seminář v Nymburku, který se konal ve dnech 11.–13. prosince 2024, přivítal 170 účastníků. Přednášejícími byli přední odborníci z řad současných i bývalých zástupců státní správy a odborníci na sociální a zdravotní pojištění. Po skončení odborné části byly zajištěny sportovní-relaxační aktivity a tradiční společenské setkání.

Přípravné kurzy

V únoru a březnu se v Praze na Novotného lávce konaly přípravné kurzy ke zkouškám na daňového poradce. Kurzy byly zaměřeny na důkladnou přípravu uchazečů na kvalifikační zkoušky, které jsou nezbytné pro výkon profese daňového poradce. Účastníci měli možnost získat cenné znalosti a dovednosti, které jim pomohou v úspěšném složení zkoušek a v další kariéře v oblasti daňového poradenství.

Seminář „Novinky v mezinárodním zdanění se zaměřením na soudní výklad daňových smluv a globální minimální daň“

IFA Česká republika ve spolupráci s Komorou dne 10. března 2025 uspořádala seminář zaměřený na aktuální otázky mezinárodního daňového práva, vývoje v oblasti mezinárodního zdanění a související judikatury. V úvodu pozdravili účastníky Lukáš Moravec, člen výboru IFA ČR, a Petra Pospíšilová, prezidentka KDP ČR, přičemž potvrdili zájem o vzájemné spolupráci a podpoře obou institucí. Semináře se zúčastnilo 70 posluchačů.

DAUČ Premium

Zažijte luxus ve světě daní a účetnictví

Aplikace DAUČ vyřeší vaše otázky ohledně aktuální legislativy a nabídne praktický postup, podle kterého zvládnete nové úkoly správně hned napoprvé. Je určena všem daňovým a účetním odborníkům, kteří potřebují praktické výklady včetně příkladů, vzorů a formulářů. DAUČ poskytuje také odborné poradenství, skládající se z expertních otázek a odpovědí našich předních autorů z oblasti účetnictví, daní, práva a dalších oblastí.

Speciální nabídka pro členy KDP ČR – sleva 20 %

Zapomeňte na limity! Nástroje pro nejširší podporu a neomezený přístup ke všem expertním informacím z daňové a účetní oblasti získáte ve verzi Premium.

Pro uplatnění slevy stačí při objednávce na www.dauc.cz zadat slevový kód **KDP2025**.

Sleva platí do 30. 4. 2025.

Chytré checklisty

Navigátory

Prémiové články

Komentáře k zákonům

Více informací o produktu a možnosti předplatného na www.dauc.cz/predplatne

ČESKO-NĚMECKÁ DAŇOVÁ KONFERENCE

Praktické otázky zdaňování,
daňového poradenství a
podnikání v České republice a
v Německu

TERMÍN A MÍSTO

10. - 11. dubna 2025
Hermitage Hotel Prague
Svobodova 1
128 00 Praha

ODBORNÝ PROGRAM

Přeshraniční příklady z praxe,
případové studie a diskuse
s daňovými poradci a odborníky
z Finanční správy.

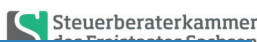
DOPROVODNÝ PROGRAM

Společenský večer v hotelu
Hermitage, prohlídka
Vyšehradu, návštěva Pražského
hradu a Strahovského kláštera

OBSAH KONFERENCE

- Aktuální vývoj problematiky stálých provozoven
- Praktické případy a aktuální soudní rozhodnutí týkající se převodních cen
- Legislativa EU s dopady na profesi daňového poradce
- Přeshraniční daňové výzvy pro jednatele
- Praktické zkušenosti a poznatky vzájemné spolupráce Finančních správ České republiky a Německa
- Porovnání české a německé DPH legislativy

SPOLUPRACUJÍCÍ ORGANIZACE

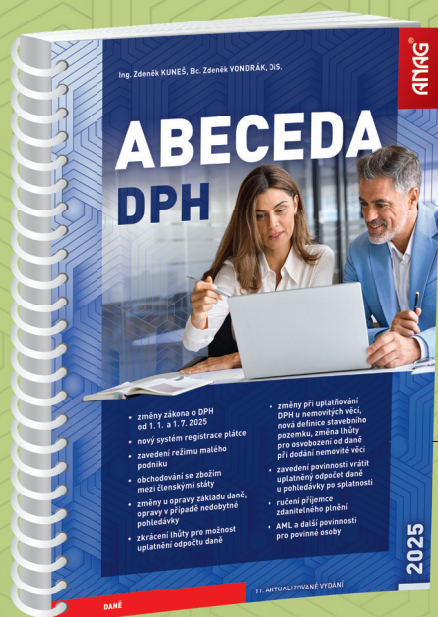

GENERÁLNÍ
PARTNER

PARTNEŘI

NEPOŠTRADATELNÝ PRŮVODCE ÚČETNÍCH

obj. kód 3301
368 stran, kroužková
929 Kč

VÝZNAMNÉ ZMĚNY ZÁKONA O DPH OD 1.1. A 1.7. 2025

obj. kód 3305
~912 stran, vázaná
~870 Kč

PŘEHLEDNÁ PUBLIKACE PRO EFEKTIVNÍ ÚČETNÍ PRAXI

obj. kód 3310
304 stran, brožovaná
539 Kč

www.kdpcr.cz